

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI

LİMİTED ŞİRKETLERDE MÜDÜRLER
VE
HUKUKİ SORUMLULUKLARI

MASTER TEZİ

Hazırlayan
Ayşe İSMAİLOĞLU

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Rıza AYHAN

Ankara-2007

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,
Ayşe İsmailoğlu'na ait "Limited Şirkette Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları" adlı çalışma, jürimiz tarafından Özel Hukuk Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Prof. DR. Güven VURAL

Üye : Prof. DR. Rıza AYHAN

Üye : Prof. DR. Yadigar İZMİRLİ

ÖNSÖZ

Çalışmanın konusu “Limited Şirketlerde müdürler ve Hukuki Sorumlulukları”dır. Bu çalışmayı yüksek lisans tezi olarak belirlememizde, limited şirketlerin ticari hayatımızda yükselen değer olması ve bu şirketlere ilişkin düzenlemelerin derli toplu olarak bir arada bulunması ihtiyacı olmasıdır. Diğer bir sebep TTK tasarısındaki değişikliklerle limited şirketin bir anlamda anonim şirketlere daha da yaklaştırma çabası içine girilmişken yapılan düzenlemelerin kanun koyucunun iradesini aşan hükümler içermesi ihtimaline, karşı bir anlamda bu hükümleri inceleyerek tartışmaya açma çabasıdır.

Tezi hazırlarken amacımız, konuyla ilgili tartışmaları genel hatları ile bildirmek ve uygulamayı belirlemek olmuştur. Bu anlamda tezimiz iddialı değildir, ancak genel olarak limited şirketlerde müdürlere dair yüksek lisans tezi kapsamında pek çok konuyu değerlendirip tartıştığı ve uygulamaya ışık tutacak şekilde tartışılan konuları ve çözümleri bildirdiği kanaatindeyim.

Bu çalışmanın oluşmasında emeği geçen tez danışmanım ve değerli hocam Prof. Dr. Rıza Ayhan’a gösterdiği emek ve sabırdan dolayı çok teşekkür ederim. Çalışmamın hukuk hayatına bir zerre kadar katkısı olursa büyük mutluluk duyarım.

Ayşe İsmailoğlu

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Önsöz.....	i
İçindekiler.....	ii
Kısaltmalar	viii
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE MÜDÜRLER

1- GENEL OLARAK MÜDÜR KAVRAMI.....	3
2- MÜDÜRLÜK SIFATININ KAZANILMASI.....	5
I-Müdürlük Sifatının Kanun Gereği Kazanılması.....	5
II-Müdürlük Sifatının Şirket Esas Mukavelesi	
Gereği Kazanılması.....	6
III- Müdürlük Sifatının Ortaklar Genel Kurul Kararı	
İle Kazanılması.....	7
IV-Müdür Olabilecekler.....	7
A-Gerçek Kişiler.....	8
B-Tüzel Kişiler.....	8
3- MÜDÜRLÜK SIFATININ KAYBEDİLMESİ.....	9
I-Kanuni Sona Erme Sebepleri.....	9
II. Mukavelede Öngörülen Sebepler.....	10
III. Müdürlük Görevinin İstifa ile Sona Ermesi.....	10
IV. Müdürlük Görevinin Azil ile Sona Ermesi.....	11
4-TÜRK TİCARET KANUNU TASARISINDA	
MÜDÜRLER.....	12
I-Tasarının Temel Anlayışı.....	12
II-TTK Tasarısında Müdürler.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

MÜDÜRLERİN YETKİ VE GÖREVLERİ

1-İDARE YETKİSİ	19
I-İdare Yetkisinin Tanımı.....	19
II- İdare Yetkisinin Niteliği.....	19
III-İdare Yetkisinin Kullanılması.....	20
IV- İdare Yetkisinin Sınırlandırılması.....	21
A-Mutad İşler.....	21
B-Fevkalade İşler	22
2- TEMSİL YETKİSİ	22
I- Temsil Yetkisinin Tanımı.....	22
II- Temsil Yetkisinin Kullanılması.....	23
III- Müdürlerin Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması.....	23
IV-Temsil Yetkisinin Kapsamı.....	23
A-Şube ve Merkez İşleri ile Sınırlandırılma.....	24
B-Birlikte Temsil Yetkisi Verilerek Sınırlandırma.....	24
C-Temsil Yetkisine Getirilen Diğer Sınırlamalar.....	25
3- MÜDÜRLERİN GÖREVLERİ	26
I-Türk Ticaret Kanunundan Doğan Görevler.....	26
A- Ortaklar Genel Kurulunu Toplantıya Çağırma.....	27
B- Şirketin Mali Durumu Hakkında Tedbirler Almak.....	28
C- Şirketin İşlemleri İçin Lüzumlu Defterlerin Tutulması.....	29
D- Bilanço ile Kar ve Zarar Cetvelini Düzenlemek.....	30
E-Yıllık Rapor Tanzim Etmek.....	31
F- Karın Tevzii için Teklifte Bulunma	31
G- Şirket Personelinin Tayin ve Azli	31
H-Ticaret Siciline Bilgi Vermek.....	31
I- Sermaye Borcunun Yerine Getirilmesini İsteme.....	31

İ- Tescil ve İlan İşlemlerini Yerine Getirme.....	31
J- Ticari Mümessil veya Ticari Vekillerin Tayin ve Azli	31
K-Mukavele Değişikliğine İlişkin İşlemlerin Yürütülmesi.....	32
L- Genel Kurul Kararlarının İptali İçin Dava Açılması	32
M-Tasfiyeye İlişkin Görevler	33
N-Anonim Şirketin Limited Şirkete Dönüştürülmesi.....	33
O-Yolsuzlukları Araştırma ve İhbar	33
II- Diğer Kanunlardan Doğan Görevler.....	34
A- 213 sayılı Vergi Usul Kanunundan Doğan Görevler	34
B-6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunda Öngörülen Görevler.....	35
C-1983/90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK ile Getirilen Görevler.....	35
D- 4857 sayılı İş Kanunundan Doğan Görevler.....	36
E-506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunundan Doğan Görevler	36
4- MÜDÜRLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	37
I-İdare ve Temsil Yükümlülüğü.....	37
II-Özen Yükümlülüğü.....	37
III-Sadakat Borcu.....	39
IV-Rekabet Yasağı Yükümlülüğü.....	39
V-.Diğer Kanun ve Tüzüklerle Getirilen yükümlülükler.....	40
5-TASARIDA MÜDÜRLERİN GÖREV VE YETKİLERİ.....	41
I-Müdürlerin İdare Yetkisi.....	41
II-Müdürlerin Temsil Yetkisi.....	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜDÜRLERİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

1- MÜDÜRLERİN SORUMLULUĞUNUN DÜZENLENME BİÇİMİ	52
2- TTK'DA DÜZENLENEN ÖZEL SORUMLULUK HALLERİ	53
I-Ödemelerin Doğru Olmamasından Doğan Sorumluluk (TTK m. 336/1).....	53
II-Dağıtılan ve Ödenen Kar Paylarının Doğru Olmamasından Doğan Sorumluluk.....	55
III-Kanunen Tutulması Gereken Defterlerin Mevcut Olmaması Veya Bunların İntizamsız Bir Surette Tutulması.....	55
IV-Umumi Heyetten Çıkan Kararların Sebepsiz Olarak Yerine Getirilmemesi (TTK m 336/2-b-4).....	57
A-Genel Kurul Kararının Yerine Getirilmemesi İçin Bir Sebep Bulunmaması.....	57
B-Genel Kurul Kararının Yerine Getirilmemesi İçin Sebep Bulunması.....	58
a-Yokluk ve mutlak butlan.....	59
b-İptal Edilebilirlik Halleri	59
c-Ortaklığın Menfaatinin Bulunmaması Hali.....	60
d-İmkansızlık Hali	62
V- Müdürlerin Sebebiyet Verdikleri Zararlardan Doğan Sorumluluk.....	62
A-Ehil Müdür Tayin Etmemekten Doğan Sorumluluk.....	62
B-Zararlı işlere Müsamaha Göstermekten Doğan Sorumluluk.....	62
VI-Esas Sermayenin Değiştirilmesinde Kanun Hükümlerine Uyulmamış Olmasından Doğan Sorumluluk	63
VII- Genel Kurul Kararı Aleyhine Suiniyetle İptal Davası Açılmasından Doğan Sorumluluk	63

VIII-Kuruluştaki Yolsuzlukları Araştırmamaktan Doğan Sorumluluk.....	63
IX-Şirketin İflas Etmesinden Doğan Sorumluluk	64
X-Kanun ve Mukavele İle Verilen Sair Görevlerin Yapılmamasından Doğan Sorumluluk.....	65
XI-Haksız Fiilden Dolayı Sorumluluk.....	66
XII-Yanlış Beyanlardan Doğan Sorumluluk	66
XIII-Sır saklama Yükümlülüklerine Uymamaktan Doğan Sorumluluk.....	66
XIV-Şirketle Muamele Yapma Yasağına Uymamaktan Doğan Sorumluluk.....	67
3- DİĞER KANUNLARDAN DOĞAN SORUMLUK HALLERİ.....	68
I-213 Sayılı Vergi Usul Kanunundan Doğan Sorumluluk.....	68
II-6183 sayılı Amme Alacakları Tahsili Usulü Hakkında Kanunda Öngörülen Sorumluluk Halleri.....	71
III-1983/90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameden Doğan Sorumluluklar.....	74
IV-4857 sayılı İş Kanunundan Doğan Sorumluluk.....	74
V-Sosyal Sigortalar Kanunundan Doğan Sorumluluk Halleri.....	75
4- TTK. GEREĞİNCE SORUMLULUĞUN HÜKÜMLERİ.....	76
I-Sorumluluk Davasının Tarafları.....	78
A-Davacı Taraf.....	78
a-Limited Şirketin Dava Hakkı.....	78
b-Ortakların Dava Hakkı.....	81
c-Şirket Alacaklılarının Dava Hakkı.....	81
d-Üçüncü Kişilerin Dava Hakkı.....	82
e-iflas İdaresinin Dava Açma Hakkı.....	82
f-Tasfiye Memurlarının Dava Açma Hakkı.....	83
B-Davalı taraf.....	83
II-Sorumluluktan Kurtulma.....	83

A-Kusursuzluğun ispatı.....	84
B-İbra.....	84
C-Zamanaşımı.....	86
III-Sorumluluk davalarında görev ve yetki.....	88
5-TASARIDA MÜDÜRLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	88
I-Özen Yükümlülüğü	88
II- Şirket menfaatlerinin üstün tutulması.....	89
III-Bağlılık Yükümlülüğü.....	94
IV -Rekabet Yasağı.....	96
V -Eşit İşlem Yükümlülüğü.....	97
6-TASARIDA MÜDÜRLERİN SORUMLULUKLARI.....	97
I-Belgelerin Ve Beyanların Kanuna Aykırı Olmasından Doğan Sorumluluk.....	98
II-Kanundan Ve Şirket Sözleşmesinden Doğan Yükümlülüklerin İhlali.....	100
III-Kurucuların Kuruluş Aşamasında Yaptıkları Hukuka Aykırı İşlemlere Kusurlu Olarak İştirak.....	101
IV-Haksız Fiilden Doğan Sorumluluk.....	103
V-Sorumluluğun Hükümleri.....	104
A-Tazminat Sorumluluğu.....	104
B-Cezai Sorumluluk	104
VI-Sorumluluk Hükümlerinin Değerlendirilmesi.....	105
SONUÇ.....	107
KAYNAKÇA.....	113
ÖZET.....	118
ABSTRACT.....	120

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı Geçen Eser
BATİDER.	:	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK.	:	Borçlar Kanunu
BTHAE.	:	Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
C.	:	Cilt
E.	:	Esas
f.	:	Fıkra
HUMK.	:	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK.	:	İcra İflas Kanunu
İK.	:	İş Kanunu
K.	:	Karar
KHK.	:	Kanun Hükmünde Kararname
m.	:	Madde
no.	:	Numara
S.	:	Sayı
T.	:	Tarih
TBMM.	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TD.	:	Ticaret Dairesi
TMK.	:	Türk Medeni Kanunu
TTK.	:	Türk Ticaret Kanunu

vb.	:	Ve benzeri
vd.	:	Ve devamı
Y.().H.D.	:	Yargıtay (). Hukuk Dairesi
Yargıtay K.D.	:	Yargıtay Kararlar Dergisi

GİRİŞ

Çalışmamızın konusu, “limited şirketlerde müdürler ve hukuki sorumlulukları”dır.

Anonim şirketlerde idare ve temsil görevini üstlenen yöneticilerin,yönetim kurulunun ve müdürlerin görev ve yetkileri ile sorumlulukları literatürde pek çok kez ele alınmış olmakla birlikte; limited şirketlerde bu görevi üstlenenlerden müdürlerin görev,yetki ve sorumluluklarının tez düzeyinde çalışma konusu yapılmamış olması bu çalışmanın yapılmasında önemli sebeplerden biridir. Limited şirketlerde müdürlerin görev ve yetkileri TTK. 540-547 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Ülkemizde, limited şirketlerin anonim şirkete göre kuruluşunun daha kolay olması, sermaye şirketi olmasına rağmen daha küçük bir sermayeyle kurulabilmesi, işleyişinin de daha basit olması sebebiyle çok sayıda limited şirket bulunmaktadır. Bu durum limited şirketin idare ve temsil ile görevli müdürlerinin hukuki durumunu daha da önemli kılmaktadır. Bu görevlerin tanımlanması, açıkça belirlenmesi, hukuki sorumluluğunun sınırlarının çizilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Limited şirketlerde müdürler, idare ve temsil hak ve yetkisine sahiptir. Ancak bu yetki aynı zamanda müdürlere yüklenen görevleri de tanımlamaktadır. TTK 556. maddesinde limited şirketlerde müdürlerin sorumluluklarının kapsamını belirlemede anonim şirketlere atıf yapılarak bir anlamda görev ve yetkilerin sınırı çizilmiştir. Biz bu çalışmamızda bir bütün olarak TTK.’nda ve diğer kanunlarda düzenlenen görevler yetkiler ile sorumluluğun sınırlarını çizmeye çalışacağız.

Çalışmamız giriş ve sonuç kısmı hariç dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, müdürün tanımı, müdürlük sıfatının kazanılma ve kaybedilme biçimleri, ikinci bölümde müdürlerin idare ve temsil yetkisi, bu

yetkilerin kapsamı, TTK.'nda ve diğ er belli başlı kanunlarda düzenlenen görevleri ile yükümlülükleri,     nc  bölümde TTK. ve diğ er kanunlardan doğan sorumlulukları, bu sorumluluğun hükümleri ile müdürlerin sorumluluktan kurtulma halleri incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise, TBMM.'ne gönderilmiş olan Alt komisyondan birtakım değişikliklere uğrayarak geçen TTK. tasarısının metnin limited şirket müdürlerine ilişkin hükümleri incelemiş ve yürürlükte bulunan hükümlerle karşılaştırması yapılarak, düzenlemeler değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE MÜDÜRLER

1- GENEL OLARAK MÜDÜR KAVRAMI

Tüzel kişilerde, idare, iradenin açıklanması, dışa karşı temsil, iç işleyişte kararların alınması, organları vasıtası ile olur. Organın aldığı karar veya açıkladığı irade, açıklayan kişinin değil, tüzel kişinin iradesidir⁽¹⁾. Organ tüzel kişinin bir parçası, mütemmim cüz'üdür. Organ vasıtası ile harekete geçen, tüzel kişinin bizzat kendisidir⁽²⁾. Müdürler, kural olarak limited şirketin faaliyetlerinin icrası aşamasında, kararların uygulanmasına nezaret aşamasında karşımıza çıkarlar. Ancak profesyonel yöneticilik anlayışının yaygınlaşması ile müdürlerin karar alma ve yetki alanları bir hayli genişlemiştir. Hatta şirket adına bağımsız karar alma yetkisi verilmesi sözkonusudur. Bu sebeple müdür kavramını yalnızca alınan kararları uygulayan değil, bizzat şirket faaliyet alanında kendisine bırakılan alanlarda karar alan ve uygulayan kişi olarak kabulüne uygun olacaktır.

Müdür sözcüğünün sözlükte anlamı, idare eden, yöneten, çeviren, idare işi ile uğraşan memur, bir kurum ve kuruluşu idare eden kişidir⁽³⁾.

¹ Bilge ÖZTAN : Tüzel Kişiler Ders Notları (Ankara, 1994),34-35.

² Yedigörmüş İZMİRLİ :Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi Ve Hukuki Sonuçlar (Ankara, 2001),34 vd.

³ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (Gelişim, 1986), 8436.

Limited şirketlerde “idare ve temsil”e ilişkin düzenlemeler Türk Ticaret Kanunun 540-547. maddelerinde yapılmış; bu maddelerde müdürlerin görevlendirilmesi, yetki ve sorumlulukları, görevlerinin sona erme usulleri hüküm altına alınmıştır. İdare ve temsil yetkisi limited şirketlerde sadece bir hak olarak tanınmamış, bir görev olarak da belirtilmiştir ⁽⁴⁾. Bu açıdan limited şirketler, kolektif şirketlere özgü nitelikleri taşımakta olup, temsil yetkisinin kaldırılmasında yasada açıkça kolektif şirketleri düzenleyen TTK. 161 ve 162 maddesine yollama yapılmıştır (TTK. m.543)⁽⁵⁾. Yine temsil yetkisinin kapsamı ve sınırı konusunda anonim şirketlere ilişkin TTK. 321. maddesine atıf yapılmıştır (TTK.m.542/1). Müdürlerin sorumluluğunun kapsamını belirlemede de TTK. 336 vd. maddelerinin uygulanacağı bildirilmiştir (TTK. m. 556).

. Müdürlerin organ mı, ticari mümessil veya vekil mi olduğu doktrin de tartışılmıştır. Bu konu özellikle üçüncü kişilerin uğradığı zararlardan sorumluluk hallerinde önem arz etmektedir.Yapılan işlemlerin tüzel kişiye izafesi, bu kişinin organ, temsilci veya müstahdem olarak hareket etmesinde bir farklılık arz etmezken üçüncü kişilere karşı sorumlulukta ortaya çıkmaktadır. Organ olarak kabul halinde, yapılan işlem veya eylem şirketin faaliyet alanı kapsamında ise şirkete izafesi mümkündür. Gerçek kişiye göre ekonomik açıdan daha güçlü olan şirketin sorumlu kabul edilmesi, üçüncü kişi lehinedir. Müdürün organ değil de müstahdem veya yardımcı şahıs kabulü halinde ise, şirketin istihdam eden sıfatıyla BK 55.maddesi kapsamında sorumlu olduğu sonucu doğacaktır ki; bu durumda şirket, müdürü seçmede, talimat vermede, nezaret etmede dikkat ve özeni gösterdiğini veya seçmede, talimat vermede, nezaret etmede bütün dikkat ve özeni göstermiş olsa bile zararın meydana geleceğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilme imkanına sahip olabilir.

⁴ Rıza AYHAN: Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu (İstanbul, 1992), 89.

⁵ Hasan PULAŞLI: Şirketler Hukuku Temel Esaslar (Adana, 2005), 520.

Limited şirketlerde müdürlerin organ sıfatı bulunup bulunmadığı hususu müdürlük sıfatının kazanılması ile doğrudan bağlantılı olduğundan yeri geldiğinde konu değerlendirilecek ve kazanım şekline göre organ sıfatı bulunup bulunmadığına ilişkin açıklamalar ileride yapılacaktır.

2- MÜDÜRLÜK SIFATININ KAZANILMASI

Limited Şirketlerde müdür sıfatının kazanılması üç yolla olur:

I-Müdürlük Sıfatının Kanun Gereği Kazanılması

Limited şirketin kuruluş aşamasında müdür veya müdürler esas mukavele ile belirlenebilir. Bir veya birden çok kişiye temsil ve idare yetkisi bırakılabilir. Şirketi temsil ve idare edecek kişilerin belirlenmesi şirket mukavelesinin “zorunlu hükümler” arasında sayılmamış, buna karşın “tescil ve ilan edilecek hususlar” arasında sayılmıştır ⁽⁶⁾. Şayet esas mukavelede veya ortakların kararı ile müdür sıfatı ortakların birine yahut bir kaçına bırakılmamış ise ortakların hepsi bu sıfatı kazanmış olur (TTK. m.540/1).

Müdürlük sıfatının kanunen kazanılması, kuruluşta ortaklara tanınmıştır. Kuruluştan sonra şirkete giren ortaklar bu hususta genel kurulun ayrı bir kararı alınmadıkça yönetim ve temsile yetkili değildir (TTK. m. 540/3) ⁽⁷⁾.Yeni giren ortak, ancak ortaklar genel kurulunun kararıyla şirket müdürü olabilir. Esas mukavelede yeni giren ortağın müdür olabileceği konusunda bir hüküm varsa bu durumda böyle bir karar verilmesine

⁶ Orhan Nuri ÇEVİK: Limited Şirketler Hukuku ve Uygulamaları (Ankara, 2003), 334.

⁷ Rıza AYHAN: a.g.e., 89; Orhan Nuri ÇEVİK: a.g.e., 335.

gereksinim olmaz. Ancak yeni giren ortağın da bu kararı onaylaması ve müdürlüğü kabul etmesi gerekir. Yeni giren ortak kabul etmezse, bu görevi üstlenmiş olmaz (⁸).

Ortak müdürler, limited şirketin dış alemle bağlantısını kuran yönetim ve temsil görevini üstlenen ve kanundan doğan yönetim organıdır. Aksi kararlaştırılmış olmadıkça tüm ortaklar şirketi birlikte idare ve temsile mezun ve mecburdurlar.

II- Müdürlük Sıfatının Şirket Esas Mukavelesi Gereği Kazanılması

Şirket esas mukavelesi ile şirket müdürü sıfatıyla şirketi idare ve temsil görevi ile yetkisi, bir veya birkaç ortağa verilebileceği gibi, ortak olmayan kişilere de bırakılabilir (TTK.m.540/2, 541). Müdürler esas mukavele ile belirlendiği takdirde, değişiklikler de esas mukavenenin ilgili maddesinin değiştirilmesi ile olur (⁹).

Ortak olmayan müdürlerin hukuki niteliği öğretide tartışmalıdır.. Arslanlı / Domaniç (¹⁰) ortak olmayan müdürlerin organ değil ticari mümessil olduğunu belirtirken; Poroy / Tekinalp / Çamoğlu (¹¹) organ sıfatını kazandığını bildirmişler, buna da TTK. 545. madde düzenlemesini dayanak göstermişlerdir. TTK. 545. maddesinde, aksi esas mukavelede kararlaştırılmadıkça, şirkete, ancak genel kurul tarafından ticari mümessil ve ticari vekil atanabileceğini belirttikten sonra “Bununla beraber her müdür bunları azletmek salahiyetine haizdir” hükmüne yer verilmiştir. Bildirilen yazarlar bu hükmün görüşlerini destekler mahiyette olduğunu ifade

⁸ Hasan PULAŞLI : a.g.e., 521.

⁹ Orhan Nuri ÇEVİK: a.g.e., 334.

¹⁰ Halil ARSLANLI / Hayri DOMANIÇ: TTK. Şerhi C.- III, 662; ve benzer görüş için Gönen ERİŞ: Açıklamalı İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler (Ankara, 1992), 1576.

¹¹ Reha POROY / Ünal TEKİNALP / Ersin ÇAMOĞLU: Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku (İstanbul, 2005), 1721.

etmektedir. Bizim de katıldığımız ortak olmayan müdürlerin organ olmadıkları yönündeki görüş, ortak olmayan müdürün tek bir hukuki bağla şirkete bağının bulunduğu, şirketle ilişkisi sona erdirildiği takdirde tüm bağın yok olduğu, oysaki ortak olan müdürün müdürlük sıfatı kalksa dahi ortaklık bağının devam edeceği dolayısıyla ortak müdürlerin şirket organı olduğu ancak ortak olmayan müdürlerin ticari mümessil sıfatı niteliğine haiz oldukları yönündedir⁽¹²⁾.

Ortak olmayan müdür ile limited şirket arasındaki ilişki, hizmet veya vekalet sözleşmesi olarak nitelendirilebilir⁽¹³⁾

Ortak olmayan müdürlerin sorumlulukları hakkında da ortak olan müdürlere ait hükümler uygulanır (TTK. m. 542) ⁽¹⁴⁾.

III- Müdürlük Sıfatının Ortaklar Genel Kurul Kararı İle Kazanılması

Şirket esas mukavelesi ile şirketi temsil ve idareye yetkili müdürler belirlenmemiş ise, genel kurul kararı ile (TTK. m. 539/2) bu yetki ortaklardan birine veya birkaçına yahut ortak olmayan bir veya birkaç kişiye bırakılabilir. Bu konudaki yetki genel kuruldadır.

IV- Müdür Olabilecekler

Müdür olabilecekleri gerçek kişiler ve tüzel kişiler başlıkları altında inceleyebiliriz.

¹² Halil ARSLANLI/ Hayri DOMANIÇ:a.g.e., C.-III, 662.

¹³ İsmail DOĞANAY :TTK. Şerhi (Ankara, 1990), 1311.

¹⁴ Rıza AYHAN: a.g.e., 89.

A-Gerçek Kişiler

Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip gerçek kişiler şirkete müdür olabilir. Küçükler ve kısıtlılar limited şirketlerde müdür olamayacakları gibi bunların kanuni temsilcileri veya vekilleri de bu kişiler adına müdür olma haklarını kullanamazlar (TTK. m.330)⁽¹⁵⁾.

Ortak adedi 20'den fazla olan limited şirketlerde murakıp seçilmesi söz konusu olduğundan murakıplar aynı zamanda müdürlük yapamazlar (TTK. m. 347).

Kanunda sınırlama olmadığından limited şirketlerde Türk vatandaşı olmayan kişiler de müdür olabilirler. TTK. 823. maddesi kapsamında gemi sahibi olan limited şirketlerin idare ve temsile yetkili olanlarının ekseriyeti Türk vatandaşı olması koşuluyla sahip olunan geminin Türk gemisi sayılabileceği hükmü özel olarak bu konuda düzenleme getirmiştir.

B-Tüzel Kişiler

TMK. 47. maddeye göre; başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanır.

Tüzel kişilerin limited şirkete temsilci olup olamayacakları, öğretide tartışılmıştır. Doktrinde, Poroy / Tekinalp / Çamoğlu ile aynı görüşü paylaşan İmregün⁽¹⁶⁾, limited şirkette idare ve temsil yetkisinin tüzel kişilere

¹⁵ Orhan Nuri ÇEVİK: a.g.e., 335.

¹⁶ Reha POROY /Ünal TEKİNALP /Ersin ÇAMOĞLU: a.g.e., 1722; Oğuz İMREGÜN, Kara Ticaret Hukuku Dersleri (İstanbul, 2001), 572.

verilebileceğini, bu durumda o tüzel kişi adına limited şirketi temsil ve idaresini üzerine almış bulunan gerçek kişinin limited şirket temsilcisi olarak tescil ve ilan edilebileceğini bildirmişlerdir. Bu görüşü savunanlar ⁽¹⁷⁾ Adliye Encümen Mazbatası gerekçesinin de bu görüşü desteklediğini bildirmişlerdir. Adliye Encümen Mazbatası gerekçesinde, limited şirket ortakları arasında bir tüzel kişi bulunduğu takdirde, kanun ile, esas mukavele ile yahut genel kurul kararı ile tüzel kişinin de temsilci sıfatını kazanabileceği, TTK. 312 maddesinin aksine limited şirketlerde tüzel kişinin temsilci olmasının mümkün olduğu, ancak bu durumda İsviçre Kanununa atfen temsilci sıfatını kazananın tüzel kişi değil, bu tüzel kişiyi temsilen limited şirket idare ve temsil işlerini yapmakla görevlendirilen gerçek kişi olduğu, bu kişinin limited şirket temsilcisi olarak tescil edilebileceğinin bildirildiği görülmektedir.

Diğer görüş sahipleri ise ⁽¹⁸⁾ tüzel kişinin şirket müdürü olamayacağı, ancak bunların temsile yetkili gerçek kişilerinin müdür olabileceği bildirmiştir. Sonuç olarak tüzel kişiyi temsil eden gerçek kişilerin limited şirkette müdür olabileceği kabul görmüş ve Yargıtay uygulamaları ile bu yönde gelişmiştir⁽¹⁹⁾.

3- MÜDÜRLÜK SIFATININ KAYBEDİLMESİ

I-Kanuni Sona Erme Sebepleri

Gerçek kişi müdürün ölümü halinde müdürlük sıfatı kendiliğinden sona erer. Türk Medeni Kanunu 405, 406, 407 vd. maddeleri gereğince akıl hastalığı, akıl zayıflığı, savurganlık, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı,

¹⁷ Orhan Nuri ÇEVİK: a.g.e., 336.

¹⁸ Halil ARSLANLI /Hayri DOMANIÇ:a.g.e., 662; Gönen ERİŞ: a.g.e.,1576.

¹⁹ Hasan PULAŞLI: a.g.e., 523.

kötü yaşam tarzı, kötü yönetim sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan, bu sebeplerle sürekli yardım ve bakım gereken kişilerle, bir yıl veya daha uzun süreli hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkum olan ve bu sebeplerle kısıtlanan kimseler medeni haklarını kullanma ehliyetini kaybettiğinden müdürlük sıfatları sona erer. Müdür iflasa tabii ise iflas kararının verilmesi ile de görevi sona erer (TTK. m.556 yollamasıyla m.315/2).

II. Mukavelede Öngörülen Sebepler

Esas mukaveleye müdürlük görevinin sona ermesi konusunda bir hüküm konulmuş ise, bu hükmün yerine gelmesi halinde müdürlük görevi sona erer. Sözgelimi esas mukavele ile belli bir süre şartı, yaş şartı gibi şartlar öngörülmüş ise bu şartın gerçekleşmesi halinde mukavelede öngörülen düzenleme tatbik olunur ⁽²⁰⁾.

III. Müdürlük Görevinin İstifa ile Sona Ermesi

Müdürlük görevinin istifa ile sona ermesi mümkündür. İstifanın yazılı şekilde yapılması gerekir (BK. m.11,12). Limited şirketlerde bu konuda düzenleme bulunmadığından BK. 396. madde hükmü bu durumda uygulama yeri bulur. Müdürün istifa hakkı bir sınırlamaya tabi değildir. Ancak uygun olmayan zamanda istifa halinde şirket müdürü bu yüzden uğranılan zararı tazmin sorumluluğu altına girebilir.

²⁰ Halil ARSLANLI/Hayri DOMANIÇ: a.g.e.,C.-III,689; O.Nuri ÇEVİK:a.g.e.,338; Rıza AYHAN:a.g.e., 90; Hasan PULAŞLI :a.g.e., 527.

İstifa dilekçesi, birden fazla müdür olan şirketlerde diğer müdüre dilekçenin verilmesi halinde işleme konulur. Başka müdür bulunmayan şirkette ileride sorumluluk doğmaması için limited şirketi temsile yetkili olan ortaklarına noter kanalı ile tebliği uygun olabilir⁽²¹⁾.

IV. Müdürlük Görevinin Azil ile Sona Ermesi

Müdürlük görevinin azil ile sona ermesi, müdürün ortak sıfatı bulunup bulunmamasına göre değişir. Ortaklara ait idare ve temsil yetkisinin kaldırılması hakkında kolektif şirketlere ilişkin TTK. 161 ve 162. maddeler uygulanır (TTK. m.543/1). Ortaklar arasından ve mukavele ile seçilmiş müdür, mukavele değiştirilmedikçe azlolunamaz. Şirket ortaklarının muhalefeti nedeni ile mukavele değişikliği yapılamamış ise, ancak haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme kararı ile olabilir (TTK. m.543 yollamasıyla m.161). Her ortak mahkemeye başvurabilir, haklı sebep olarak TTK. m. 187 ve 197 hükümleri örnek teşkil edebilir⁽²²⁾.

Ortak olan müdür hakkında ibra etmeme kararı alındığı takdirde, mukavele ile seçilmiş müdürü, genel kurul azledemese de aleyhine dava açarak muhik sebeplerden dolayı azlini mahkemeden isteyebilir. Vazifenin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmâl, idarede iktidarsızlık gibi haller muhik sebep sayılır. Her olayın özelliğine göre muhik sebebin varlığı mahkeme tarafından taktir edilir⁽²³⁾.

Müdür olan ortak, esas mukavele yapıldıktan sonra verilen kararla atanmış ise ortakların çoğunluğunun kararı ile her zaman azlolunabilir (TTK.

²¹ Halil ARSLANLI/Hayri DOMANIÇ:a.g.e.,C.-III,689; O.Nuri ÇEVİK:a.g.e.,339.

²² Hasan PULAŞLI :a.g.e.,525.

²³ Orhan Nuri ÇEVİK:a.g.e., 340 ‘de zikredilen TD., 9.11.1962 T., 1962/5093 E., 1962/3841 K. sayılı ilamında “ TTK. 543 madde yollamasıyla 161.madde hükmünce idare işleri mukavele hükmü ile bir ortağa verildiği takdirde ...muhik sebeplerin varlığı halinde mahkeme kararı ile azlonulabileceğini” belirtmiştir.

m. 543, m.162).Azil veya yetki sınırlaması kararı oyçokluğu ile alınır.Çoğunluk kararının oluşumunda yönetici ortaklar da dahildir⁽²⁴⁾. Çoğunluk kararı temin edilememesi halinde itiraz eden ortaklardan her biri mahkemeye başvurarak haklı sebeplerin varlığı halinde yöneticilerin azlini talep edebilir ⁽²⁵⁾.

Şirket müdürü ortaklar arasından seçilmemiş ise ister esas mukavele ile ister daha sonra ortakların çoğunluğunun kararı ile tayin edilmiş olsun, bu müdürlerin organ sıfatı olmadığından mukaveleden doğan hakları mahfuz kalmak kaydıyla genel kurul kararı ile her zaman azil olunabilir (TTK. m.543/2)

4-TÜRK TİCARET KANUNU TASARISINDA MÜDÜRLER

I-TASARININ TEMEL ANLAYIŞI

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Meclise gönderilen TTK tasarısı, ticaret hukukunun değişen çağa ayak uydurması, globalleşen dünyada ticari bir varlık olarak söz sahibi olunması, Avrupa müktesebatının ve bölgesel birlikler ile kurumların ve ekonomik örgütlerin koyduğu maddi hukuk kuralları ile uyumlu hale getirilmesi, dünyada hakim olan görüşlerin; şeffaflık, tüketicinin korunması, halk pay sahipliğinin ve demokrasisinin gelişmesi, elektronik ortamda hukukî işlem kurmanın yaygınlık kazanması çevre ve deniz kirliliklerinin taşıyıcının sorumluluğunu etkilemesi ve bir

²⁴ Halil ARSLANLI/Hayri DOMANIÇ :a.g.e.,C.-III,687.

²⁵ Halil ARSLANLI/Hayri DOMANIÇ :a.g.e.,C.-III,688.

tüketici olarak sigortalının özel olarak korunması gibi ilkelerin yasalarımıza yansıtılması, dolayısıyla ticaret hayatında dünyada rekabet ve söz sahibi olurken, gelişen ve değişen adalet anlayışının kanunumuza yansıtılması ana kriterleri üzerine inşa edilmiştir⁽²⁶⁾.

Tasarı limited şirketler hakkında da önemli değişiklikler yapmıştır. Değişikliği yönlendiren düşünce ileriki yıllarda, çeşitli sebeplerle, özellikle asgarî sermayenin yüksekliği sebebiyle girişimcilerin anonim şirket yerine limited şirket kurmaya daha fazla yönelecek olmaları, dolayısıyla bu şirketin biraz daha sermaye şirketine yaklaştırılmasıdır⁽²⁷⁾. Bu kapsamda yapılan değişikliklerden müdür kavramı da etkilenmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, organsal yapı da önemli bir değişikliğe gidilerek “özden yönetim” ilkesi yerine seçilmiş yönetim düzeni kabul edilmiştir⁽²⁸⁾. Yapısı sermayeye dayalı olan şirketlerde, bu şirket kişisel ögeler taşısa da, yönetim, ortaklara kanunen bir hak ve yüküm olarak bırakılmaz, seçilmiş ortak olan veya olmayan kişilere ait olmalıdır. İsviçre öğretisinde üçüncüden organ diye Türkçe’ye çevireceğimiz bu sistem, hem üçüncü kişinin de organa seçilebileceğini hem de ortağa bu görevin seçimle verildiğini ifade eder. Sistem seçilen kişi ile oluşan borçlar hukuku ilişkisi ile tamamlanır⁽²⁹⁾. Bu genel açıklamalar ışığında müdürlerle ilgili düzenlemeleri inceleyelim.

II-TTK. TASARISINDA MÜDÜRLER

²⁶ Ünal TEKİNALP :TTK Tasarısı Konferansı Bildiriler-Tartışmalar (BTHAE.-Ankara, 2005), 9 vd.

²⁷ TBMM. ‘ye gönderilen gerekçenin 144 no.lu genel gerekçe kısmında limited şirketler alt başlığı ve devamındaki açıklamalar.

²⁸ Genel gerekçe :150 no.lu açıklama ve 623.madde açıklamaları .

²⁹ Genel gerekçe :623.madde açıklamaları.

TTK. tasarısında müdürler yönetim ve temsil başlığı altında düzenlenmiştir. Şirket yönetim ve temsiline şirket sözleşmesi ile müdür sıfatını taşıyan kişilere bırakılacağını bildiren maddede ve devamındaki maddelerde müdürler kurulunun işleyişi, bu kurula hakim olan ilkeler görev,yetki ve sorumlulukları ile yetki ve görevlerinin sınırlandırılması düzenlenmektedir⁽³⁰⁾.

TTK.'u tasarısının 623.maddesi “

(1) Şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenir. Şirketin sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekir.

(2) Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirler.

(3) Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler. “ şeklinde genel olarak düzenlemeye başlamıştır. Buna göre, şirket temsil ve yönetiminde “aksi kararlaştırılmadıkça ortakların hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idare ve temsil hak ve görevi olduğu” fikrinden uzaklaşarak “şirket sözleşmesi ile “ yönetim ve temsil hususlarının kararlaştırılacağı kabul edilmiştir.Bu durumda şirket yönetim ve temsili şirket sözleşmesi ile bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara bırakılabileceği gibi üçüncü kişilere de bırakılabilir.Ancak bu durumda en az bir ortağın,şirketin yönetim ve temsil yetkisini elinde bulundurması gerektiği kabul edilmiştir.

TTK.'u tasarısının m.623/2 'de tüzel kişinin müdür olmasına bir sakınca olmadığı görüşünden yola çıkarak, müdürün tüzel kişi de olabileceği, bu durumda görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir kişinin

³⁰ Aldığımız metinler Adalet Alt komisyonunda kabul edilen metin olup TBMM'ye gönderilen metinle olan farklılıkları koyu renk yazım ile belirtilecek,bunların gerekçesi ise dipnot olarak yazılacaktır.

tüzel kişilik tarafından belirleneceğini düzenlemiştir. Düzenlemenin amacının tüzel kişinin şirketi yönetip sorumluluğu finansal açıdan güçsüz durumda bulunan temsilciye yıkmasının önüne geçmek olduğu gerekçede açıklanmış, bunun tüzel kişi olan tek kişiye yönetimin bırakılması kapısını açmak için gerçekleştirildiği bildirilmiştir. Dolayısıyla daha önce değindiğimiz tüzel kişinin müdür olup olamayacağı tartışmaları da kanun koyucu tarafından sona erdirilmiştir.

Müdürlerin hareket alanı TTK.'u tasarısının 623/3. fıkrası ile “ kanunla, şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış, yönetime ilişkin tüm konularda karar alma ve bu kararları yürütme yetkisi” olarak düzenlenmiştir.

Müdürlerin birden fazla olması halinde “başkanın üstün oyu” kavramı ile bir yeniliğe yer vermiştir. Tasarı 624.maddesine göre:

(1) *Şirketin birden fazla müdürünün bulunması hâlinde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanır.*

(2) *Başkan olan müdür veya tek müdürün bulunması hâlinde bu kişi, genel kurulun toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, genel kurul başka yönde bir karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilânları yapmaya da yetkilidir.*

(3) *Birden fazla müdürün varlığı hâlinde, bunlar çoğunlukla karar alırlar. Eşitlik hâlinde başkanın oyu üstün sayılır. Şirket sözleşmesi, müdürlerin karar almaları konusunda değişik bir düzenleme öngörebilir “ düzenlemesi getirilmiştir. Bu düzenlemenin amacı müdürlerin birden fazla olması halinde onların bir kurul olduğunu belirterek yönetim kuruluna benzer bir işleyiş kuralını hükme bağlamak ve başkana üstün oy tanınarak yönetim organındaki kitlenmeyi çözen ve şirketi çalışabilir bir konumda tutan bir araç sağlamak olduğu gerekçede zikredilmiştir*

Yapılan açıklamalar ışığında tasarıda müdürlerin şirket sözleşmesi ile göreve başladığı, yönetim ve temsil yetkisinin şirket sözleşmesi ile bir veya birden fazla ortağa yahut tüm ortaklara bırakılabileceği gibi üçüncü kişilere de bırakılabileceği bu durumda mevcut yasal düzenlemelerde bulunan “kanunen müdürlük sıfatının kazanılması” yönündeki düzenlemeden vazgeçildiği anlaşılmaktadır. Bunu sebebi gerekçede limited şirketlerin anonim şirketlere yakın ancak daha küçük ölçekli bir konumda bulunması, bu sebeple yönetimde profesyonelleşmeye gidilmesi gerektiği olarak belirtilmiştir. Kurul halinde çalışan müdürlerin iç işleyişleri yönünden yapılan düzenleme de hukukumuzda yenidir.

Başkan olan müdür yahut tek müdür söz konusu ise bu kişi, genel kurulun toplantıya çağırılması, genel kurul toplantılarının yürütülmesi ve şirket sözleşmesi veya genel kurulca farklı yönde karar verilmemişse tüm açıklama ve ilanları yapmakla yetkili kılınmıştır.

Müdürler kurulu toplantılarında çoğunlukla karar verilmesi, mevcut düzenlemelerle de kabul ediliyorken yeni bir düzenleme ile eşitlik halinde “üstün oy” ilkesi kabul edilerek başkanını oyuna üstünlük tanınmıştır. Şirket sözleşmesi ile bu düzenlemeye aykırı bir düzenleme getirme olanağı da bulunmaktadır.

Müdürlük sıfatının sona ermesi Tasarının 630. maddede düzenlenmiştir. Buna göre:

(1) Genel kurul, müdürü veya müdürleri görevden alabilir; yönetim hakkını ve temsil yetkisini sınırlandırabilir.

(2) Her ortak, haklı sebeplerin varlığında, yöneticilerin yönetim hakkının ve temsil yetkilerinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkemeden isteyebilir.

(3) Yöneticinin, özen ve bağlılık yükümü ile diğer kanundan ve şirket sözleşmesinden doğan borçlarını ağır bir şekilde ihlâl etmesi veya iyi şirket yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesi haklı sebep olarak kabul olunur.

(4) Görevden alınan yöneticinin tazminat hakları saklıdır.

Müdürleri genel kurul görevden alabilir, yönetim hakkını veya temsil yetkisini sınırlandırabilir. Mevcut TTK.'da bu konuda kolektif şirketlere atıf yapılarak, idare işleri mukavele ile bir ortağa verildiğinde diğer ortaklarca azlolunamayacağı, yetkilerinin sınırlandırılmayacağı, böyle bir talebin ancak muhik sebeplerin varlığı halinde mahkemeden talep edilebileceği, mukavele dışında bir ortağa bu yetki verilmişse ancak genel kurul kararı ile çoğunlukla karar verilerek görevden alınabileceği düzenlenmişken; tasarıda farklı ilkeler benimsediği anlaşılmaktadır. Bu düzenleme kanaatimizce yerindedir. Ortak olsun olmasın yönetim ve temsil faaliyetleri beğenilmeyen ve değiştirilmek istenen bir müdürün şirket genel iradesine rağmen müdürlük görevine devam etmesi yerinde bir anlayış değildir. Ortağın bu yönde özel bir koruma altına alınmasına gerek olmadığı dolayısıyla yapılan düzenlemenin yerinde olduğu inancındayım.

İkinci fıkrada genel kurulun müdürü görevden almadığı yahut yetkilerini sınırlamadığı hallerde ortağın yöneticilerin yönetim hakkının veya temsil yetkisinin kaldırılmasını veyahut sınırlandırılmasını mahkemeden talep etme hakkı, üçüncü fıkrada ise bu talep hakkının dayanağı olan haklı sebebi düzenlenmiştir . Haklı sebepler;

- *Özen ve bağlılık yükümünün ağır bir şekilde ihlal edilmesi*
- *Kanundan ve şirket sözleşmesinden doğan borçlarının ağır bir şekilde ihlal edilmesi*
- *İyi şirket yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesi,*

olarak tasarıda bildirilmiştir. Gerekçede bu haklı nedenlerin açıklaması yapılmamış sözgelimi ağır ihlalden ve iyi şirket yönetimi yeteneğini kaybetmenin nasıl anlaşılacağını açıklamamıştır. Tasarıdaki kavramlar TTK. 161. maddedeki ağır ihmal basiretsizlik ve idarede iktidarsızlık kavramları ile benzeşmektedir.

Tasarının 628.maddesinde:

“(1) Şirket müdürlerinden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması ve bu müdürün şirketi tek başına temsile yetkili olması gerekir.

(2) Birinci fıkra hükmüne aykırılık belirlendiğinde, ticaret sicili müdürü durumun kanuna uygun hâle getirilmesi için şirkete uygun bir süre verir. Bu süre içinde gereken yapılmadığı takdirde, ticaret sicili müdürü şirketin feshini mahkemeden ister.” düzenlemesi getirilerek müdürlerin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin işlerliğini pekiştirmek amacı güdülmüştür. Gerekçede bu husus, *“Tasarının 628. maddesinin birinci fıkrası, şirketin tamamen Türkiye dışından yönetimine açıkça karşı çıkmakta ve müdürlerin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasındaki engelleri olabildiğince kaldırmak amacını gütmektedir. Sorumlulardan en az birinin Türk mahkemesinin önüne getirilebilmesini sağlamak, kabuk şirketleri azaltmak, hükmün öngörülme sebeplerinin başında yer almaktadır”* şeklinde açıklanmıştır. Hükme göre şirket müdürlerinden en az birinin Türkiye ‘de bulunması ve bu müdürün tek başına temsil yetkisine de sahip bulunması zorunlu görülmüştür. Bu hükme aykırılık sözkonusu olduğunda ticaret sicil müdürü tarafından şirkete verilen süre içinde eksiklik giderilmediği takdirde ticaret sicil müdürü tarafından mahkemeden şirketin feshini talep edebilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

MÜDÜRLERİN YETKİ VE GÖREVLERİ

Müdürler, limited şirketi idare ve temsil yetkisine sahiptir. Bu şekilde kanundan ve esas mukaveleden doğan görevlerini yerine getirir.

1- İDARE YETKİSİ

I- İdare Yetkisinin Tanımı

Limited şirketin esas mukavelesi doğrultusunda amacına uygun olarak faaliyet alanında iş görebilmesi şirketin idare edilmesi ile olur. Şirket işleri ile ilgili karar almak ve bu kararları uygulamak, içte şirket işlerinin idaresi, dışta temsili yoluyla gerçekleşir. TTK. 540. maddesine göre limited şirketlerde esas mukavele ile yahut genel kurul kararı ile temsil ve idare yetkisi birkaç ortak ya da dışarıdan ortak olmayan kişilere bırakılmamışsa tüm ortakların şirketi idare etme hak ve görevi vardır.

II- İdare Yetkisinin Niteliği

Kanunumuzda idare yetkisi hakkında, TTK. kolektif şirketlere ilişkin hükümler (TTK. m.160-165) bünyesine uygun olduğu ölçüde limited şirketlere

uygulanır. Limited şirketlerin anonim ve kolektif şirketlere has niteliklere sahip olması, temsil yetkisini kaldırılmasında açıkça kolektif şirketlere ait TTK 161 ve 162. maddelere atıf yapılması bizi bu sonuca götürmektedir. İdare yetkisi kanunda “şirket maksat ve mevzuunu elde etmek için icrası gereken mutad muamele ve işler” olarak tanımlanmıştır(TTK. m.165/1). İdareci ortak mutad olmayan işleri tek başına yapamaz. Bu durumda ortaklar genel kuruluna başvurmak ve karar almak zorundadır⁽¹⁾.

III-İdare Yetkisinin Kullanılması

Aksi esas mukavele ile kararlaştırılmadıkça müdür sıfatına sahip ortakların tamamı idare hakkına tek başına haizdir ve diğerlerinin onayını almadan bu hakkı kullanabilirler. Şirket işlerini işletme konusu dahilinde ve mutad işler çerçevesinde kendi başlarına yapabilirler⁽²⁾. Şirket sözleşmesinde açık hüküm bulunmadığı takdirde tek başına hareket yetkisi aynı zamanda yükümlülüğü de içerir. Bu durumda müdür mutad işler kapsamında olan ve o anda yapması gereken bir işi, diğer bir ortağa yükleyerek sorumluluktan kurtulamaz. Bu sonuç müdür ortağın idare hakkının aynı zamanda yükümlülük olmasının doğal sonucudur. İdare hakkının kullanılması konusunda esas mukavele ile düzenleme getirilebilir.

Şirket mukavelesi ile veya sonradan alınacak çoğunluk kararı ile İdare yetkisi ortaklardan birkaçına verilir ise diğer ortakların idare ve temsil yetkisi ortadan kalkar (TTK. m. 540, 319).

Şirket ana mukavelesi ile ortakların birlikte yönetimi kabul edilebilir. Bu şekilde bir şart konulmuş ise, bütün ortaklar idare yetkisini kullanırken her işte anlaşmaları gerekir. Bu durumda gecikmesinde sakınca bulunan haller

¹ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e, 344.

² Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e,344.

dışında idare hakkı sınırları içindeki tüm işlemlerde anlaşarak karar almalılardır. Buradaki anlaşma her iş hakkında karar alınması aşamasında anlaşmadır. Yoksa kararların uygulanmasının birlikte yapılması şart değildir.

İdare yetkisi ortak olmayan müdürlere bırakıldığı takdirde, bu kimse ticari mümessil sayılır. Şayet birden çok kişi iseler aksine esas mukavelede hüküm bulunmadıkça ikisinin imzası yeterlidir (TTK. m.541, m.542 yollamasıyla m.321/3).

IV. İdare Yetkisinin Sınırlandırılması

Limited şirket, şirket maksat ve mevzuunu elde etmek için çeşitli faaliyetlerde bulunmak zorundadır. Bu faaliyetlerin bir kısmı mutad işler olarak, mutad işler dışında kalan işler ise fevkalade işler olarak doktrinde tanımlanmıştır. Mutad işler tanımı TTK. m. 165/1 maddesinde yapılmıştır. Bu işlerin kapsamını aşan işler ise fevkalade işlerdir.

A-Mutad İşler

Şirketin maksat ve mevzuunu elde etmek için icrası gereken günlük ve sürekli işler mutad işlerdir. Bu işler idare işlerinin de sınırını oluşturur. Müdürler, mutad işleri icra yetki ve görevine sahiptir. Maksat ve mevzuunun elde edilmesinde lüzumlu sayılmayacak işler idare alanı kapsamının dışında kalır.

Bir işlemin mutad olup olmadığı, şirket mevzuuna, şirketin iktisadi hacmine, konusu gibi ölçütlere göre belirlenir. Sözelimi şirket defterlerinin tutulması, şirket aleyhine açılacak davaların kabul edilmesi, işçi alım ve çıkarılması, bilanço hazırlanması, bilançoya dayanılarak kar hesabının

tanzimi ve her ortağın kar payının tayin ve tesbit edilmesi gibi işler mutad işlerdir.

B-Fevkalade İşler

Şirket maksat ve mevzuunun elde edilmesinde işin niteliği gereği mutad aşan faaliyet ve işler fevkalade işlerdir. Şirket gayrimenkullarının satılması, konkordato talebi gibi işlerde şirket esas mukavelesinin değiştirilmesi gerekme de ortakların oybirliğiyle karar alması gerekir. Bunun yanı sıra ortakların oybirliği yanında esas mukavelenin de değiştirilmesi gereken şirketin unvan değişikliği, yeni ortak alınması gibi işler vardır ki bu tür işler de müdürlerin idare yetkisinin sınırları dışında kalmaktadır.

2- TEMSİL YETKİSİ

I-Temsil Yetkisinin Tanımı

Şirketin üçüncü kişilerle ilişkileri temsil kavramı içinde yer alır. Limited şirket maksat ve mevzuuna giren belirli işleri ve hukuki işlemleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını bu yönde kullanmak temsil yetkisinin kullanımı ile olur. Şirketin üçüncü kişilerle ilişkisi temsil kavramı altında toplanır. Bu sebeple şirketin dış ilişkileriyle ilgili yetkililerdir. Temsil, şirketi hak sahibi yapabilme borç altına sokabilme yetkisidir. Tüzel kişilerin ehliyeti esas mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çerçevesi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları ilzam ile sınırlıdır(TTK. m.137). Müdürler, şirketin işletme mevzuu çerçevesinde temsil yetkilerini kullanabilir.

II-Temsil Yetkisinin Kullanılması

Müdürler limited şirket temsilcileridir. Müdürlerin temsil yetkisinin kapsamı ve tahdidi hakkında anonim şirketlere ait TTK. 321 madde hükmü tatbik olunur (TTK. m.542). Esas mukavelede aksine hüküm yoksa şirket adına düzenlenecek belgelerde temsile salahiyyetli kimselerden ikisinin imzası yeterlidir (TTK. m.542 yollamasıyla m.321/3). Esas mukavele ile tek imza yetkisi de kabul edilebilir.

III- Müdürlerin Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

Müdürlerin temsil yetkileri belirli istisnai haller dışında sınırlandırılmaz. Hatta sınırlandırılrsa bile üçüncü iyi niyetli kişilere karşı ileri sürülemez. Sınırlama tescil ve ilan edilmek şartıyla ancak merkez ve şube işleri ayrımı yapılarak veya birlikte temsil halinde mümkündür. Bunların dışındaki sınırlamalar sadece iç ilişkide hükümlerini doğurur. Yetki sınırlamaları ancak sınırlamayı fiilen bildikleri kanıtlanabilen kişilere karşı ileri sürülebilir ⁽³⁾.

IV-Temsil Yetkisinin Kapsamı

Müdürlerin temsil yetkisinin sınırı öncelikle şirket maksat ve mevzuunun sınırlarıdır ⁽⁴⁾ Şirket maksat ve konusuna girmeyen işlerde müdürlerin temsil yetkisi olmadığından bu tür işlemler limited şirketi bağlamaz ⁽⁵⁾.

³ Hasan PULAŞLI : a.g.e.,523.

⁴ Y. 11. H.D. 2000/3298 E. - 2000/19 K. (Yargıtay K.D., 2000- S. 6, 893).

⁵Reha POROY /Ünal TEKİNALP /Ersin ÇAMOĞLU : a.g.e., 542.

A-Şube ve Merkez İşleri ile Sınırlandırılma

Merkez, “işletmenin idari, hukuki ve ticari faaliyetlerinin toplandığı ve yürütüldüğü yer” olarak tanımlanmaktadır.⁽⁶⁾ Şube ise bu merkeze bağlı olan dış ilişkilerinde bağımsız, mekandan ayrı yer ve yönetime sahip olan bir birimdir ⁽⁷⁾. 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu’nun 9. maddesi 2.fıkrasındaki düzenleme ile şube “...müstakil sermayesi ve müstakil muhasebesi bulunan ve/veya muhasebesi merkezde tutulduğu ve müstakil sermayesi bulunmadığı halde kendi başına sınai faaliyet ve ticari muamele yapan yerler ve satış mağazaları” olarak tanımlanmıştır. Bu düzenleme ile eski 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu m.9 ile şube tanımına getirilen “müstakil sermaye” unsurundan kaynaklanan öğretideki tartışmalar da açıklığa kavuşturulmuş ve ticaret hukuku açısından müstakil sermaye unsurunun bir yerin şube olarak değerlendirilmesinde şart olmadığı açıklığa kavuşturulmuştur.

Limited şirketlerde müdürlerin yetkisi merkez veya şube ile sınırlandırılmışsa, bu sınırlamanın tescil ve ilanı gerekir. Bu durumda müdür ancak merkez veya şubenin işlerinde yetkilidir. Bu sınırın dışına çıkılması halinde, sözgelimi şube müdürünün merkeze ait işlemler yapması veya başka şube ye ait işlemler yapması yahut merkez işlerinde görevli müdürün şubeye ait işlemler yapması gibi hallerde, yapılan işlem yetkisiz kişilerce yapılmış işlem sonucunu doğuracak ve işlem yetkisiz temsile bağlanan sonuçlara bağlanacaktır (BK. m.32 vd.)⁽⁸⁾.

B-Birlikte Temsil Yetkisi Verilerek Sınırlandırma

⁶ Yaşar KARAYALÇIN : Sistemler ve Hukuk Açısından Büyük İşletme (Ankara, 1985), 185-186.

⁷ Yaşar KARAYALÇIN : a.g.e., 185, 186.

⁸ Bedir KARACA :Anonim Ortaklıkta Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları (İstanbul, 2005), 51.

TTK. m.321/3'de birlikte temsil yetkisi kanunen düzenlenmiştir (TTK. m.542). Mukavelede aksine hüküm olmadıkça, şirketin bağlanabilmesi için şirket müdürlerinin en az ikisinin imzası şart kılınmıştır. Mukavele ile birlikte temsil yetkisi hakkında özel hükümler getirilmiş ise, bu düzenlemenin üçüncü kişilere karşı geçerli olabilmesi için tescil ve ilan edilmesi gerekir. Birlikte temsil şeklinde yapılan sınırlamada, müdürün yaptığı işlemle şirketin bağlı kalabilmesi için, müdürün birlikte temsile yetkili kılındığı kişinin de imzası gerekir. Ancak imzaların eş zamanlı atılması şart olmayıp, daha sonra tamamlanması mümkündür. Diğer imza tamamlanana dek şirketi o işlemle bağlı olmayıp, işlem askıda hükümsüzlük durumundadır⁽⁹⁾. Şirkete yapılan ihtar, ihbar ve tebligatların müdürlerden sadece birine yapılması geçerlidir. Buna pasif temsil yetkisi denir⁽¹⁰⁾.

Bunun yanı sıra , gecikmesinde zarar bulunan hallerde birlikte temsil sınırlamasına rağmen yapılan işlemlerin geçerli olduğunun kabulü gerekir. Bu durumda müdürün limited şirket menfaatine yaptığı bir işlem dolayısıyla , işlemin geçersizliğini iddia etmek dürüstlük kuralları ile bağdaşamayacaktır⁽¹¹⁾.

C-Temsil Yetkisine Getirilen Diğer Sınırlamalar

Müdürlerin temsil yetkisinin merkez veya şube işlemleri ile sınırlama yahut birlikte temsil suretiyle sınırlamalar olduğunu belirledikten sonra, bu sınırlamalar dışında şirket işleyişi açısından müdürlerin temsil yetkisine sınırlama getirilmek istenmesi halinde, sözgelimi yapılan işlemlerde miktar yönünden sınırlama yapılması ya da yapılan işlemin konusu veya kişilerle ilgili sınırlamalar getirilmek istenilmesi halinde, bunun mümkün olup

⁹ Ersin ÇAMOĞLU :”Yönetim Kurulu”,179; Halil ARSLANLI : AŞ.,133-134; Bedir KARACA: a.g.e.,52.

¹⁰ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e., 351.

¹¹ Gönen ERİŞ :a.g.e., 659-660.

olamayacağı sorusu akla gelebilir. Bu durumda getirilen sınırlamalar üçüncü iyiniyetli kişilere karşı ileri sürülemez, tescil ve ilan edilemezler. Bu tür sınırlamalar tescil ve ilan edilse dahi üçüncü iyiniyetli kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırmaz. Ancak üçüncü kişi bu sınırlamayı biliyorsa, artık iyiniyetli kabul edilemeyeceğinden sınırlama ile bağlı olduğu ileri sürülebilir. Üçüncü kişinin sınırlamayı bildiğini kanıtlama yükü bu iddiayı ileri sürendedir⁽¹²⁾.

Kanunen cevaz verilenler dışında şirket tarafından getirilen sınırlamalar limited şirket ile müdürlerin arasındaki iç ilişkide bağlayıcıdır. Bu tür sınırlamalara riayet etmeyerek şirketin zarara uğramasına sebep olan müdür, bu zarardan şirkete karşı sorumludur⁽¹³⁾.

3. MÜDÜRLERİN GÖREVLERİ

Müdürlerin limited şirketi temsil ve idare ederken şirket mevzuunda işlem görebilmesi ve maksadına erişebilmesi için yapmak zorunda olduğu görevleri vardır. Bu görevlerin bir kısmı TTK.'da düzenlenmiş, bir kısmı da çeşitli kanunlarda gösterilmiştir.

I-Türk Ticaret Kanunundan Doğan Görevler

Limited Şirketlerde müdürlerin sorumlulukları TTK. 556. maddesi ile anonim şirketin bu hususlara müteallik hükümlerinin uygulanacağı belirtilerek düzenlenmiştir. Müdürlerin görevleri ve dolayısıyla sorumluluklarının belirlenmesinde anonim şirket ve limited şirkete ilişkin TTK.'nın hükümleri birlikte değerlendirilerek açıklanacaktır.

¹² Ersin ÇAMOĞLU: "Yönetim Kurulu", 177-178; Oğuz İMREGÜN: Anonim Ortaklıklar (İstanbul 1989), 221.

¹³ Ersin ÇAMOĞLU: "Yönetim Kurulu", 177.

A- Ortaklar Genel Kurulunu Toplantıya Çağırma

Ortaklar genel kurulunu her yıl bir defa ve iş yılının bitiminden sonra üç ay içinde toplantıya çağırma, toplantı gündeminin belirlenmesi görevi müdürlerindir(TTK. m. 538/1). Ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerde bazı durumlarda denetçilerin de genel kurulu olağan ve olağanüstü toplantıya çağırma hak ve görevleri bulunmaktadır(TTK. m. 548, 355,365,353/1, 8.bent). Ortaklığın yönetimi kayyım, yedi adile (HUMK. m.103), iflas idaresine (İİK. m. 226, TTK. m. 226) veya tasfiye memurlarına (TTK m.552-441) bırakılmışsa genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi şirketi yöneten bu kişilere aittir.

Esas sermayenin onda birini temsil eden ortak veya ortaklar toplantının maksadını da göstererek müdürden genel kurulu toplantıya çağırmasını isteyebilirler (TTK. m. 538/2). Müdür bu isteği yerine getirmek durumundadır. Esas sermayenin onda birini temsil eden ortak/ortaklar bu yolla genel kurulu toplantıya çağırarak sözgelimi yükümlüklerini yerine getirmeyen ortakları yahut ortaklığın veya azınlığın çıkarlarına aykırı iş ve işlemler yapan müdür ve/veya denetçilere karşı sorumluluk davası açılmasını talep etme hakkını kullanmayı amaçlayabilir. Bu durumda müdürler bu şekilde bir toplantı yapılmasını arzulamayarak toplantı talebini sürüncemede bırakabilir. Müdürler bu talebi münasip bir sürede yerine getirmediği takdirde mahkeme teklif sahiplerinin talebi üzerine umumi heyetin toplantıya çağırılmasına karar verir(TTK. m. 538/3).

Ortak adedi 20'den fazla olan limited şirketlerde genel kurul toplantıları hakkında anonim şirket hükümleri uygulanır. TTK. 368 maddesi çerçevesinde müdürler toplantı gündemini, yerini, zamanını içeren ilanı esas mukavelede gösterildiği şekilde TTK. m. 37'de belirtilen Türk Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlatır.İlanın içeriğini ortaklara toplantı gününden enaz beş gün önce gündemi ile birlikte taahhütlü mektupla bildirir. Bu durumda TTK. 375, 376 maddelerinden doğan görevler müdürlere aittir. Müdürler, gündemin hazırlanmasından, bilanço ile yıllık rapor, kar tevziine ilişkin tekliflerin

hazırlanmasından, toplantı tutanaklarının tutulmasını sağlamaktan, toplantıya katılanların oy haklarının tesbitinden, hazırın cetvelini düzenlemekten, ortakların genel kurula iştirak etme yetkisi bulunup bulunmadığının tesbitini sağlamaktan, genel kurul kararlarının yerine getirilmesinden sorumludur.

Ortak adedi yirmiden az olan şirketlerde, özel olarak düzenleme yapılmamıştır. Ancak bu durumda da genel kurul toplantılarında imkan olduğu ölçüde aynı esasların uygulanması yararlı olacaktır⁽¹⁴⁾.

B-Şirketin Mali Durumu Hakkında Tedbirler Almak

TTK. 546. maddesinde “esas sermayenin yarısı kaybedilmiş veya şirketin borçları mevcudundan fazla tutmuşsa yahut şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcut ise, anonim şirketler hakkındaki 324. madde hükmü tatbik olunur” denilmektedir.

TTK. 324/1 maddesinde bir hesap dönemi sonunda şirket sermayesinin yarısının karşılıksız kaldığını anlayan müdüre bu durumu genel kurula bildirme yükümlülüğü yüklenmiştir. Esas sermaye, mukavelede tescil edilmiş ortaklarca taahhüt edilmiş bir kısmı yahut tamamı ödenmiş sermayedir. Hesap dönemi sonunda bilançoda şirket mevcudundan borçlar çıkarıldıktan sonra kalan para, şirket sermayesini ancak karşılıyorsa sermayenin yarısı ziyana uğramış sayılır. Bu durumda müdürler faaliyet dönemi sonunda toplanacak genel kurul toplantısında bu konu ile ilgili bir madde koyarak durumdan genel kurulu haberdar eder. alınacak kararları ve tedbirleri de uygular⁽¹⁵⁾.

Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler bulunması halinde müdürler aktiflerin satış fiyatlarını esas alarak bir ara

¹⁴ Orhan Nuri ÇEVİK :a.g.e., 355.

¹⁵ Orhan Nuri ÇEVİK :a.g.e., 355.

bilanço tanzim eder (TTK. m. 324/2). Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler, şirketin ödemelerinde devamlı görülen güçlükler, şirket işlerini devam ettirecek varlıkları teminde karşılaşılan mali güçlükler, şirket personelinin ücretlerinin ödenmesinde karşılaşılan güçlükler olarak örneklendirilebilir¹⁶). Düzenlenen ara bilançoda esas sermayenin üçte ikisini aşan bir kısmın karşılıksız kaldığı anlaşılırsa müdür/müdürler, derhal umumi heyeti toplantıya çağırır. Umumi heyet sermayenin eksilen üçte iki kısmının tamamlanmasına yahut sermayenin üçte bir kısmı ile iktifa edilmesine kara verir. Sermayenin tamamlanması, mukavelede kayıtlı nominal sermayenin ortaklar tarafından kendisine isabet edecek oranda ödenmesi olup, bu durum ortakların taahhütlerini artırdığından oybirliği ile alınacak bir karar ile olur (TTK. m. 513). Sermayenin üçte bir kısmı ile iktifa edilmesi ise sermayenin azaltılması anlamını taşır. Kanunda bu durumda ,sermaye azaltılması hükümlerinin uygulanacağı açıkça belirtilmemekle birlikte, üçüncü şahısların durumu dikkate alınarak yanlış bir kanaat uyandırmamak için TTK. 517. maddedeki merasime uyulması uygun olacaktır¹⁷). Ancak, alınan karar zararlar neticesinde bilançoda husule gelen bir açığı kapatmak maksadını taşıdığından açıkları kapatacak nispette olması halinde müdürler alacaklıları davetten ve bunların haklarının ödenmesinden veya temininden vazgeçebilirler (TTK. m. 397/2).

C-Şirketin İşlemleri İçin Lüzumlu Defterlerin Tutulması

Limited şirketlerde şirket maksat ve mevzuunda faaliyet gösterilirken tacir olması sebebiyle kanunda gösterilen tutulması zorunlu kılınan defterlerin usulüne uygun intizamlı bir şekilde tutulması, gerekli tasdik işlemlerinin süresinde yapılması, defter ve vesikaların saklanması görevi müdürlere aittir (TTK. m. 556, m. 325-326).

¹⁶ Orhan Nuri ÇEVİK :a.g.e., 356.

¹⁷ Orhan Nuri ÇEVİK :a.g.e., 357.

D- Bilanço ile Kar ve Zarar Cetvelini Düzenlemek

TTK. 325. madde gereğince geçen iş yılına ait bilanço ve kar zarar cetvelini kanun hükümleri gereğince tanzim etmek müdürlerin görevi arasındadır (TTK. m. 534) .

E-Yıllık Rapor Tanzim Etmek

Müdürler her iş yılı sonunda şirketin ticari , mali ve iktisadi durumunu ve yapılan muamelelerin hulasasını gösterir bir rapor tanzim etmekle görevlidir (TTK. m. 556 ve m. 327).

F- Karın Tevzii için Teklifte Bulunma

Müdürler TTK. 327. madde gereğince dağıtılacak kazanç miktarı ile yedek akçeyi teşkil edecek miktarın tayinine ilişkin teklif varakası hazırlamaya da mecburdur (TTK. m. 556).

G- Şirket Personelinin Tayin ve Azli

Şirket mevzuunda faaliyette bulunabilmek için gerekli personeli seçme, çalıştırma ve gerektiğinde azletme gereği müdürlerindir. Bu konuda esas ve mukavele ile aksine hüküm getirilebilir.

H-Ticaret Siciline Bilgi Vermek

Her takvim yılı başında sicil memurluğuna ortakların durumu hakkında bilgi verme görevi müdürlerindir (TTK. m. 519).

I-Sermaye Borcunun Yerine Getirilmesini İsteme

Esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça şirket kuruluşundan sonra bakiye sermaye koyma borcunun yerine getirilmesini istemek görevi müdürlere aittir (TTK. m. 528, 529, 539).

İ- Tescil ve İlan İşlemlerini Yerine Getirme

Kanunen tescil ve ilanın lüzumlu olan hususları şirket adına yerine getirme görevi müdürlere aittir ⁽¹⁸⁾.

J- Ticari Mümessil veya Ticari Vekillerin Tayin ve Azli

Aksine esas mukavelede hüküm bulunmadıkça ticari mümessil ve ticari vekil ancak genel kurul kararı ile tayin olunabilir (TTK. m. 545). Bununla beraber her müdür bunları azletmek salahiyyetine sahiptir. Esas mukavele ile ticari mümessil ve ticari vekillerin tayin yetkisi de müdürlere bırakılabilir. Bu durumda şirket menfaatleri doğrultusunda müdürler tarafından BK. 449. madde kapsamında şirket işlerinin idare ve imzasını kullanarak işlem yapabilecek ticari mümessil veya BK.'nın 453. maddesi kapsamında ticari vekil tayin edilebilir. Ticari vekil, ticari mümessil sıfatını haiz olmaksızın bir

¹⁸ Sözelimi TTK. 510, 511, 515, 540 ,550, 397, 378 vb. maddeler gereği tescil ve ilanı gerektirir işlemlerin yapılması gereği müdürlerindir.

ticarethane veya fabrika veya ticari şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi tarafından müessesenin bütün işleri veya muayyen bazı muameleleri için temsile memur edilen kimsedir.

K-Mukavele Değişikliğine İlişkin İşlemlerin Yürütülmesi

Esas mukavele değişikliğine ilişkin gerekli işlemlerin yapılması görevi müdürlere aittir (TTK. m. 513-517). Mukavelede yapılacak değişikliklerin metin olarak hazırlanması, sermaye artırım ve eksiltilesindeki formalitelerin tamamlanması, bu değişikliklerin tescil ve ilanı gerektiğinden, ilan işlemlerinin yürütülmesi görevi müdürlerindir.

L- Genel Kurul Kararlarının İptali İçin Dava Açılması

TTK. 536/4 maddesi yollaması ile genel kurul kararlarının iptali için dava açma yetkisi toplu halde ya da münferiden müdürlere verilmiştir (TTK. m.381). Bir genel kurul kararının uygulanması, ortaklığa, ortaklara veya üçüncü kişilere karşı sorumluluk doğuracak nitelikte bulunur ise müdürler birlikte yahut münferit olarak sorumluluk doğmasına sebep olabilecek genel kurul kararının iptalini mahkemeden isteyebilir.

Genel kurul kararı kanuna ,esas mukaveleye veya afaki iyiniyet kurallarına aykırılık teşkil ediyorsa bu kararı uygulamak durumunda olan ve dolayısıyla kararı uygulamaktan dolayı sorumluluğu doğabilecek müdür/müdürler dava açarak bu kararın iptalini isteyebilirler.

Sorumluluk hukuki olabileceği gibi cezai bir sorumluluk da olabilir ⁽¹⁹⁾. Uygulanmaları cezai sorumluluğu gerektiren genel kurul kararları mutlak

¹⁹ Erdoğan MOROĞLU :TTK.'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, (Ankara, 1993),172 vd.

emredici ceza hükümlerine aykırılık teşkil edeceğinden mutlak butlanla batıldır. Ancak, butlanın tesbiti davası açılmasında müdürler yönünden hukuki yarar bulunduğundan bu dava görülebilir. Genel kurul kararının iptali davası karar tarihinden itibaren üç ay içinde açılmalıdır. Bu süre hak düşürücü süre olup sürenin geçmesi ile dava açma hakkı sona erer. Dava sırasında davalı konumdaki şirketin açık veya gizli muvafakati, sürenin geçirilmesi ile sona eren dava hakkını canlandırmaz ⁽²⁰⁾. Sürenin son günü bir tatil gününe rastlarsa tatili takip eden ilk iş gününde dava açılabilir (TTK. m.1 ve BK. m.544 atfı ile m. 77) ⁽²¹⁾.

M-Tasfiyeye İlişkin Görevler

TTK.'nun 552 maddesi yollaması ile anonim şirketin tasfiye memurlarının tayin ve azilleri, tasfiyenin icrası, ticaret siciline kaydının silinmesi ve ticari defterlerin saklanması hakkındaki hükümleri limited şirketlerde de tatbik olunacağından TTK.'nun 441. maddesi gereği bu görevler de müdürlere aittir. Tasfiye, infisah işlemleri de (TTK. m. 451) müdürler tarafından yerine getirilir.

N-Anonim Şirketin Limited Şirkete Dönüştürülmesi

TTK.'nun 533, 554, 555. maddeleri gereğince ,anonim şirketin limited şirkete çevrilmesinde alacakların ödenip teminata bağlanması ve tüm işlemlerin yürütülmesi müdürlerin görevidir.

²⁰ Erdoğan MOROĞLU :a.g.e., 175.

²¹ Erdoğan MOROĞLU :a.g.e., 174; Hasan PULAŞLI :a.g.e., 268; Oğuz İMREGÜN :”A.O.”,183.

O-Yolsuzlukları Araştırma ve İhbar

İlk müdürler şirket kuruluş muamelelerinde yolsuzluk bulunup bulunmadığı hususunu araştırmakla sorumludur (TTK. m. 308). Limited şirketlerde müdürlerin sorumluluğunun kapsamını düzenleyen TTK 556 maddesi yollamasıyla kuruluştaki yolsuzlukları araştırma görevi ilk müdürlere yüklenmiştir. Bununla bağlantılı olarak, müdürler TTK. m.305 gereği şirket kuruluşunda vesikaların gerçeği yansıtıp yansıtmadığını, esas sermayenin tamamen taahhüt edilip edilmediğini, kanunen ödenmesi gereken meblağların ödenip ödenmediğini, TTK. m.307 gereğince ayın sermayenin değerinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığını araştırmak zorundadır. Yeni tayin olunan müdürler de seleflerinin var ise yolsuzluklarını araştırıp murakıplara bildirmekle sorumludur (TTK. m. 337) .

II. Diğer Kanunlardan Doğan Görevler

Ticaret Kanunu dışında mevcut mevzuatta da şirket yöneticileri tarafından yerine getirilmesi gereken görevler düzenlenmiştir. Biz burada önemli gördüğümüz bazı düzenlemelere kısaca göz atacağız.

A- 213 sayılı Vergi Usul Kanunundan Doğan Görevler

Tüzel kişilerin mükellef veya vergi sorumlusu ⁽²²⁾ olmaları halinde bunlara düşen görevler kanuni temsilcileri tarafından yerine getirilir. Limited şirkette idare ve temsil yetkisine sahip müdürlerin bu ödevlerini yerine getirmemeleri halinde, mükelleflerin veya vergi sorumlularının malvarlığından

²² VUK. m.8/1 ‘e göre “mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi boru tereddüp eden gerçek ve tüzel kişi; m.8/2’ göre “ vergi sorumlusu ise verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir.”

alınamayan vergi veya buna bağı alacaklar, kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin malvarlığından alınır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu 10. madde 2.fıkrasının 1988 yılında 3505 sayılı yasa ile değiştirilmeden önceki halinde, kendisine vergi borcu terettüp eden limited şirketin mal varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi alacakları, bu ödevleri kasıt veya ihmalleri ile yerine getirmemeleri halinde kanuni temsilcileri tarafından yerine getirilirdi. Bu durumda sorumluluğun doğması için limited şirketin vergi borcunun bulunması, borcun ödenmemesi, borcun ödenmemesinde müdürlerin kasıt ve ihmalinin bulunması gerekmektedir. Değişiklik sonucu fıkradan “kasıt veya ihmal” şartı kaldırılmıştır. Ancak bu değişiklik ile müdürlerin kusura dayalı sorumluluklarında bir değişiklik olmadığı, sadece kusuru ispat yükümlülüğünün yer değiştirdiği, müdürlerin ancak vergi ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesinin kendi kusurundan kaynaklanmadığını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabileceği anlaşılmaktadır. Bu durumda şirketin vergi borcunu ödeyemeyeceği belgelenmeden müdürlerin sorumluluğu yoluna gidilemez ⁽²³⁾.

B-6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanununda öngörülen Görevler

6183 sayılı yasanın bu yasa gereğince yapılması gereken işlemleri yapma ve ilgili kuruma gereken bilgileri verme gereği müdürlerindir. Yine 32 ve 33. maddeler gereği tasfiye halinde elde edilenlerden öncelikli olarak amme borçlarını ödeme sorumluluğu da müdürlere yüklenmiştir.

C-1983/90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Getirilen Görevler

²³ Rıza AYHAN : a.g.e., 96.

Faiz veya her ne ad altında olursa olsun ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle sürekli olarak ödünç para verme işleri ile uğraşan şirketleri düzenleyen hükümler gereğince yapılması gerekenleri yerine getirme görevi müdürlere aittir. İlgili Kanun Hükümünde Kararnamenin 12 ve 13. maddelerinde, ödünç para verme işleri ile uğraşma izni almış ve halen bu iş ile uğraşan limited şirketlerin Hazine Müsteşarlığınca istenecek cetvel ve mali tabloları usulüne uygun tutup Hazine Müsteşarlığına sunma, 14. maddede ise denetim elemanlarınca istenecek her türlü bilgiyi verme, defter ve belgeleri ibraz etme görevleri yüklenmiş, 15. maddede ise bu yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında cezalar öngörülmüştür. 15 maddenin 4/c bendinde “... şirket işlerini fiilen idare etme ve imzalarıyla o teşekkülü bağlayıcı işlem yapmaya yetkili müdürlere...” de cezai hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir.

D- 4857 sayılı İş Kanunundan Doğan Görevler

İş Kanun’u 2. maddesinin 4. fıkrasında “işveren adına hareket eden ve işin, işyerinin ve işletmenin yönetiminde görev alan kimselere işveren vekili denir” denilmektedir.

Ortak olmayan müdürler işveren vekili sayılır. Ancak, kişi – organ niteliği taşıyan limited şirketlerde ortak müdür durumu söz konusu ise, en üst düzeyde talimat verme yetkisine sahip olduğundan ortak müdürler işveren vekili değil, işveren sıfatına haizdir ⁽²⁴⁾.

İş Kanunu 2. maddesi (b) bendinde “işveren vekilinin sorumluluğu, iş mevzuatında işveren için öngörülen her çeşit sorumluluk ve zorunluluklar işveren vekili hakkında da uygulanır” hükmü ile düzenlenmiştir.

²⁴ Sarper SÜZEK : İş Hukuku (İstanbul, 2005), 151.

E- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunundan Doğan Görevler

506 sayılı Kanun'unun işverene yüklediği yükümlülükleri yerine getirme görevi müdürlere aittir. Özellikle prim borcunun ödenmesi konusunda 80. madde ile ortak müdür konumunda olmayan ancak şirketi temsil ve idareye yetkili kılınan müdürlerin üst düzey yönetici sayılacakları ve prim borçlarından bu sebeple işverenle birlikte müteselsilen sorumlu tutulacakları kabul edilmiştir ⁽²⁵⁾. Üst düzey yönetici kavramına dahil olabilmesi için ortak olmayan müdürün primlerin tahakkuku ve ödenmesinde yetkili olması gerekir. Bunun dışında kalan ve şirketin idare ve mali işlerinde doğrudan söz sahibi ve yetkili olmayan müdürün işverenle birlikte sorumluluğu düşünülemez.

4- MÜDÜRLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Müdürler görevlerin yaparken birtakım yükümlülükler altındadır. Bu yükümlülükleri yerine getirmezlerse sorumlulukları doğar.

I-İdare ve Temsil Yükümlülüğü

Müdürler, limited şirketi, şirketin maksat ve mevzuu doğrultusunda yönetmek ve bu doğrultuda işlemler yapmak, dışarıda temsil etmek ve gerekli faaliyetlerde bulunmakla yükümlüdürler. Bu asli bir görevdir.

II-Özen Yükümlülüğü

²⁵ Resul ASLANKÖYLÜ : Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu (Ankara, 2004), C.-II, 1768' den naklen (Y. 10. H.D., 24.3.1997 T. E.1997/2287, K.1997/ 2262).

Müdürler, görevlerini yaparken, limited şirketi borç altına sokarken yahut onun adına işlemler yürütürken kendisinden beklenen özeni göstermelidir.

TTK.'nın 556. maddesi yollamasıyla 320. maddesinde müdürlerin özen borcu hakkında BK. 528/2. maddesine yollama yapmıştır. Adi şirketin özen borcunu düzenleyen söz konusu madde şirket işlerini ücretle gören müdürün özen borcunu, vekilin sorumluluğu ile açıklamış, vekilin sorumluluğunu düzenleyen BK. 390. maddesi ise BK. 321 maddesindeki işçinin özen borcuna yollama yapmaktadır. Buna göre *“işçi taahhüt ettiği şeyi ihtimamla ifaya mecburdur. Kasıt veya ihmâl ve dikkatsizlik ile iş sahibine ika ettiği zarardan mesuldur. İşçiye terettüp eden ihtimamın derecesi, akde göre tayin olur ve işçinin o iş için muktazi olup iş sahibinin malumu olan veya olması icap eden malumatın derecesi ve mesleki vukufu kezalet istidat ve evsafı gözetilir.”* Burada öncelikle akla ücret almayan müdürün özen borcunda da bu maddenin uygulanıp uygulanamayacağı gelebilir ⁽²⁶⁾. TTK. m. 320’de bu yönde bir ayırım yapılmadan BK. 528/2 maddesinin uygulanması öngörüldüğünden ücret alıp almadıklarına bakılmaksızın özen borcu yönünden tüm müdürlere aynı madde hükmü uygulanır.

Özen borcunun ölçüsünü belirlemede, öncelikle akit hükümlerine bakılmalı, akit hükümleri ile sonuca varılamadığı takdirde, müdürün davranışlarının basiretli bir yöneticinin davranışları ile örtüşüp örtüşmediği araştırılmalıdır. Yönetim kurulunun bilgisi dahilinde olan veya bilmesi gereken müdürün kişisel vasıf ve yeteneklerinin dikkate alınacağı, ancak müdürün

²⁶ Halil ARSLANLI : Anonim Şirketler, C. II-III, (İstanbul, 1960), 152-153, Sait Kemal MİMAROĞLU : Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti (Ankara, 1967), 35-38. gibi bazı yazarlar ücret almayan müdürün şirket işlemi yerine getirirken subjektif özen göstermesinin yeterli olacağını savunurken, bizim de benimsediğimiz görüş, müdürlerin göstermesi gereken özen derecesi belirlenirken ortaklığın büyüklüğü yapılan işlemin teknik özellikleri, müdürün genel kurul ve diğer ortaklar tarafından bilinen özellikleri de dikkate alınmalı, ücret alıp almamasının bu özenin belirlenmesinde etkisi olmamalıdır. Reha POROY/Ünal TEKİNALP /Ersin ÇAMOĞLU: a.g.e., 322; Oğuz İMREGÜN: a.g.e., 230; Ersin ÇAMOĞLU: İmran Öktem’e Armağan (Ankara 1970), 394; Mehmet HELVACI :a.g.e., 44; O. Nuri ÇEVİK : a.g.e. ,365.

öğrenimin derecesi ve mesleki tecrübesinin yönetim kurulunun bilgisi dahilinde olup olmadığının önem taşımadığı kabul edilmektedir ⁽²⁷⁾. Bu durumda müdürün özen ölçüsünün tespitinde, yönetim kurulu üyelerinin bildiği veya bilmesi gereken kişisel vasıf ve yeteneklerine uygun hareket ettiğini ileri sürebilirken, o iş için öğrenim durumu ve mesleki tecrübesine uygun hareket ettiğini ve bu durumun da yönetim kurulunda bilindiğini veya bilinmesi gerektiğini ileri süremeyecektir ⁽²⁸⁾.

III-Sadakat Borcu

Sadakat borcu, müdürün limited şirket menfaatlerini gözeterek işlemler yapma, şirketi zarara uğratacak davranışlardan kaçınması yükümlülüğüdür. Müdürler, şirket yönetimi sırasında edindikleri gizli bilgileri başkalarına açıklamamak, işletmenin ticari ve imalat sırlarını ifşa etmemek durumundadır.

IV-Rekabet Yasağı Yükümlülüğü

TTK.'nın 547 maddesine göre; müdür olan ortak, diğer ortakların muvafakatı olmadıkça, şirketin uğraştığı ticaret dalında kendisi veya başkası hesabına iş göremeyeceği gibi başka bir işletmeye sorumluluğu tahdit edilmiş ortak komanditer ortak veya limited şirket ortağı sıfatıyla iştirak dahi edemez.

Limited şirket müdürlerinin faaliyet konusu aynı olan bir anonim şirkette pay sahibi sıfatı kazanmalarına bir engel olmadığı halde anonim

²⁷ Reha POROY /Ünal TEKİNALP /Ersin ÇAMOĞLU : a.g.e., 584.

²⁸ Oğuz İMREGÜN :a.g.e., 231.

şirket yönetim kurulu üyeliği yapmalarının da rekabet yasağı kapsamına girdiği öğretide kabul edilmiştir ⁽²⁹⁾.

Gerçekten de anonim şirkette pay sahibinin borcu kural olarak şirkete koymayı taahhüt ettiği sermaye tutarı ile sınırlı olup, şirketin faaliyetlerini ve yansımalarını denetleyemeyeceği, ancak yönetim kurulu üyesi olduğu anonim şirkette yönetime bizzat katılan üyenin limited şirkette müdür olarak görev almasının rekabet yasağına, dolayısıyla sadakat yükümlülüğüne aykırı düşeceği anlaşılmaktadır.

Rekabet yasağı konulmasındaki amaç, müdürün şirket faaliyetleri ile bağdaşmayan işler yaparak şirketin menfaatlerini zarara uğratmasını önlemek olup, bu yükümlülükler de sadakat borcunun özel bir görünümü niteliğindedir.

V-.Diğer Kanun ve Tüzüklerle Getirilen Yükümlülükler

7.8.1972 tarih ve 14269 sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan Ortaklıkların Denetimine Dair Tüzük’ün 6. maddesi gereğince, müdürler, Ticaret Bakanlığı müfettişlerinin isteği halinde “şirkete ait her türlü belge ve dosyaların, defter kayıtları, tutanakları, envanter, bilanço, kar ve zarar cetvellerini derhal göstermek, denetim bakımından her çeşit kolaylığı sağlamak, gereken yardımı yapmak, sözlü veya yazılı olarak sorulan sorulara ilişkin bilgi ve cevapları vermekle yükümlüdürler”⁽³⁰⁾.

5-TASARIDA MÜDÜRLERİN GÖREV VE YETKİLERİ

²⁹ Ömer TEOMAN : Yaşayan Ticaret Hukuku, C.-1, Kitap-11 (Mayıs, 2004), 32-33.

³⁰ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e., 366.

TTK. tasarısının müdürlere ilişkin hükümleri kimi konularda yürürlükte bulunan hükümlere benzerken kimi konularda yeni hükümler getirilmiş ve bu yolla düzenlemeler Tasarı'nın genel eksenine oturtulmaya çalışılmıştır.

I-Müdürlerin İdare yetkisi

Tasarının 625. maddesi müdürlerin görev, yetki ve yükümlülükleri düzenlemektedir. Bu düzenlemede devredilemez ve vazgeçilemez görevler şu şekilde belirtilmiştir:

(1) Müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir. Müdürler, aşağıdaki görevlerini ve yetkilerini devredemez ve bunlardan vazgeçemezler,

a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi; bunlar için gerekli talimatların verilmesi,

b) Kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi,

c) Şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal plânlamanın oluşturulması,

d) Şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi,

e) Küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması,

f) Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi,

g) Genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi,

h) Şirketin borca batık olması hâlinde durumun mahkemeye bildirilmesi,

Tasarı gerekçesinde yürütmenin devredilemez ve vazgeçilemez yetkilerinin düzenlenmesinde “*numerus clausus*” yönteminin kullanıldığı, yönetim kavramına uygun olarak şirketin işletme konusunun elde edilmesi için gerekli olan her türlü iş ve işlemi yapmak ve kararları almak yetkisini müdürlere, yani yönetime verildiği, devredilemez yetkilerinin tümünün yürütmeye ilişkin olduğu, iç ilişkiyi ilgilendiren şirket örgütünün oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin düzenlemelerin yapıldığı belirtilmiştir.

Görev ve yetkilerin anonim şirketlerdeki görev ve yetkileri düzenleyen 375. madde ile paralel olduğu, gerekçede yetkilerin açıklanmasında 375. maddeye yapılan atıftan anlaşılmaktadır

Üst düzeyde yönetimden ne anlaşılması gerektiği gerekçede şu şekilde açıklanmıştır “ *Üst düzeyde yönetim ile kastedilen, genel işletme politikası başta olmak üzere, finansman, temettü gibi politikaların hedeflerinin karara bağlanması, bunlara ulaşılması için seçilen araçların gösterilmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının veya ulaşıp ulaşılmayacağının belirlenmesi, bütçe uygulamasının kontrolü ve stratejilerin tespiti.*

Politikalara ve hedeflere ulaşılmasına ilişkin kararlar ve stratejilerin uygulanması ile ilgili talimatlar da yönetim kurulu tarafından verilebilir. Talimatlar sözlü veya yazılı olabileceği gibi bir iç yönetmelik, sirküler veya genelge ile de şekillenebilir”.

Kanunun ve şirket sözleşmesinin çerçevesi içinde şirket yönetim örgütünü belirleme görevi de müdürlerindir. Örgüt şeması, yönetimde yer alan herkesin, altlık-üstlük ilişkilerini, görev tanımlarını; bölümleri ve aralarındaki ilişkileri gösteren şemadır. Bu hükümle, yönetim kurulunun, yönetimin bir bütün halinde işleyişini görmesi, politikaların ve stratejilerin gerçekleştirilmesinde görevlilerin rolünü değerlendirmesi; insan kaynaklarının

kullanılmasını izlemesi amaçlanmıştır. Şema, sistemin işleyişindeki aksaklıkların ve aksayan yerin belirlenmesine yardımcı olur. Kurul yönetimi devrederken de zaten örgüt şemasını tayin eder. Şemada yer almayan ayrıntıyı, diğer yetkililer belirleyebilir⁽³¹⁾.

Şirket yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması görevi de devredilemez, vazgeçilemez görev ve yetkilerdendir. Muhasebeden kasıt genel olarak muhasebenin hangi ortamda tutulacağı, defter ve kayıtların tutulma kuralları, hesap planlarının yapılmasıdır. Burada devredilemez olan muhasebe ilkelerinin belirlenmesi olup, muhasebenin tutulması devredilebilir. Bu da işin doğasına uygundur.

Şirket müdürlerinin yönetimin bazı bölümlerinin devredildiği kişilerin kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzük ve talimatlara uygun hareket edip etmediğini gözetme görevi de bulunmaktadır.

Şirketin hacmi göz önünde bulundurulmak kaydıyla risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesi kurulması görevi de müdürlerindir. Bu yeni bir kavramdır. Şirketin amacına uygun karlı ve risklerden sakınarak varlığını sürdürmesi amacıyla oluşturulacak kurul riskleri önceden haber verecek donanımına sahip olmalıdır. Gerekçede bu bende ilişkin açıklayıcı bilgi bulunmamaktadır.

Şirketin yıllık finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporlarının düzenlenmesi de müdürün vazgeçilmez ve devredilmez görevlerindendir. Gerçekten de şirketin yönetim faaliyetlerini yönlendiren müdürlerden daha iyi yıllık faaliyet raporlarını ve finansal tabloları bilebilecek bir birim şirkette bulunamaz.

³¹ Gerekçe : 375.madde, ikinci bent açıklamaları.

Tasarının 610. maddesinin yollamasıyla 514-527 maddelerinde finansal tabloların ve yıllık faaliyet raporlarının hazırlanış ilke ve esasları belirlenmiş olup bünyesine uygun olduğu ölçüde limited şirketlere de ilgili maddeler uygulanır.

Genel kurul toplantısının hazırlanması ve alınan genel kurul kararlarının uygulanması görevi de müdürlerindir. Kanun tasarısının 617 maddesinde toplantıya çağrı usul ve esasları belirlenmiştir. Tasarının 617. maddesinin 1.cümlesinde, " genel kurul müdürler tarafından toplantıya çağrılır" hükmü ile kanunla açıkça bu görev müdürlere verilmiştir.

Şirketin borca batık olması halinde durumun mahkemeye bildirilmesi de müdürlerin görevlerindendir.

Yukarıda sayılan haller dışında müdürlerin görevleri çeşitli maddelerde zikredilmek suretiyle belirlenmiştir. Bunlar; 574. maddede bulunan şirket ortağının bire inmesi halinde şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu ve tek ortağın adını,soyadını ve vatandaşlığı ile yerleşim yerini tescil ve ilan ettirmek,586.maddede bulunan şirket sözleşmesinin düzenlenmesinden sonra tescili için şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline başvurmak,598.maddede düzenlenen esas sermaye paylarındaki geçişlerin tescil edilmesi için ticaret siciline başvurulmak, 614.maddede düzenlenen ortakların talepleri halinde şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermek,ortağın elde ettiği bilgiyi şirket zararına uygulaması riski varsa bilgi alma ve inceleme yetkisini kısıtlamak, İflas ve tasfiye durumlarında kanunu müdürlere yüklediği görevleri yapmak (636/2,637,640/3,643.madde yollamasıyla anonim şirketlerin tasfiye hükümlerinde yönetim kuruluna yüklenen görevler, 639.maddede düzenlenen şirketten çıkmak isteyen müdürün diğer ortaklara bildirilmesi gibi görevler olup, kanun tasarısında belirtilen görevlerdir.

Şirket sözleşmesinde müdürlerin aldıkları bazı kararların genel kurul onayına sunulması istenebilir. Tasarının 625. maddesinde getirilen bu yeni düzenleme şöyledir:

“(2) Şirket sözleşmesinde, müdürün veya müdürlerin;

a) Aldıkları belirli kararları ve

b) Münferit sorunları

genel kurulun onayına sunmaları gereği öngörülebilir. Genel kurulun onayı müdürlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz, sınırlandırmaz. Borçlar Kanununun 43 ve 44 üncü madde hükümleri saklıdır” Bu düzenlemede açıkça belirtildiği üzere genel kurulun alınan karara yahut sorunlara bulunan çözümlere onay vermesi müdürlerin sorumluluğunu kaldırmamaktadır.

II-Müdürlerin Temsil Yetkisi

Tasarının müdürlerin temsil yetkisini düzenleyen 629. maddenin kenar başlığı, “temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlandırılmasıdır”. Bu maddede;

(1) Müdürlerin temsil yetkilerinin kapsamına, yetkinin sınırlandırılmasına, imzaya yetkili olanların belirlenmesine, imza şekli ile bunların tescil ve ilânına bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümleri kıyas yolu ile uygulanır.

(2) Sözleşmenin yapılması sırasında şirket tek ortak tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek ortaklı limited şirketlerde, bu ortak ile şirket arasında yapılan sözleşmenin geçerli olması, sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bu zorunluluk, piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelere uygulanmaz⁽³²⁾ hükmü düzenlenmiştir.

³² Koyu renkle yazılan kısım alt komisyon değişikliğinden sonraki düzenleme olup gerekçesi, anonim şirketlere ilişkin 371. maddenin altıncı fıkrasına paralel bir düzenleme yapmak olarak gösterilmiştir. İlk tasarıdaki metin ” Tek ortak ile onun tarafından temsil edilen şirket arasında yapılan sözleşmelerin

Bu düzenlemenin birinci fıkrası mevcut kanundaki 542.madde ile benzerdir. İkinci fıkrada bir yenilik getirilerek tek ortaklı limited şirketlerde, sözleşme yapılması sırasında şirket tek ortak tarafından ister temsil edilsin ister de edilmesin, ortakla şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması için yazılı şekil şartı getirilmiştir. Gerekçesinde bu husus *“tek kişiden ibaret limited şirketlerde bu tek ortağın müdür olması halinde, şeffaflık ilkesi aracılığı ile, temsilcinin kendisiyle sözleşme yapmasından doğabilecek sakıncaları, olabildiğince alt düzeye indirmek amacına yöneliktir. İstisnayı düzenleyen hüküm genişletilmemeli, özenle ve gerektiği takdirde uygulanmalıdır”* şeklinde açıklanmıştır. Yapılan düzenlemenin yerinde olduğu kanaatimdeyim. Bu şekilde tek kişilik limited şirketlerde, ortağın aynı zamanda müdür olması halinde şirketin ve ortakların ve şirket alacaklılarının menfaatleri korunma altına alınmaya çalışılmıştır.

Bu hükme istisna maddenin 2.fıkranın son cümlesinde *“piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelere”* bu zorunluluğun uygulanmayacağını belirtirken gerekçede bu husus; *“İstisna ile, piyasa şartlarının haklı gösterdiği sözleşmeler değil, piyasa ve günlük hayat deneyimlerine göre her gün yapılan, hükümleri belli, sıradan nitelik taşıyan, özellik göstermeyen, kayırcılığa olanak bırakmayan, kimle yapılırsa yapılsın şartları farketmeyen, temsilcinin kendi kendisiyle yapması halinde şirketin ve üçüncü kişilerin zarara uğramayacağı sözleşmeler kastedilmiştir”* ifadesiyle açıklanmıştır. Müdürün kendisini kayırma olanağı bulunmayan kimle yapılırsa yapılsın sözleşme şartları büyük ölçüde değişmeyecek olan günlük sözleşmelerde yazılı şekil şartını aramak gereksizdir.Piyasa koşullarında günlük,önemsiz, sıradan iş kavramı, işletmenin hacmine göre piyasa ve günlük hayat deneyimleri dikkate alınarak o işletme için her gün yapılan,hükümleri kimle yapılırsa yapılsın değişmeyecek, sözleşmeler olarak tanımlanmıştır.

yazılı olması şarttır. Bu zorunluluk, piyasanın şartlarına göre günlük ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelere uygulanmaz.” şeklindedir.

Anonim şirketlerde temsil yetkisinin kapsamı 365 ve devamı maddelerde düzenlenmiştir.

Tasarının 365. maddesinde temel ilke konulmuştur: “*Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanundaki **istisnâî hükümler saklıdır***”⁽³³⁾).

Limited şirketlerde temsil yetkisi müdürlere aittir. Kanunî istisnaların başında 367. maddenin birinci fıkrası ile 370. maddenin ikinci fıkrası hükümleri gelir. Tasfiyeye girmiş şirketlerde tasfiye memurları da tasfiyeye ilişkin yönetim ve temsil hak ve yetkilerini kullandıklarından, sözkonusu yetkileri ve hakları düzenleyen hükümler istisnalar kapsamındadır⁽³⁴⁾.

Tasarının 366 ve 367.maddelerde görev dağılımı düzenlenmiştir.

Tasarının 366.maddesi:

(1) *Yönetim kurulu her yıl üyeleri arasından bir başkan ve bulunmadığı zamanlarda ona vekâlet etmek üzere, en az bir başkan vekili seçer. Esas sözleşmede, başkanın ve başkan vekilinin veya bunlardan birinin, genel kurul tarafından seçilmesi öngörülebilir.*

(2) *Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir*

Tasarının 367. maddesi ise:

(1) **Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, düzenleyeceği bir iç yönetmeliğe göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir. Bu yönetmelik şirketin yönetimini düzenler; bunun için gerekli olan**

³³ Tasarının TBMM.’ye gönderilen biçiminde. “Kanunî istisnalar saklıdır” şeklinde düzenleme vardır.

³⁴ Gerekçede istisnalar bu şekilde belirlenmiştir.

görevleri, tanımlar, **yerlerini gösterir**, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, **bu yönetmelik hakkında, yazılı olarak bilgilendirir.**

(2) Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir ⁽³⁵⁾.

: Müdürler kurulunun işleyişi bu şekilde düzenlendikten sonra temsil yetkisinin kullanımı 370. madde ile düzenlenmiştir. Buna göre:

(1) Esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir.

(2) Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. En az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olması şarttır.

Limited şirketlerde bu düzenlemeler ışığında müdürlerin, aksi şirket sözleşmesinde kararlaştırılmış olmadıkça çift imza ile şirketi ilzam edip borç altına sokabileceği anlaşılmaktadır. Temsil yetkisi bu şekilde çift imza ile kullanılır. Şirket sözleşmesine bu hükmü değiştiren bir hüküm konulabilir.

Temsil yetkisinin kapsam ve sınırı 371. madde ile çizilmiştir:

1) Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukukî işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır.

(2) Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin, işlemin işletme

³⁵ Bu maddenin TBMM.'ye gönderilen şekli şöyledir 1) Esas sözleşme ile yönetim kurulu, bir teşkilât yönetmeliğine göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya bir kaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişilere devre yetkili kılınabilir. Bu yönetmelik yönetimi düzenler; bunun için gerekli olan görev mevkilerini gösterir, görevleri tanımlar, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, talep üzerine, paysahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir surette ortaya koyan alacaklıları yönetim teşkilâtı hakkında yazılı olarak bilgilendirir.

(2) Yönetim, devredilmediği taktirde yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir.

konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilân edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir.

(3) Temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez; ancak temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgülediğine veya birlikte kullanılmasına ilişkin tescil ve ilân edilen sınırlamalar geçerlidir.

(4) Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemten dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir.

(5) Temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur. Şirketin rücu hakkı saklıdır.

(6) Sözleşmenin yapılması sırasında, şirket tek pay sahibi tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin, geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bu şart piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmaz⁽³⁶⁾.

³⁶ Tasarının ilk halinde” (1) Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukukî işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır.

(2) Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya halin icabından, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilân edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir.

(3) Temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez; ancak temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgülediğine veya birlikte kullanılmasına dair tescil ve ilân edilen sınırlamalar geçerlidir.

(4) Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyi niyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemten dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir.

(5) Temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur. Şirketin rücu hakkı saklıdır. “düzenlemesi getirilmiştir. Bu maddenin koyu renkle yazılı bulunan kısmın değişiklik gerekçesi Alt Komisyon raporunda;”Tasarının 371 inci maddesine, AET’nin 89/667 sayılı AET yönergesi gereği maddeye yeni altıncı fıkra eklenmiştir. Yeni hükmün amacı şirketin menfaatinin ihlaline ve yolsuzluklara engel olmaktır. Mahkemeler hukuku tarafından temsilcinin kendisiyle sözleşme yapamayacağı haller ve buna ilişkin şartlar saklıdır “ şeklinde açıklanmıştır.

Temsil yetkisinde mevcut yasal düzenlemelere göre köklü değişiklikler getirilmiştir. Öncelikle 6762 sayılı kanunun temel ilkelerinden olan “ultra vires” ilkesinden vazgeçildiğinden buna bağlı olarak şirketin hak ehliyetinin sınırını işletme konusunun çizmeyeceği kabul edilmiştir. Şirket, Tasarının 125. maddesi gereğince TMK. ‘un 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yaralanabilir ve borçları üstlenebilir. ‘Ultra vires’ ilkesinden vazgeçilmesinin sebebi şu şekilde açıklanmıştır:

“6762 sayılı Kanun, ticaret şirketlerinin, şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusunun çerçevesi içinde kalmak şartı ile, hak iktisap edebilecekleri ve borç yüklenebilecekleri ilkesel hükmünü içeriyordu. Bu hüküm uyarınca, işletme konusu dışında ticaret şirketleri hak ehliyetini haiz değildi; işletme konusu dışında yapılan işlemler ultra vires olduğu için yok sayılıyordu. Türk hukukuna 1957 tarihli 6762 sayılı Kanun ile giren, ticaret şirketleri hukukuna hakim olan bu temel kural, Türk ticaret ve medeni hukuk öğretilerinde eleştiriliyordu. Hatta bazıları ultra vires’i geçmiş yıllarda kalan merkezî planlama anlayışı ile bağlantılı görüyordu. AET 1968 tarihli ve 68/54 sayılı, şirketlere ilişkin birinci yönergesinde, AET’ye üye ülkelerin ultra vires kuralını kanunlarından çıkarmalarını öngörüyordu. Yönerge, bu hükmü ile üçüncü kişileri korumayı amaçlıyordu. Temsile yetkili kişilerin, şirket adına yaptıkları işlemlerin şirketi bağlayacağına üçüncü kişilerin güvenmelerinin sağlanması, işlem ve pazar güvenliği için şarttı. Bir taraftan hep gündemde bulunan eleştiriler, diğer taraftan AET’nin yönergesi dikkate alınarak ultra vires hükmüne Tasarıda yer verilmemiştir. İlkenin kaldırılması sebebiyle, şirketin işletme konusu dışında yapacağı işlemlerin sonuçları, kanunda üçüncü kişinin iyiniyeti çerçevesinde düzenlenmiştir.”⁽³⁷⁾.

Açıklamalar ışığında tasarıda ultra vires ilkesinden vazgeçilmesinin doğal sonucu olarak temsil yetkisinin sınırları değişmiştir. Bu sınır “*şirketin amacı ve işletme konusuna giren her türlü işler ve hukuki işlemler*” dir. Bu

³⁷Gerekçe, 112’ nolu paragraf.

sınır şirketin hak ehliyeti sınırı değil, temsilcinin imza yetkisi sınırı, dolayısıyla şirketin rücu etme sınırıdır. Bu sınırın aşılması halinde şirketin rücu hakkı doğacaktır. Şirket, amacını aşan veya işletme konusu dışında yapılan sözleşme ve işlem ile bağlıdır. Bu tasarıda açıkça zikredilmiştir. Üçüncü kişiye karşı şirket sorumludur. Ancak sınırı aşan yetkisiz temsilciye karşı şirketin rücu hakkı vardır. Bu durumda şirket, ancak üçüncü kişi işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu biliyor veya durumun gereği olarak bilebilecek durumda olduğunu ispatlar ise işlemle bağlı olmaz. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olmasının bu hususun ispatında tek başına yeterli kabul edilmemesi de tasarının yeniliklerindendir. Diğer düzenlemeler 6762 sayılı TTK.'nın 321. maddesine paraleldir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜDÜRLERİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

1- MÜDÜRLERİN SORUMLULUĞUNUN DÜZENLENME BİÇİMİ

TTK. 556. madde yollamasıyla limited şirkette müdürlerin şirketin kuruluş ve idaresinden doğan hukuki ve cezai sorumlulukları, anonim şirketler hükümlerine tabidir.

TTK. 336 maddesine yapılan atıf ggereğince müdürler “şirket adına yapmış oldukları, mukavele ve muamelelerden dolayı şahsen mesul olmazlar”. Ancak kanunun ve esas mukavelenin kendilerine yüklediği görevleri kusurları ile gereği gibi yerine getirmeyen müdürler, şirketle aralarındaki anlaşmanın ihlali sebebiyle şirkete karşı müteselsilen sorumlu kabul edilirler (TTK. m. 336) ⁽¹⁾.

Müdürler tüzel kişinin kanuni temsilcileri olduğundan şirket adına yapılan muameleleri ve vazifeleri sırasında işlenen haksız fiillerden limited şirket sorumludur (TTK. m.542/2). Müdürlerin şirket işlerini görürken yapmış olduğu mukavele ve muamelelerden sadece şirket alacaklı ve borçlu olur ⁽²⁾. Şirket namına hareket eden müdürlerin işlemlerinden üçüncü şahıs zarar görmüş ise, zararını limited şirketten isteyebilir. Ancak bu işlem ve faaliyetler aynı zamanda haksız fiil ise şahsen de sorumlu tutulurlar (TTK. m. 542, 321) ⁽³⁾.

¹ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e., 367, (Y. 11 H.D., 25.6.1974 T., 1974/1504 E. – 2091 K.).

² Rıza AYHAN : a.g.e., 98.

³ Hayri DOMANIÇ : a.g.e., 525-526 ; Oğuz İMREGÜN: a.g.e., 226, Rıza AYHAN: a.g.e., 99.

Müdürlerin sorumluluğunda TTK. 556 maddesi yollamasıyla TTK. 338 maddesi gereğince kusur karinesi kabul edilmiştir. Buna göre sorumluluk davalarında davacılar müdürlerin kusurunu ispatlamakla yükümlü değildirler. Sadece zararın varlığını ispatlamaları yeterlidir. Sorumluluktan kurtulmak isteyen müdür kusursuzluğunu ispatlamakla yükümlüdür. Kusur karinesi TTK. 336 ve 337. maddelerinde uygulama yeri bulur ⁽⁴⁾.

Pasif davranışın kusurlu olması, yalnız kasıtlı davranışı değil, ihmali davranışları da kapsar. TTK.'nın 342 maddesinde müdür kendisine yüklenen yükümlülükleri gereği gibi yerine getirmemiş olmasını da kusurlu davranış olarak kabul etmektedir. Kusurun ağır veya hafif olması sorumluluğun kapsamını, niteliğini etkilemez ⁽⁵⁾.

2-TTK.'DA DÜZENLENEN ÖZEL SORUMLULUK HALLERİ

I-Ödemelerin Doğru Olmamasından Doğan Sorumluluk (TTK. m. 336/1)

Şirket kuruluşu sırasında taahhüt edilen ancak henüz ödenmemiş sermaye borcunun zamanında ödenmesini istemek, takip etmek, sermayenin zamanında ödenmemesi halinde ticari faiz talep etmek ⁽⁶⁾, müdürlerin görevidir. Müdür bu görevi gereği gibi yerine getirmediği takdirde payları kendi adına almaya ve müteselsilen ödemeye mecburdurlar⁽⁷⁾. Pay bedeline mahsup yapılan ödemelerin doğru olmamasından bir zarar doğması halinde de müdürler müteselsilen sorumludurlar. Pay bedellerine mahsuben yapılan

⁴ Mehmet HELVACI : Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu (İstanbul, 2001),”m. 336/1-4 bentlerinde kusursuz sorumluluk halleri düzenlendiği görüşü ile karşı görüşleri ayrıntılı olarak bu eserde değerlendirilmiştir.”,34-40.

⁵ Bedir KARACA : a.g.e., 595.

⁶ Mehmet HELVACI : a.g.e., 53.

⁷ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e., 368.

ödemelerin doğru olmaması, ödeme yapılmadığı halde ödeme yapılmış gibi gösterilmesidir. Burada şirketle ilişkiye giren üçüncü kişilerin yanıltılması sebebiyle bir zarar meydana gelir ve tazminat ödeme zorunluluğu doğarsa müdürler de doğan borçtan müteselsilen sorumludur.

Şirketin kuruluşunda esas sermaye haklarında yanlış beyanlardan, kurucularla birlikte bu yolla iştirak edenler de sorumlu tutulmuştur(TTK. m. 556- 306).

Müdürlerin TTK. m. 336/1 kapsamındaki sorumluluğunun mahiyeti doktrinde tartışılmıştır. Bir görüşe göre TTK.'nın m. 336 ilk dört bendindeki düzenlemenin kusursuz sorumluluk teşkil ettiği savunulmuştur. Bu görüşe dayanak olarak TTK. m. 336/5. bentte açıkça kast ve ihmalden söz edilmesine karşın ilk dört bentte bu açık ifadenin bulunmaması gösterilmiştir⁽⁸⁾. Bu durumda TTK. m.336/1-4 ile 336/5 maddesi arasında sistem farkı bulunduğu, ayrıca son .bentte düzenlenen ve müteselsil sorumluluğu kaldıran hükmün sadece 5. bende yönelik olmasının da ilk dört bentte düzenlenen hususlara özel önem bağlandığının delili olduğu bildirilmiştir. Diğer görüş sahipleri, TTK. m. 336/5 bendinde belirtilen sair vazifeler teriminin ilk dört bentte sayılan vazifelerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini, bentte zikredilen kast ve ihmalin dört bent içinde geçerli olduğunu bildirirler.

Ayrıca, TTK. m.338 getirilen kusursuzluğun ispatı ile sorumluluktan kurtulma imkanının TTK. m. 336/1-4 bentlerinde sayılan halleri de kapsadığından kusursuz sorumluluğun mevcut olmadığını kanıtladığını, mehzaz kanunun da kusur sorumluluğunu benimsediğini ve Adliye Encümeni Mazbatasında da kusur sorumluluğundan bahsedildiğini savunmaktadırlar. Kanaatimizce, sorumluluğun kusura dayandığı görüşü kanunun düzenleme

⁸ Halil ARSLANLI :a.g.e., C. II-III, 169.

biçimine, ve amacına uygun bir yorum olacaktır. Doktrinde ve uygulamada çoğunlukla kabul gören görüş sorumluluğun kusura dayandığıdır⁽⁹⁾.

II-Dağıtılan ve Ödenen Kar Paylarının Doğru Olmamasından Doğan Sorumluluk

Limited şirketin işletme mevzuunda faaliyetler yapmasının temel amacı kar elde etmek ve ortaklarına dağıtmaktadır. Müdürler idare ve temsil yetkisini kullanırken şirketin kar elde etme amacını gözeterek faaliyette bulunur. Limited şirkette kar, yıllık bilânçoya göre hesap edilir. (TTK. m. 534/457). Bilançonun düzenlenmesinde uygulanan bilanço ilkeleri, açıklık, doğruluk, özen, süreklilik ve ayniyettir ⁽¹⁰⁾. Müdürlerin bilânço hazırlamakta bu ilkelere aykırı hareket ederek dağıtılan karın gerçek olmamasına sebebiyet vermesi halinde bu durum sorumluluklarını doğurur. Kar tahakkuk etmeden dağıtan veya muteber bir ortaklar genel kurul kararı olmadan ödeme yapan müdürler sorumludur ⁽¹¹⁾. Hüsnüniyet sahibi oldukları takdirde, ortak ve müdürlerin iade borcu, şirket alacaklarının haklarını ödemek için lazım olan miktarı aşamaz (TTK. m. 535).

III- Kanunen Tutulması Gereken Defterlerin Mevcut Olmaması Veya Bunların İntizamsız Bir Surette Tutulması

Limited şirketinin kanunen tutulması gereken defterleri TTK.'nın 66. maddesinde gösterilmiştir. Ayrıca 1465. madde ile şirketin hacmi ve öneminin gerekli kıldığı sair defterleri de tutmakla görevlidir. Şirketçe tutulması gereken

⁹ Ersin ÇAMOĞLU :”Yönetim Kurulu”, 12 vd.; Turhan ATAN: a.g.e., 20-23; Sait Kemal MİMAROĞLU: a.g.e., 27 vd.; Mehmet HELVACI: a.g.e., 37-40; Hayri DOMANIÇ: a.g.e., C.-II, 655; Oğuz İMREGÜN: a.g.e., 244-245.

¹⁰ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e., 368.

¹¹ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e., 369.

defterleri düzenli bir şekilde tutmak, kanuni süreler içinde bunları saklamak görevi müdürlerindir(TTK. m. 336/3). Aksi takdirde doğan zararlardan müdür şahsen sorumlu olur (TTK. m. 67/2).

TTK. m.66'ya göre defter tutma mükellefiyetinde olanlar defterleri kayıt tarihinden, saklanması mecburi olan diğer hesap ve kâğıtları da, işletme ile ilgili olarak yazılan mektup, yazı, telgraf kopyaları ile alınan mektup, yazı, telgraf, fatura, senet, mukavele gibi belgeleri tarihinden itibaren 10 yıl geçene kadar saklamaya mecburdurlar. Böylece müdürler hem kanuni defterlerin mevcut olmaması ve intizamsız tutulmasından hem de bunların kanuni süreler içinde saklanmamasından sorumludurlar (TTK m. 67/2, 336/3)⁽¹²⁾.

Defterlerin ve belgelerin mevcut olmaması veya düzensiz tutulması, en çok defterlerin ancak usulüne uygun tutulmuş ve içeriğini oluşturan belgelerin bulunması halinde geçerli delil niteliğini taşımasında önem arz etmektedir. Şirket defterleri bu durumda delil olarak kullanılamayacağından şirketin zarara uğramasına sebep olabilir. Bu zararlardan müdür sorumludur. Yine pay defterinin gerçeği yansıtmamasında yahut kusurlu, yanlış veya noksan tutulmasından meydana gelecek zararlarda müdürler müteselsilen sorumludurlar ⁽¹³⁾.

TTK. m. 67/2 fıkrası gereğince “*Bunlar kusuru memur ve müstahdemlerine yükleterek bu mesuliyette kurtulamazlar.*” hükmünden yola çıkarak bu sorumluluğun kusursuz sorumluluk olduğu savunulsa da ⁽¹⁴⁾, kabul gören diğer bir görüşe göre, kanunen, müdürlerin defterleri tutarken ehil yardımcı kişilerden yararlanabilmesi mümkün olduğundan, işinde ehil kişileri seçmek, sürekli bilgi almak ve denetlemek görevlerinin devam etmesi sebebiyle, sorumluluklarının kusursuz sorumluluk olarak algılanamayacağı,

¹² Rıza AYHAN : a.g.e., 101; O. Nuri ÇEVİK : a.g.e., 369; Ersin ÇAMOĞLU: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (İstanbul ,1972), 43, 44.

¹³ Orhan Nuri ÇEVİK: a.g.e., 369.

¹⁴ Halil ARSLANLI : a.g.e., C.II-III, 169-170; Ersin ÇAMOĞLU : (Yönetim Kurulu),47.

bu görevlerinde kusurlu davranışı ile defterlerin gerçeğe aykırı intizamsız tutulması veya mevcut olmamasından dolayı sorumlu tutulacakları bildirilmektedir⁽¹⁵⁾.

IV- Umumi Heyetten Çıkan Kararların Sebepsiz Olarak Yerine Getirilmemesi (TTK. m. 336/2-b-4).

TTK 556 madde yollamasıyla TTK 336 m. 4. bendi gereğince ortaklar genel kurulundan çıkan kararların sebepsiz olarak yerine getirilmemesi halinde, müdürlerin şirkete, ortaklara ve şirket alacaklarına karşı müteselsilen sorumlu olacakları düzenlenmiştir.

Müdürler, şirket işlerini yürütürken ortaklar genel kurulunun aldığı kararları uygulanmak durumundadır. Bunların yerine getirilmemesinden sorumlulukları doğar (TTK. m.556,336). TTK. 336 maddesinin 4. bendinde yapılan düzenlemelerde ortaklar genel kurulundan çıkan kararların sebepsiz olarak yerine getirilmemesi halinde sorumluluğun doğacağı belirtilmiştir.

A-Genel Kurul Kararının Yerine Getirilmemesi için Bir Sebep Bulunmaması

Genel kurul, usulüne uygun çağrı merasimi sonucunda kanunun emrettiği zorunlu unsurları kapsayan bir karar almalıdır⁽¹⁶⁾. Sıhhat şartının tamamen bulunması halinde alınan genel kurul kararının uygulanmasından dolayı müdürlerin sorumlu tutulmayacağını savunan yazarlar ⁽¹⁷⁾ olduğu gibi, müdürlerin özen ve sadakat borcu nedeniyle ortaklık menfaatine aykırı

¹⁵ Mehmet HELVACI : a.g.e., 56-58; Hayri DOMANIÇ: Şerh, 663; Oğuz İMREGÜN: a.g.e., 245.

¹⁶ Halil ARSLANLI : a.g.e.,C.II-III, 7; Mehmet HELVACI : a.g.e., 59.

¹⁷ Turhan ATAN : a.g.e.,111-112; Sait Kemal MİMAROĞLU : a.g.e., 64 vd.

kararları uygulaması halinde sorumluluktan kurtulamayacağını bildiren yazarlar da vardır⁽¹⁸⁾. Bizim de kabul ettiğimiz bu görüşe göre, Kanun'un 336/4 ile 381/2-3 maddeleri birlikte düşünülmeli, kanuna, ana sözleşmeye aykırılık halinde genel kurul kararlarının aleyhine iptal davası açma hakları bulunan müdürlerin, geçerlik koşullarını yeterli kabul ederek kararları uygulaması halinde iptal davası açabilecekken kararları uygulama yolunu seçmeleri sebebiyle sorumlulukları kabul edilmelidir. Yine genel kurulda alınan kararın ortaklık menfaatleri için rasyonel karar olmaması da TTK. m. 336/4 bendi anlamında “sebeup” teşkil etmektedir⁽¹⁹⁾.

Ortaklar genel kurulunun verdiği şekil ve maddi anlamda geçerli genel kurul kararının uygulanmasından müdürler sorumlu tutulurlar. Ancak genel kurul kararının icra edilmemesini gerektiren bir sebep varken bu kararı uygulayan müdürlerin de özen borcu ve sadakat yokluğu sebebiyle ortaklığa, şirket alacaklarına karşı sorumlulukları doğar⁽²⁰⁾. Bu durumda genel kurulun kararlarının yerine getirilmesini gerektirir bir sebebin bulunduğunu bilerek ısrar edilmesi sonucu değiştirilmez. Ortaklardan durumu bilerek karar lehine oy veren pay sahiplerine karşı, sorumluluk davası açmalarının dürüstlük kurallarına aykırı olduğu savunması yapılabilir ve bu yolla sorumluluktan kurtulmak mümkün ise de, şirket alacaklarına karşı herhangi bir savunma mümkün değildir⁽²¹⁾.

B-Genel Kurul Kararının Yerine Getirilmemesi için Sebep Bulunması

Öğretide kimi yazarlar⁽²²⁾ müdürlerin genel kurul kararlarını tartışıp denetlemek hakkı olmadığını, BK.'nın 389. madde kapsamında vekalet ilişkisinin varlığı kabul edildiğinde müdürlerin genel kurul kararlarını yerine

¹⁸ Mehmet HELVACI : a.g.e., 59.

¹⁹ Ersin ÇAMOĞLU : “Yönetim Kurulu”, 50-51; Mehmet HELVACI: a.g.e., 60.

²⁰ Mehmet HELVACI : a.g.e., 61.

²¹ Mehmet HELVACI : a.g.e., 67; Ersin ÇAMOĞLU : a.g.e., 58-60.

²² Halil ARSLANLI : a.g.e., 180; Turhan ATAN : a.g.e., 111-112; Sait Kemal MİMAROĞLU : a.g.e., 65.

getirmemek için bir sebep olsa dahi yerine getirmesinden sorumluluk doğmayacağını savunmaktadırlar. Kimi yazarlar ise genel kurul kararlarının icra edilmemesini gerektirir sebep var ise, icra etmesinin sorumluluk doğuracağını savunmuştur ⁽²³⁾.

Genel kurul kararını icra etmemeyi gerektirecek sebepler; yokluk, mutlak butlan, iptal edilebilirlik, kararın ortaklık menfaatine aykırı olması, icra imkansızlığı olarak sıralayabiliriz.

a-Yokluk ve mutlak butlan

Genel kurul kararı yoklukla malul bir karar ise, müdürler bu kararı uygulamamalıdır. Bir görüşe göre bu durumda yoklukla malül kararın tespiti için mahkemeye başvurulmasına gerek yoktur⁽²⁴⁾. BK. m.20 anlamında ahlaka, adaba, kamu düzenine, kanunun emredici hükümlerine aykırılık sebebiyle mutlak butlanla batıl olan kararlar için de aynı sonuca varılabilir. Diğer bir görüş ise ⁽²⁵⁾, yokluk ve mutlak butlan hallerinde müdürlerin sakatlığı tespit etmek için dava açarak hüküm altına aldırılması zorunluluğu vardır şeklindedir. Aksi halde özen borcu ve sadakat yükümlülüğüne aykırı düşer ⁽²⁶⁾. Kanaatimizce müdürler bu durumda kararın yokluk veya mutlak butlanla malul olduğunu ileri sürerek mahkemeye başvurmalıdır. Bu şekilde hem bu kararı uygulama sorumluluğundan kurtulur hem de kanun gereği özen borcuna uygun bir davranış geliştirmiş olur.

b-İptal Edilebilirlik Halleri

²³ Ersin ÇAMOĞLU : “Anonim Şirket İdare Meclisi Üyelerinin Umumi Heyet Kararlarının İcrasından Doğan Mesuliyeti”, BATİDER, 1966, 526; Erdoğan MOROĞLU :Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü (İstanbul, 2001), 171-172; Mehmet HELVACI : a.g.e., 61.

²⁴ Mehmet HELVACI : a.g.e., 62.

²⁵ Rıza AYHAN : a.g.e., 104.

²⁶ Ersin ÇAMOĞLU : “Umumi Heyet”, 529.

TTK. m.381, kanuna, ana sözleşmeye, afakî iyiniyet kurullarına aykırı olması halinde genel kurul kararlarının iptal edilebileceği düzenlenmiştir. TTK. m.381/2-3 fıkralarındaki düzenlemelerde, genel kurul kararları aleyhine müdürlere, şahsi sorumluluklarını gerektirdiği takdirde, her birine münferiden iptal davası açma hakkı tanındığından, iptali gereken bir kararın icra edilmesi halinde müdürlerin şahsi sorumluluğunun doğacağı sonucuna gidilebilir⁽²⁷⁾ .

Müdürlerin, iptal edilebilir bir karar aleyhine dava açma hakkı ve bu davada icranın ertelenmesini isteme hakkı bulunmakla birlikte, mahkemece, icranın ertelenmesi talebi hakkında verilmiş bir karar olmadıkça bu kararı uygulamama hakları bulunmamaktadır⁽²⁸⁾.

TTK.'nın 381 maddesinde öngörülen “objektif iyi niyet kurallarına aykırılık” halinde bu kavramların muğlâklığı karşısında sorumluluğun tesbitinde özen borcuna başvurulması gerektiği kabul edilmiştir⁽²⁹⁾. Buna göre aynı durumdaki bir başka müdürün objektif iyiniyet kurallarına aykırılığı tespit edilebileceği kabul edilebiliyorsa TTK. m. 336/4 bendine aykırılık sonucu doğabilecektir⁽³⁰⁾.

c-Ortaklığın Menfaatinin Bulunmaması Hali

Bir görüşe göre, genel kurul kararının ortaklık menfaatine aykırı olduğu kanaatinde olan müdür, genel kuruldan bu kararın yeniden değerlendirilip görüşülmesini talep edebilir. Bu durumda, verilecek ikinci karar talimat niteliğinde olacak, müdür tarafından şirket menfaatine aykırı olduğu uyarılarına rağmen karar tekrarlanmışsa kararın icrasının müdürün

²⁷ Ersin ÇAMOĞLU : “Yönetim Kurul”, 56; Oğuz İMREGÜN : a.g.e., 175-179.

²⁸ Ersin ÇAMOĞLU : “Yönetim Kurulu”,58; Mehmet HELVACI : a.g.e., 64.

²⁹ Ersin ÇAMOĞLU : “Yönetim Kurulu”, 57 .

³⁰ Mehmet HELVACI : a.g.e., 64.

sorumluluğunu doğurmayacağı bu görüş savunucuları tarafından ifade edilmiştir⁽³¹⁾.

Kimi yazarlar ise, özen borcu gereği, ortaklık menfaatine aykırı kararların uygulanmasının ikinci bir kararla teyit edilse dahi sorumluluğu gerektirdiği, kararları uygulama sorumluluğunun şirket menfaatine uygun kararlarla sınırlı olduğu, zira müdürlerin sadece şirkete karşı sorumluluklarının bulunmadığı, sözkonusu şirket menfaatine aykırı kararı uygulama yükümlülüklerinin bulunmadığı, bu sebeple böyle bir kararı uygulamadıkları için sorumlu tutulamayacakları, istifa edebilecekleri savunmasına karşılık olarak bu durumda istifa halinde dahi (BK.396/2) “münasip olmayan zamanda istifa eden vekil gibi” diğerlerinin zararından sorumlu olacaklarını belirtmektedirler⁽³²⁾. Bu görüş sahiplerine göre yapılması gereken, müdürün kararın uygulanmasını engellemek için her yolu kullanması, kararın yönetim kurulunda yeniden görüşülmesinin sağlanması, yine de kabul edilir ise, bu kararın uygulanmasına karşı olduğunu tutanağa yazdırması ve gerekirse denetçi bulunan limited şirketlerde denetçileri harekete geçirmek için bildirimde bulunmasının gerekli olduğu bildirilmiştir.

Kanımızca şirket menfaatlerini koruyucu nitelikte olan işlerin yürütülmesi için alınan kararın, şirket menfaatine bulunup bulunmadığının değerlendirmesi oldukça güçtür. Bu sebeple, kararın uygulanmasının menfaatlere aykırı olduğunu ileri süren ve bu bağlamda kararın uygulanmaması için elinden gelen uyarı ve telkin görevlerini yerine getiren müdürün, kararın uygulanmasından sorumlu tutulması hakkaniyete uygun olmaz. Ancak, ikinci görüşün zikrettiği gibi müdürün, her tür yöntemi kullanarak, şirket menfaatine aykırı olduğu inancını taşıdığı kararın uygulanmamasını sağlamaya çalışmasının da muhtemel zararlara karşı şirketi korumakta yararlı olduğu inancındayım.

³¹ Ersin ÇAMOĞLU : “Yönetim Kurulu”, 51.

³² Mehmet HELVACI : a.g.e., 66.

d-İmkansızlık Hali

Genel kurul kararının imkansız olması; objektif anlamda kararın icrasının mümkün olmamasıdır⁽³³⁾. Bu imkansızlık kanuni veya fiili imkansızlık olarak görülebilir. Her halükarda bu kararın yerine getirilmemesinden müdürler sorumlu olmaz.

V- Müdürlerin Sebebiyet Verdikleri Zararlardan Doğan Sorumluluk

Limited şirkette müdürleri seçme yetkisi ortaklar genel kurulundadır (TTK. m. 539). İster ortak, ister dışarıdan seçilen idareci müdürlerin sebebiyet verdikleri zararlardan sorumlulukları doğar. Bu durum iki şekilde görülebilir:

A-Ehil Müdür Tayin Etmemekten Doğan Sorumluluk.

Müdürlerin ehil kişilerden seçilmesi şirket geleceği açısından önemlidir. Müdür seçerken takdir hakkı genel kuruldadır (TTK. m. 539). Müdürlerin seçiminde gerekli özen gösterilmemişse bu durumda sorumluluk tüzel kişiliğe aittir. Müdür tayininde tahsil derecesi, tecrübesi, işin ehli olup olmadığı hususlarında gereken hassasiyet gösterilmelidir. Ehil müdür seçme konusunda dikkatli ve özenli olunmalıdır. Aksi takdirde sorumluluk doğabilir.

B-Zararlı İşlere Müsamaha Göstermekten Doğan Sorumluluk

³³ Rıza AYHAN : a.g.e.,106.

Limited şirket müdürlerinin dışarıdan ayrıca bir müdür atansa bile şirket işlerinde nezaret görevleri sürer. Şirketi müdürler kurulu yönetiyorsa bir müdürün zararlı işlemlerinden, bu işleme müsamaha gösteren diğer müdürler de sorumludur ⁽³⁴⁾.

VI-Esas Sermayenin Değiştirilmesinde Kanun Hükümlerine Uyulmamış Olmasından Doğan Sorumluluk

Şirket esas sermayesinin arttırılması ve azaltılması hakkında kanuni düzenlemelere aykırı işlem yapılması halinde müdürler bu işlemlerden doğan zararlardan sorumludur. Bu durumda yapılan işlem batıl olduğu gibi müdürler, şirkete, ortaklara ve üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar (TTK. m. 392/2).

VII- Genel Kurul Kararı Aleyhine Suiniyetle İptal Davası Açılmasından Doğan Sorumluluk

TTK. m.381 gereğine müdürlerin genel kurul kararı aleyhine dava açma yetkisi vardır. Ancak açılan bu dava suiniyetle açılmışsa şirketin uğradığı zarardan dava açan müdürler müteselsilen sorumludur (TTK. m. 384).

VIII- Kuruluştaki Yolsuzlukları Araştırmamaktan Doğan Sorumluluk

³⁴ Rıza AYHAN : a.g.e., 107.

Kuruluş aşamasındaki yolsuzlukları araştırma yükümlülüğü ilk müdürlere aittir. Bu konuda ihmalleri olan müdürler meydana gelen zararlardan müteselsilen sorumlu olur(TTK. m. 308).

Kuruluş muameleleri, mukavelenin tanziminden şirketin tüzel kişilik kazanması için gereken tescil ve ilan yapılmasına kadar geçen bütün muameleleri kapsar⁽³⁵⁾ .

TTK. m.556 yollamasıyla ilk müdürün, şirket kuruluş işlemleri sırasında düzenlenen evrakların doğru olmamasından, sermaye hakkında yanlış beyanlardan, aynı neviden sermayenin değerinin tespitindeki hileli işlemlerden, bu yolsuzlukları araştırıp sorumluluklardan tazmin yoluna gitmemesi halinde müteselsilen sorumluluğu bulunmaktadır (TTK. m. 556/305–309). Müdürlerin buradaki sorumluluğu ikinci derecede müteselsil bir sorumluluktur(TTK. m. 308). Kuruluştaki sorumluluklarını yerine getirmeyen müdürlerden zararların tazmini talep edildiği takdirde müdürler, asıl sorumlulara rücu edebilirler.

IX-Şirketin İflas Etmesinden Doğan Sorumluluk

Şirketin iflası halinde bunun sonuçları tüzel kişiliğe aittir. Ancak şahsi kusurları varsa müdürlerin sorumluluğu oluşabilir. TTK.'nın 556 maddesi yollamasıyla 474. maddesi gereğince müdürler iflas halinde, şirket alacaklarına karşı iflasın açılmasından önceki son üç yıl içinde, kazanç payı veya başka bir nam altında hizmetlerine karşılık olarak aldıkları ve fakat münasip ücreti aşan ve bilânço usulüne uygun bir tarzda tanzim edilmiş bulunduğu takdirde ödenmemesi gereken paraları geri vermekle yükümlüdürler.

³⁵ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e., 372.

X-Kanun ve Mukavele İle Verilen Sair Görevlerin Yapılmamasından Doğan Sorumluluk

Müdürler kasıt veya ihmâl ile kanundan doğan veya esas mukavele ile belirtilen görevlerini yapmaktan dolayı müteselsilen sorumludurlar (TTK. m. 336/5). Bu sorumluluğun doğması için kanundan veya esas mukaveleden doğan bir görev, yükümlülük olması, bu görev veya yükümlülüğün müdürlerin kasıt veya ihmalleri ile yapmamaları gerekir ⁽³⁶⁾.

Kanunen verilen görevler yalnız TTK.'dan doğan görevleri değil diğer kanunlardan kaynaklanan görevleri de kapsar. Kanunda belirtilmeyen ancak şirket esas mukavelesinde gösterilen görevler de müdürlerin sorumluluk kapsamını belirler. TTK.'daki görevlere örnek olarak şunlar gösterilebilir:

- Ortaklar genel kurulu olağan toplantısının zamanında yapılmaması, (TTK. m.336/5)
- Gerekli olduğu takdirde olağanüstü genel kurulun toplantıya çağrılmaması (TTK. m. 364, 365),
- Bilanço ve yıllık raporun zamanında eksiksiz ve doğru hazırlanmaması (TTK. m. 325, 327),
- Kanuni ve ihtiyati yedek akçelerin tesis ve sarfında kanun ve mukavelenin yüklediği görevlere aykırı hareket etmesi,
- Bakiye sermaye borcunun tahsil edilmemesi (TTK. m. 336/5, 340),
- Yeni seçilen müdürlerin önceki müdürlerin yolsuz muamelelerini murakıplara bildirmemesi,
- Şirkette çalışanlar üzerinde nezaret görevini yerine getirmemesi,

³⁶ Rıza AYHAN : a.g.e., 109.

Bu görevleri müdürler kasıt ve ihmalle yerine getirmezler ve bu sebeple şirket ile üçüncü kişiler zarara uğrarsa müdürler müteselsilen bu zarardan sorumlu olur.

XI-Haksız Fiilden Dolayı Sorumluluk

Limited şirket müdürlerinin görevlerini ifa ederken işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur(TTK. m. 542/2). Şirket müdürleri görevini yaptığı sırada işlediği haksız fiil sebebiyle müdürlerine rücu edebilir. Bu yönde BK. m. 41 vd. maddeleri gereğince rücu hakkı bulunmaktadır.

XII-Yanlış Beyanlardan Doğan Sorumluluk

Şirketin durumu hakkında üçüncü kişileri yanıltacak şekilde gerçeğe aykırı beyanda bulunan müdürler oluşan zararlardan şahsen sorumludur (TTK. m. 556/339). Davayı gerçeğe aykırı beyanlardan zarar gören üçüncü kişiler, gerçeğe aykırı beyanda bulunan müdür veya toplu halde yapılırsa müdürler aleyhine açar. Mesuliyetin sınırı zarar miktarıdır⁽³⁷⁾.

XIII-Sır saklama Yükümlülüklerine Uymamaktan Doğan Sorumluluk

Müdürler her ne suretle olursa olsun ortaklık hakkı zayi olsa dahi daima sır tutmaya mecburdurlar (TTK. m. 363). Bu yükümlülük şirketin iştiğal konusuna giren ve açıklanması halinde şirketi zarara sokacak gizli tutulması

³⁷ Rıza AYHAN : a.g.e., 110.

gerekli sırların, bilgilerin tamamını kapsar ve yalnız müdürlükten değil ortak müdür ise ortaklıktan ayrılmış olsa da devam eder⁽³⁸⁾.

Sır saklama yükümlülüğüne uyulmaması halinde doğacak zararlardan müdürler şirkete karşı sorumlu olurlar. TTK. 363 maddesine göre zarar oluşmuş ise de şirketin şikayeti halinde müdürün cezai sorumluluğu vardır.

XIV-Şirketle Muamele Yapma Yasağına Uymamaktan Doğan Sorumluluk

Limited Şirket müdürleri genel kuruldan izin almadan şirket konusuna giren bir muameleyi başkası veya kendi namına şirket ile yapamaz (TTK. m. 556 yollamasıyla m. 334/1). Bu durumda şirket, yapılan muamelelerin batıl olduğunu ileri sürebilir. Müdürün ise böyle bir hakkı yoktur.

Kanun burada müdürlerin şirket konusuna giren bir muameleyi kendi namına ve iç ilişkide üçüncü kişi hesabına yahut vasıta olarak yapmasını suiistimallere yol açabileceği düşüncesi ile uygun görmemiş ve yasaklamıştır. Ancak bu kısıtlama mutlak değildir. Şirket genel kurulu bu işleme usulüne uygun olarak izin verirse şirket konusuna giren ve şirketle müdür arasında yapılmış olan bu mukavele geçerli kabul edilecektir(TTK. m. 334).

Şirketle muamele yapma yasağına aykırı davranış sonucu şirket bu muamelenin batıl olduğunu ileri sürebilir. Bu durumda sözleşme ile karşı taraf bağlı iken şirket muamelenin batıl olduğunu ileri sürme imkanına sahip olduğundan bir askıda hükümsüzlük hali söz konusudur⁽³⁹⁾. Genel kurulun bu konuda hareketsiz kalması halinde, müdürün işleme icazet verilip

³⁸ Orhan Nuri ÇEVİK : a.g.e., 375.

³⁹ Ersin ÇAMOĞLU : “Yönetim Kurulu”, 87-88; Rıza AYHAN ,a.g.e,112.

verilmeyeceğini bildirmesi için makul bir süre tayin edebileceği veya mahkemeden böyle bir süre verilmesini talep edebileceği, verilen makul sürenin sessizlikle geçirilmesi halinde müdürün de bu sözleşme ile sorumlu tutulamayacağını kabulü gerektiği, bu işlemin bağlayıcı olmadığı konusunda şirkete iptal yahut fesih talebi ile mahkemeye başvurma yükümlülüğü yüklenmesinin, işlem baştan itibaren şirket yönünden bağlayıcı olmadığından, füzuli bir külfet olacağı ve kanun koyucunun amacına aykırı düşeceği savunulmuştur⁽⁴⁰⁾. Kanaatimce bu düşünce kanunun amacına uygun ve yerindedir. Gerçekten de şirketle müdürler arasında TTK.'nın 334. maddesine aykırı olarak yapılan bu işlemin kanun tarafından açıkça şirketin kabul etmemesi halinde şirketi bağlamayacağı kabul edildiğinden ayrıca bu iradesini mahkeme aracılığı ile denetletmesine ihtiyaç yoktur.

Şirketle muamele yasağı geniş anlamda sadakat borcuna aykırılık teşkil ettiğinden. TTK. 336/5. maddesi gereğince kanunun kendisine yüklediği görevi ihlal etmiş olacağından, bir zarar meydana gelmişse şirkete, ortaklara ve alacaklılara karşı TTK. 336 vd. maddeleri doğrultusunda müdür sorumlu da tutulabilir.

3- DİĞER KANUNLARDAN DOĞAN SORUMLUK HALLERİ

Limited şirket müdürlerinin diğer kanunlardan doğan sorumluluk halleri, çeşitli yasalarda düzenlenmiştir. 213 sayılı VUK.'da, AATUHK.'da ve Sosyal Sigortalar Kanununda ve diğer kanunlarda düzenlemeler yapılmıştır.

I-213 Sayılı Vergi Usul Kanun'undan Doğan Sorumluluk

⁴⁰ Rıza AYHAN :a.g.e.,112.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu10.maddesinde:

“Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde, bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir.

*Yukarıda yazılı olanların bu görevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacaklar, **kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin** varlıklarından alınır.”*

hükmü yer almaktadır. Maddenin ilgili fıkrası 3505 sayılı yasa ile 1988 yılında değişikliğe uğramıştır.Değişiklik öncesi düzenlemede müdürlerin sorumluluğunun dayanağı,vergi idaresinin limited şirketten alamadığı vergi alacağının sebebini müdürlerin kasıt ve ihmali oluşturmuyordu. Değişiklik ile kasıt ve ihmali şartına ilişkin ibare kaldırılmıştır. Bu şekilde, kanun koyucu alacaklı vergi idaresini, müdürlerin kasıt veya ihmalinin varlığını kanıtlama yükünden kurtarmıştır. Birtakım yazarlar bu düzenlemenin kusursuz sorumluluk esasını getirdiğini savunurken⁽⁴¹⁾, bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise sorumluluğun “ kusura dayalı” olma niteliğinin değişmediği,yalnızca vergi ile ilgili ödevlerin yerine getirilmemesi durumunda kusurluluğun karine olarak bulunduğu, dolayısıyla ispat yükünün tersine çevrildiği kabul edilmektedir. Artık alacaklı idarenin, ödevlerin yerine getirilmemesinde kasıt ve ihmali varlığını kanıtlaması gerekmeyecek, aksine kasıt ve ihmali bulunmadığını ispat yükü müdürlere düşecektir. Müdürler ,bu hususu kanıtlayabilmek için maddi imkansızlık yani ödeme güçlüğü ve VUK.’nun 13.maddesinde sayılan mücbir sebeplere dayanabilirler⁽⁴²⁾.

Müdürlerin sorumluluğu objektif bir sorumluluk olup,bunların kusurlu olduklarının kanıtlanmasına gerek yoktur. Sorumlulara kusursuz olduklarını

⁴¹ Mehmet HELVACI :a.g.e.,102 vd.

⁴² Şükrü YILDIZ :Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu, (E.Moroğlu’na 65.Yaş günü Armağanı, İstanbul, 1999), 792.

kanıtlayarak sorumluluktan kurtulma olanağı tanınmıştır. Müdürler, borcun yerine getirilmemesinin kendi kasıt veya ihmallerine dayanmadığını, arada nedensellik bağı bulunmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilir⁽⁴³⁾. Bu durumda sorumluluğun doğması için limited şirketin vergi borcu mükellefiyeti doğması, bu borcun ödenmemiş olması ve şirketten tahsili olanağının kalmaması gerekir⁽⁴⁴⁾.

Şirketin iflas etmesi ya da tasfiye haline girmesi, tek başına müdürlere müracaat için yeterli değildir. Zira tasfiye tamamlanmadan vergi alacağının şirketten tahsil edilip edilemeyeceği belli değildir. Şirketin iflası yahut tasfiye haline girmesi halinde tasfiye sonucunun beklenilmesi gerekir. Alacaklı idarenin alacak dağıtımında rüçhan hakkı bulunmasına rağmen alacağının tamamını tahsil edememesi halinde İİK.'nın 251.maddesi gereğince aciz vesikası alacaktır. Bu sebeple öncelikle tasfiye sonucunun beklenmesi gerekir⁽⁴⁵⁾.

Müdürlerin sorumluluğu vergi idaresine karşı ikinci derecede, fer'i ancak sınırsız şahsi sorumluluktur⁽⁴⁶⁾. Ödenmeyen vergi borcu öncelikle limited şirket tüzel kişiliğinden tahsil edilmeye çalışılır. Şirketin ödeme olanağının kalmadığının hukuken tesbiti halinde müdürlerin tüm mal varlığı ile sorumluluğu doğmaktadır. Diğer bir ifade ile alacaklı idare asıl borçlu olan limited şirketten tamamen veya kısmen tahsil edemediği anlaşılan amme alacaklarından dolayı müdürlerin tüm mal varlığına başvurabilecektir. Müdür, alacaklıya ödediği tutarları asıl borçluya rücu edebilme olanağına sahiptir. Dolayısıyla şirket yönünden ödeme imkanının kalmadığının hukuken tesbiti yapılmadan müdürlerden bu borçlar istenemez..

Müdürlerin vergi borçlarından sorumluluğunun kapsamı önceki düzenlemelerde vergi alacakları ile sınırlanmıştı. VUK.'un 1 ve 3 maddeleri çerçevesinde vergi alacakları tabiri resim.harç ve benzeri mali yükümlülükleri

⁴³Şükrü YILDIZ :a.g.e.,792.

⁴⁴ Rıza AYHAN : a.g.e., 94-95.

⁴⁵ Şükrü YILDIZ a.g.e., 781.

⁴⁶ Şükrü YILDIZ a.g.e., 791.

kapsamaktaydı. Bunun dışındaki alacaklar için sorumluluk söz konusu değildi. VUK.'unda yapılan değişiklik ile “ vergi ve buna bağlı alacaklar” kavramı benimsenerek gecikme faizi, tecil faizi, gecikme zammı gibi vergiye bağlı ve onun ferî olan alacaklar yönünden de müdürlerin sorumluluğu benimsenmiştir⁽⁴⁷⁾.

Birden çok müdürün bulunduğu durumlarda, herhangi birinden şirketçe ödenmeyen vergi borcu talep edilebilir. Müdür kendisinden tahsil edilen borcu şirkete rücu edebilir (VUK. m.10/3). Limited şirketin tasfiye haline girmesi veya tasfiye edilmesi tasfiyeye girişten önceki sorumluluğu kaldırmaz(VUK. m.10/4).

II- 6183 sayılı Amme Alacakları Tahsili Usulü Hakkında Kanunda Öngörülen Sorumluluk Halleri

2 Haziran 1995 tarih ve 22301 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 4108 sayılı Kanunla 6183 sayılı AATUHK.’na eklenen mükerrer 35.madde ile limited şirketten tahsil edilemeyen amme borçlarından dolayı kanuni temsilcilerin şahsi mal varlığına başvurma olanağı sağlanmıştır. Bu maddede de, VUK.’un 10.maddesinde olduğu gibi, müdürlerin şahsi sorumluluğuna gidilebilecektir. Şirketin malvarlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacaklarının müdürlerin şahsi malvarlıklarından tahsil edileceği bu hükümle düzenlenmiştir.

AATUHK.’un mükerrer 35.maddesi gereği, bu kanun kapsamına giren tüm amme alacakları müdürlerin sorumlulukları kapsamındadır. AATUHK.’un 3.maddesinde bu kanundaki amme alacağı teriminin 1.ve 2.maddeler kapsamına giren alacakları kapsadığı bildirilmiştir..Kanun’un 1.maddesinde;

⁴⁷ Şükrü YILDIZ a.g.e., 779.

Devlet'e, il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harçlar, akitten. Haksız fiilden ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri uygulamasından kaynaklanan diğer alacaklar ile bu alacakların takip masrafları hakkında bu kanun uygulanır. 2. maddede çeşitli kanunlarda Tahsili Emval Kanunu'na göre tahsil edileceği bildirilen her tür alacaklar hakkında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı bildirilmiştir. Bu durumda Devlet'e, il özel idarelerine yahut belediyelere ait olup, herhangi bir medeni ve ticari nitelikteki akitten veya haksız fiilden veyahut haksız iktisaptan doğan alacaklar hakkında 6183 sayılı kanun hükümleri uygulanmayacaktır. İdari akitlerden doğan alacakların bu istisnaya girmediği, amme alacağı niteliğinde olmaları dolayısıyla AATUHK. hükümlerine göre takip ve tahsil edileceği anlaşılmaktadır⁽⁴⁸⁾. AATUHK.'un 3.maddesine göre takip masrafları da amme alacağının cebri tahsili dolayısıyla yapılan tüm giderleri kapsamaktadır. Anılan kanun kapsamı dışında kalan amme alacaklarından ise müdürlerin TTK.'daki sorumluluk şartları çerçevesinde takip olanağı vardır. Bu durumda TTK.'un 336 maddesine göre, kamu alacaklarına ilişkin kanunen yüklenen genel ödevlerin kasten veya ihmalen yerine getirilmemesinden dolayı zarar meydana gelir ise müdürlerin sorumluluğu doğacaktır. Müdür bu sorumluluktan kusursuzluğunu kanıtlayarak kurtulabilir⁽⁴⁹⁾.

Limited şirketin malvarlığından tahsil edilemeyen amme alacakları ile ilgili bir düzenleme de 6183 sayılı Kanunun 35.maddesinde düzenlenen "limited şirket ortakları, şirketten tahsil imkânı bulunmayan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar." Bu hüküm doğrultusunda amme borçlarından dolayı müdürler ve ortaklara başvurma konusunda amme idaresinin iki ayrı imkanı bulunmaktadır. Amme idaresinin müdürlere ve ortaklara başvuru olanağı bulunduğu takdirde dilediğine mi yoksa belirli bir sıra dâhilinde mi alacağı tahsil için yönelebileceği hususu

⁴⁸ Veliye YANLI :Limited Şirkette Ortakların Amme Borçlarından Sorumluluğu, (E.Moroğlu'na 65.Yaş günü Armağanı, İstanbul, 1999), 745.

⁴⁹ Şükrü YILDIZ a.g.e., 774.

doktrinde tartışılmış, müteselsil sorumluluk olamayacağı zira bir hukuki işlem veya Kanunla teselsül ilişkisinin belirlenmediği, BK. m. 51'e benzer birden çok sorumlu bulunmakla birlikte bir zararın tazmini söz konusu olmayıp limited şirketin amme borcundan dolayı doğrudan kanundan doğan bir sorumluluk hali olması sebebiyle ayrıldığı, düzenlemenin "gerçek olmayan birlikte kefalet" hükümlerine yakın olduğu, birden çok kişinin birbirinden bağımsız olarak borcun tamamından sorumlu olduğu bu durumda borcun kısmen diğerleri tarafından ödenmesi def'i ileri sürülemeyeceği düzenlemesinin burada da geçerli olduğu savunulmuştur. Bu taktirde kendisine başvuru alan kişiler borcun tamamını ödemek zorundadır. AATUHK.'nın 35. maddesindeki ortağın sorumluluğunun miktarını sermaye pay oranının belirlediği hükmü saklıdır⁽⁵⁰⁾. Diğer bir görüş ise ortakların bu durumda kanuni temsilcilerden veya 6183 sayılı Kanun'un 32 ve 33 maddelerinde tasfiye memurlarına yüklenen tasfiye sonucu elde edilenden öncelikli olarak amme borçlarının ödenmesi kuralına aykırı davranan ve bu sebeple şahsi sorumluluğu doğan tasfiye memurlarından borcun alınması def'inde bulunabileceği, böylece ancak diğer sorumluların aczi ve borcun karşılanmaması halinde ortakların sorumluluğunun doğacağı bildirilmiştir. Bu yoruma dayanak olarak Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 34/III. madde düzenlemesinde tasfiye memurlarının Kurum alacaklarını ödemediği ortaklara paylaştırma yapması halinde vergi borçları ve zamları için alacaklı idarenin tasfiye memurlarına başvurmadan ortaklara başvurabileceğine ilişkin düzenlemenin istisnai bir düzenleme olması, bu durumda kuralın bu durumun aksi olması gerektiği, dolayısıyla ortaklarla vazifelilerin birlikte sorumluluğu halinde VUK.'un 10. maddesinden doğan bir sorumluluk sözkonusu ise önce kanuni temsilcilerin sonra ortakların takip edilebileceği, tasfiye memurları sözkonusu ise amme alacağı vergi aslı ve cezasından ibaretse KVK. m. 34/III gereği ortaklara diğer sorumlulardan önce başvurma olanağının mümkün olduğu, bunlar dışında kalan diğer alacaklar ise ortakların sorumluluğunun

⁵⁰ Veliye YANLI : a.g.e, 767

tasfiye memurlarından sonra geldiği savunulmuştur⁽⁵¹⁾. Kanaatimizce VUK. m. 10 ile AATUHK. 'nun 35. ve mükerrer 35. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde amme alacağını tahsil etmeye yönelik ve sorumluları tesbit eden hükümlerde açıkça bir sıra düzenlenmediğinden amme idaresinin istediği sorumludan alacağını tahsil olanağı bulunduğu, bu kabulün kanun maddelerinin konuluş amacına da uygun olacaktır.

III -1983/90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararnameden Doğan Sorumluluklar

Önceki bölümlerde ödünç para verme işleri ile uğraşan şirketlerin düzenlendiği hükümlerin müdürler eliyle yerine getirileceğini belirtmiştik. Bu hükümlere aykırılık bulunduğu takdirde, oluşan suçlardan kaynaklanan para cezaları hükmi şahsiyet hakkında uygulanırken, diğer cezalar bu cezaya konu emiri vermiş karar ve uygulamaya iştirak etmiş ve uygulamış olan müdürlere uygulanır.

IV-4857 sayılı İş Kanunundan Doğan Sorumluluk

Lİmited şirket bünyesinde ortak müdürlerin doğrudan işveren sıfatını aldığını, dışarıdan atanan müdürlerinse işveren vekili konumunda olduğunu ikinci bölümde açıklamıştık. 4857 sayılı kanun ve bu kanun doğrultusunda çıkarılan iş güvenliği ve işçi sağlığına ilişkin tüzük ve yönetmelikler işveren gibi işveren vekilini de bağlar. Emredici kurallara aykırılık halinde müdürlerin sorumluluğu yoluna gidilir. İş Kanunu 2.maddenin 5. fıkrasında bu husus “Bu

⁵¹Rıza AYHAN :a.g.e., 96-97

kanunda işveren için öngörülen her çeşit sorumluluk ve zorunluluklar işveren vekilleri hakkında da uygulanır” şeklinde düzenlenmiştir

İş kanunlarının son bölümlerinde işverenler yanında işveren vekillerine de idari para cezaları öngörülmüştür⁵². İK. 101.maddede düzenlenen özürlü ve eski hükümlü çalıştırmamak, İK.’nın 102/c.maddesinde düzenlenen fazla çalışma ücreti ödememek, İK. 105/1.maddesinde düzenlenen iş sağlığı ve iş güvenliği almamaktan kaynaklanan idari para cezaları, sorumluluk alanına girdiği ölçüde bu yasaklara aykırı davranan kusurlu işveren vekilleri hakkında da uygulanır.Toplu iş kanunlarının ceza hükümleri ile Türk Ceza Kanununun ilgili hükümlerinden de işveren vekilleri sorumlu olur.Burada önemli bir husus kanuna aykırılığı oluşturan fiilin, işveren vekilinin sorumluluk sahasında olması ve bu fiilin gerçekleşmesinde kusurunun bulunmasıdır.

V-Sosyal Sigortalar Kanunundan Doğan Sorumluluk Halleri

506 sayılı kanunun öngördüğü somluluk ve yükümlülüklerin büyük bir kısmı işverenle ilgilidir. Verilmesi gereken bildirgelerin verilmemesi, idari para cezası ile müeyyidelendirilmiştir. İşveren vekili konumunda olan müdürler ile işveren sıfatın haiz ortak müdürler yükümlülüklerin yerine getirilmemesinden aynen işveren gibi sorumludur (SSK. m. 4/3-4). Yine SSK.’nın 26. maddesi kapsamında işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerin alınmaması sebebiyle oluşan iş kazalarında veya meslek hastalıklarında Sosyal Sigortalar Kurumu’nun işçiye ödediği tedavi yardımları ile gelirleri kurum kusuru oranında işverene ve işveren vekiline gelirin peşin değerini rücu etmektedir. Bu durumda da sorumluluk alanı içinde bulunan konularda kusuru oranında müdürlerin sorumluluğu doğmaktadır. Yine SSK.’nın 10 maddesi şartları

⁵² Sarper SÜZEK : İş Hukuku (İstanbul, 2005), 154.

doğduğunda da işverenin dolayısıyla işveren vekilinin sorumluluğu bulunmaktadır.

SSK.'nın 80.maddesinde de üst düzey yöneticilerin sorumluluğu düzenlenmiştir. Üst düzey yöneticiler prim borçlarından sorumlu kabul edilmiştir. Müdür ortak tayin edilmeyen ve dışarıdan da müdür atanmayan hallerde tüm ortaklar şirketi birlikte temsil etmek durumunda olduklarından bu durumda tamamı prim borçlarından sorumlu tutulacaklardır. Ancak şirkette bazı ortaklar aynı zamanda müdür olarak atanmışsa yahut dışarıdan müdür atanmışsa bu durumda prim borçlarından sorumluluk müdür sıfatını taşıyanlara ait olacaktır⁽⁵³⁾. Ne var ki tüm bu olgular şirketin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz⁽⁵⁴⁾.

Üst düzey yönetici durumundaki müdürün prim borçlarından sorumlu tutulabilmesi için prim borçlarının ödenmesi sorumluluğunun ve yetkisinin bulunması gerekir⁽⁵⁵⁾.

4-TTK. GEREĞİNCE SORUMLULUĞUN HÜKÜMLERİ

TTK. m. 556 ile müdürlerin sorumluluğu, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna atıf yapılarak düzenlenmiştir. Şirketi temsil ve idare yetki ve görevine sahip olan müdürlerin, şirket namına yaptıkları mukavele ve muamelelerin sonucu şirkete aittir. Ancak, TTK. m. 336/5'e göre "gerek

⁵³ Y. 10. HD., 24.3.1997 T.,1997/2287 E.,1997/2262 K.,no.'lu ilamında "...ortaklar kurulu kararı ile,yönetim kuruluna davacılarından Y.Y. nin seçildiği ve adı geçen işletme müdürü olarak görevini sürdüreceği,davacı N.A. nin işletme genel müdürü olduğu ve şirketi tek imza ile temsile yetkisi bulunduğu, Y.A.nın ise işletme müdür muavini olduğu anlaşılmaktadır.Öte yandan TTK. 540.maddesine göre "...aksi kararlaştırılmadıkça ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile mezun ve mecburdurlar" kuralı uyarınca ve davacıların şirketi idareye mezun edildikleri ortaklar kurulu kararı göz ardı edilerek davanın kabulü isabetsiz olup bozma nedenidir",Resul ASLANKÖYLÜ: Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu (Ankara, 2004), 1768.

⁵⁴ Resul ASLANKÖYLÜ: a.g.e., 282

⁵⁵ Resul ASLANKÖYLÜ: a.g.e, 1746.

kanunun gerek esas mukavelelerinin kendilerine yüklediği sair vazifelerin kasten veya ihmali neticesi olarak yapılmamasından dolayı” şirkete, münferit pay sahiplerine, şirket alacaklarına karşı müdürler müteselsilen mesul tutulmuştur. TTK. böylece müdürlerin hukuki sorumluluğunu kabul etmiş ve bir takım temel özelliklere bağlamıştır. Bunlardan en önemlisi kusur sorumluluğu ilkesi kabul edilmiştir⁵⁶). Şirketin, pay sahiplerinin ve alacaklıların uğradıkları zararlardan müdürlerin sorumlu tutulabilmeleri için kusurlarının bulunması gerekir. Kusurlu davranış, yalnızca kasıtlı davranış olmayıp ihmali bir davranış da kusurun varlığı için yeterli sayılabilir. Bu duruma örnek müdürün tecrübesiz, basiretsiz, bulunduğu mevki ile bağdaşmayacak tarzda davranışlar örnek gösterilebilir.

Müdürlerin sorumluluğunun diğer bir özelliği de akdi nitelik taşımasıdır. Müdürlerin sorumluluğunun dayanağını akdi ilişki oluşturur. Müdürlüğün kabulü ile şirketle müdür arasında akdi ilişki doğduğundan kanunda belirtilen görevlerin yerine getirilmemesi akte aykırılık teşkil eder.

TTK. m. 556 yollamasıyla 336. maddesi gereği müdürlerin sorumluluğunda tam teselsül kabul edilmiştir. Ancak bu sonucun adaletsiz durumlar yaratabileceği tereddüdü ile müteselsil mesuliyetin sadece kusurlu müdürler arasında olacağı sonucunu yaratan TTK. m. 338 düzenlemesi ile mesuliyetten kurtulma olanağı tanınmış ayrıca TTK. m. 336/II gereğince sorumluluk doğuran görevin 319. madde içeriği dahilinde müdürlerden sadece birine verilmesi halinde bu müdürün tek başına sorumlu olacağı kabul edilmiştir. TTK. m. 319 kapsamında sorumluluğun bulunabilmesi için esas mukavelede bu yönde idare ve temsil işinin taksim edilebileceği ve bunun nasıl uygulanacağı konusunda hüküm bulunması gerekir. Bu durumda bu müdür ancak kendisi ile ilgili görevden sorumlu tutulabilecektir. Birden fazla

⁵⁶ Ersin ÇAMOĞLU: “Yönetim Kurulu”, a.g.e., 12; Turhan ATAN: Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti (Ankara, 1967), 84; Şükrü YILDIZ: a.g.m., 772; Hayri DOMANIÇ: a.g.e., C.-II, 655; TTK. m.336’nın ilk dört bendinin kusursuz sorumluluk halleri olup olmadığı konusunda tartışmalar bulunmaktadır Bu konuda bkz. Mehmet HELVACI: a.g.e., 38-42.

müdür bir iş için görevlendirildiği takdirde aralarında müteselsil sorumluluk bulunacaktır. Bu işle görevlendirilmeyen müdürlerin sorumluluğu ise işlere nezaret genel sorumluluğu içinde TTK. m. 331 çerçevesinde devam edecektir. Ancak buradaki sorumluluk, fiilin işlenmesinden değil genel olarak nezaret görevinin yerine getirilmemesinden kaynaklanan bir sorumluluktur.

Müteselsilen sorumlu olan müdürlerin, birbirlerine iç ilişkide BK 50. maddesi çerçevesinde kusurları oranında rücu etmeleri mümkündür. Müteselsil sorumluluk hükümleri emredici olup sözleşme ile yahut şirket esas mukavelesi ile aksine hüküm konulamaz⁽⁵⁷⁾.

Müdürler arasında bulunan tam teselsül haksız fiiller bakımından şirket ile müdürler arasında eksik teselsüle dönüşür. Bunun sonucu olarak zararı ödeyen müdür şirkete rücu imkanına sahip değildir⁽⁵⁸⁾.

I-Sorumluluk Davasının Tarafları

A-Davacı Taraf

Müdürlerin sorumluluğunun bulunduğu hallerde davayı açma hakkı bulunanlar şu şekilde sıralanabilir.

a-Limited Şirketin Dava Hakkı

Müdürlerin kanundan, esas mukaveleden doğan görevlerini yerine getirirken gerekli özeni göstermek, bu görevleri yerine getirirken objektif ölçüler içinde gereğini yerine getirmek ve şirketin zarar görmesini önlemek

⁵⁷ Halil ARSLANLI : a.g.e., C.II-III, 172.

⁵⁸ Ersin ÇAMOĞLU : "Yönetim Kurulu", 23-27.

sorumluluğu vardır.şayet şirket müdürün kasıt ve ihmali ile bir zarar uğrar ise bu zararın tazminini istemek hakkı öncelikle şirkete aittir.

Şirket adına dava açılması hakkında karar verme yetkisi genel kurula aittir. Bu nedenle şirketin müdüre karşı dava açabilmesi için bu yönde bir karar alması gerekir⁽⁵⁹⁾. Ancak bu kararın alınabilmesi için şirketin sorumluluk davası açılmasına ilişkin bir gündemle toplanması gerekir⁽⁶⁰⁾.

Genel kurulun olağan gündeminde müdürün sorumluluğunu ilgilendiren bir başka madde varsa (örneğin müdürlerin ibrası ile ilgili bir toplantıda yolsuzluklar hakkında dava açılması kararı çıkması gibi) dolayısıyla müdürlerin sorumlulukları sebebiyle dava açılması yönünde karar çıkabilir⁽⁶¹⁾. Sorumluluk davası açılması yönündeki kararın açıkça anlaşılır olması gerekir. Araştırma yapılması gibi kesin dava açılması iradesi taşımayan kararlar dava açmak için yeterli kabul edilemez⁽⁶²⁾. Karar usulüne uygun olarak toplanmış bir genel kurulun salt çoğunluğu ile alınabilir⁽⁶³⁾.

Şirket genel kurul kararı alınmadan dava açılmışsa, davanın hemen reddedilmemesi ,bu eksikliğin giderilmesi için uygun bir süre verilmesi gerekir⁽⁶⁴⁾.

Ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerde sorumluluk davasını açma görevi denetçilerindir(TTK. m. 341).

⁵⁹ Ersin ÇAMOĞLU :”Yönetim Kurulu”, 105; Reha POROY/ Ünal TEKİNALP/ Ersin ÇAMOĞLU: a.g.e, 330; O.Nuri ÇEVİK :a.g.e.,377 ; Hayri DOMANIÇ : a.g.e.,C.II,651 ; Mehmet HELVACI : a.g.e.,110.vd.; Rıza AYHAN: a.g.e.,120.

⁶⁰ Hasan PULAŞLI: a.g.e.,333 ;Ersin ÇAMOĞLU: ”Yönetim Kurulu”, 106; Mehmet HELVACI:a.g.e,111-112.

⁶¹ Hasan PULAŞLI :a.g.e., 334.

⁶² Gönen ERİŞ : a.g.e., C.-I, 994-995.

⁶³ Rıza AYHAN :a.g.e., 120 ; Mehmet HELVACI :a.g.e., 113; Orhan Nuri Çevik :a.g.e., 377.

⁶⁴“ Y.11.H.D.,17.12.1996 T.,1996/8308 E.,1996/8882 K. sayılı ilamında “Yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılabilmesi için,genel kuruldan bu konuda karar alması ve davanın da denetçiler tarafından açılması gerekir.Usule ilişkin olan bu husus,mahkemece kendiliğinden göz önüne alınmalı,davacı tarafa bu hususun ikmalı için mehil verilmeli,bu eksiklik tamamlandıktan sonra davaya devam olunarak,uyuşmazlığın esasına girilmelidir.”denilmiştir.” Özge AYAN :Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu toplantıya Çağırma Gündeme Madde eklenmesini isteme ve Sorumluluk Davası Açma hakları(İzmir,2004),140.

Ortak sayısı yirmiden az olan şirketlerde ise tüm ortakların denetim görevi bulunduğundan ortaklık adına dava açma görevi diğer ortaklara aittir.

Azınlık, TTK. m. 341'den doğan hakkını kullanarak müdürler aleyhine sorumluluk davası açılmasını sağlayabilir. Bu durumda şirket çoğunluğunu oluşturan ortakların dava açılmaması yönünde oy kullanmaları, buna karşılık azınlığın sorumluluk davası açılması yönünde oy kullanmaları gerekir. Bu haktan yararlanacak ortaklar "esas sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahipleri"dir.

Azınlığın müdürler hakkında dava açılması yönünde oy kullanmasının tek başına yeterli olduğunu belirten görüşler⁽⁶⁵⁾ bulunduğu gibi genel kurulda dava açılması yönünde oy kullanmasının tek başına yeterli olacağını kabul eden görüşler de⁽⁶⁶⁾ bulunmaktadır. Buna göre TTK.'nın 314. maddesinde ayrıca talep şartı bulunmadığını yorum yolu ile bu hakkın kullanılmasını kısıtlayıcı bir şartın konulamayacağını savunmaktadırlar.

Kanaatimizce azınlığın sorumluluk davası açılmasını sağlayabilmesi için ayrıca dava açılması talebinde bulunması gerekir. TTK.'nın 538/2 maddesinde azınlık toplantının maksadını göstermek suretiyle umumi heyeti toplantıya çağırabilir. Toplantıda müdür hakkında dava açılmasını azınlık talep etmeli çoğunluk aksi yönde oy kullansa dahi esas sermayenin onda biri dava açılması yönünde oy kullanmalıdır. Bu durumda talep ve karar tarihinden itibaren bir ay içinde dava açılması zorunludur(TTK. m. 341). Bu süre hak düşürücü yahut zamanaşımı süresi olmayıp, kanunen dava açma sorumluluğu üzerinde bulunanların biran önce davayı açarak şirket zararının giderilmesi yönünde adım atılması için öngörülen bir süredir. Tek sonucu da süresinde dava açılmamasından doğabilecek bir zarar oluşur ise dava

⁶⁵ Oğuz İMREGÜN :”Menfaat İhtilafları”, 66 ; Rıza AYHAN :a.g.e.,121 ; Mehmet HELVACI : a.g.e.,118 ; Ersin ÇAMOĞLU :”Yönetim Kurulu”,106.

⁶⁶ Reha POROY/ Ünal TEKİNALP/ Ersin ÇAMOĞLU :a.g.e., 368'de Yargıtay ‘ın bu görüşü destekler kararları bulunduğu bildirilmektedir.TD,17.5.1972 ,1972/1576 E.,1972/2493 K.

açmakla görevli kişilerin bu durumdan sorumluluğunun doğmasıdır(TTK. m. 341/1)⁽⁶⁷⁾.

b-Ortakların Dava Hakkı

Şirket ortaklarının müdürlere başvurabileceğine ilişkin düzenleme TTK. 336 maddesinde yer almaktadır. Şirket malvarlığında azalmaya sebep olan her davranış dolayısıyla ortakların malvarlığını da etkilemektedir. Şirketin gördüğü zarar sonuç olarak ortağın da zararıdır. Kanun koyucu bu durumu öngörerek ortaklara, şirket malvarlığını azaltan işlem ve fiilleri nedeniyle müdürlerden oluşan zararın tazminini isteme hakkını tanımıştır. Açılan bu davada şirket zararının tazmini talep edilir. Dava tarihinde ortaklık sıfatı kalkmış olanların dava hakkı bulunmamaktadır⁽⁶⁸⁾.

Müdürlerin işlem ve fiillerinden ortakların malvarlıklarında doğrudan zararlar da meydana gelebilir. Müdürlerin aldıkları kararlar ortağın doğrudan zararına olduğu takdirde ortak kendi malvarlığını korumak, kendi zararını gidermek amacıyla zararının müdürlerden tahsilini talep edebilir. Burada istenen tazminat davacı ortağa aittir⁽⁶⁹⁾.

c-Şirket Alacaklılarının Dava Hakkı

⁶⁷ Reha POROY/ Ünal TEKİNALP/ Ersin ÇAMOĞLU :a.g.e., 331 ; Oğuz İMREGÜN :”Menfaat İhtilafları”, 66; Hasan PULAŞLI :a.g.e., 335.

⁶⁸ Hasan PULAŞLI :a.g.e., 337.

⁶⁹ Hasan PULAŞLI :a.g.e., 338 ; O.Nuri ÇEVİK :a.g.e., 378, bkz. 65 no.lu örnekte Danıştay 4.dairesinin 14.1.1988,1997/3219 E.,1998/81 K. Sayılı ilamını özetlemiştir.Buna göre ”davacı ,limited şirketin tasfiye edilerek ticaret edilerek ticaret sicilineki kaydının silinmesi ve tüzel kişiliğinin sona ermesi nedeniyle dava konusu vergi borcunun şirkte ortaklığı sorumlu tutularak kendisinden takibi,6183 sayılı Kanun’un 35.maddesi uyarınca mümkün olacağından menfaati bu nedenle ihlal edilen ortağın şirketin vergi borcundan dolayı müdür aleyhine dava açma hakkı doğmaktadır.”

Şirket alacaklıları müdürlerin kanuna ve esas mukaveleye aykırı işlem ve fiilleri ile şirketi zarara uğratmaları halinde dava hakkını kazanırlar. Alacaklılar da tıpkı ortaklar gibi doğrudan ve dolayısıyla oluşan zararlar sebebiyle müdürlere karşı dava açabilirler. Şirketin malvarlığını azaltan her işlem ve fiil alacaklıların dolayısıyla zararını teşkil eder. Açılan davada şirket zararının tazmini talep edilir (TTK. m. 309, 340)⁽⁷⁰⁾

Şirket alacaklıları işleminden doğrudan zarar gördükleri takdirde kendi malvarlıklarında oluşan bu zararın tazminini de talep edebilirler. Örneğin, yanlış bilanço düzenlenmesi sebebiyle şirkete kredi vermiş ve bu sebeple zarara uğramış olan şirket alacaklısı, bu fiili sebebiyle zararının tazminini müdürlerden talep edebilir⁽⁷¹⁾.

d-Üçüncü Kişilerin Dava Hakkı

Müdürler vazifelerini ifa ederken üçüncü kişilere karşı işlediği haksız fiillerden şahsen mesul olurlar. TTK. m. 542/2 i ile *"Vazifelerini ifa dolayısıyla müdürlerin işlemiş oldukları haksız fiillerden şirket mesul olur "* düzenlemesi ile şirketin de sorumlu olacağını düzenlemiştir. Bu durumda haksız fiil hükümleri çerçevesinde kusur, fiille zarar arasında illiyet bağı, zararın varlığı üçüncü kişi tarafından kanıtlanmalıdır. Haksız fiili işleyen müdür sorumludur. Birden çok müdür tarafından birlikte gerçekleştirilmişse sorumluluk teselsül eder(BK. m. 50).

e-iflas İdaresinin Dava Açma Hakkı

⁷⁰ O.Nuri ÇEVİK : a.g.e.,379 ; Hasan PULAŞLI : a.g.e., 335-338.

⁷¹ O.Nuri ÇEVİK : a.g.e.,379

Şirketin iflası halinde, müdürlerin sorumluluğunun bulunduğu ve dava açılması gereken hallerin tesbiti halinde müdürler hakkında dava açma hakkı iflas idaresinin olur(TTK. m. 309/2).

f-Tasfiye Memurlarının Dava Açma Hakkı

İflas dışında sebeplerle infisah etme durumu söz konusu ise bu durumda, sorumluluğu gerektiren bir durum söz konusu ise, sorumluluk davası açma yetkisi tasfiye memurlarına aittir⁽⁷²⁾.

B-Davalı taraf

Sorumluluk davasının davalısı, limited şirket müdürleridir. Müdürler arasında müteselsil sorumluluk (TTK. m. 336) söz konusu olduğu hallerde sorumlu müdürler aleyhine dava açılır⁽⁷³⁾.

Vazifelerini ifa dolayısıyla yapılan haksız fiillerde şirketin de sorumluluğu söz konusu olduğundan şirket aleyhine de dava açılabilir(TTK. m. 542/2). Şirket, kusuru oranında sorumlu olan müdüre rücu edebilir.

II-Sorumluluktan Kurtulma

⁷² O.Nuri ÇEVİK : a.g.e., 379.

⁷³ Rıza AYHAN : a.g.e., 119.

Müdürler sorumluluktan kurtulmak için kusursuz olduğunu, ibra edildiğini kanıtlayabilir. Bu durumda sorumluluktan ya tamamıyla kurtulur yahut da kısmen sorumluluğu hafifleyebilir.

A-Kusursuzluğun ispatı

Müdürlerin sorumluluğunun kusurun varlığına dayandığını önceki bölümlerde inceledik. Görevlerini kasıt ve ihmalle yerine getirmeyen müdürlerin, bu sebeple doğan zararlardan sorumlu tutulması asıldır. TTK. m. 338 ile kanun koyucu bir kusur karinesi getirmiştir. Bu karineye göre müdür kendisine bir kusur isnat edilemeyeceğini kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilir. Bu durumda davacı taraf yalnız zararın varlığını ve bu sorumluluğun sebebini bildirecektir. Bu aşamadan sonra ispat yükü müdüre ait olup, meydana gelen zararda kusuru bulunmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulmaya çalışacaktır⁽⁷⁴⁾. Müdürler kusursuzluğu ispatlarken, zararı oluşturan işlem ve fiile iştirak etmediğini, bu bağlamda kendisinden beklenebilecek tüm davranışları gerçekleştirdiğini, sözgelimi işlem aleyhine oy kullandığını denetçilere aykırılığı ihbar ettiğini; bunun dışında zarar ile sebep gösterilen işlem ve fiil arasında uygun illiyet bağı olmadığını, zararın meydana gelmesinde mücbir sebep, kaçınılmazlık hali bulunduğunu ileri sürebilir. Bu iddialarını kanıtladığı ölçüde sorumluluktan kurtulma olanağı vardır⁽⁷⁵⁾.

B-İbra

⁷⁴ Reha POROY/ Ünal TEKİNALP/ Ersin ÇAMOĞLU: a.g.e., 375-376; Mehmet HELVACI: a.g.e., 40-42; Bedir KARACA: a.g.e., 116.

⁷⁵ Bedir KARACA : a.g.e., 116.

İbra niteliği gereği menfi bir borç ikrarı olarak kabul edilmektedir⁽⁷⁶⁾. Tek taraflı bir irade beyanı olan ibra, tek taraflı, yenilik doğuran bir hak olması sebebiyle kararın alınmasından sonra bu karardan dönmenin mümkün olmamasıdır. İbra genel kurul kararı ile olduğundan bu kararın TTK.'nın 381. maddesi ve BK. m. 19-20 kapsamında iptal edilebilirlik halleri mevcutsa yahut emredici kurallara aykırılık söz konusu ise bu hususların ileri sürülmesi ve ibra içeren kararın iptali, yokluğunun tespiti her zaman bulunmaktadır⁽⁷⁷⁾.

TTK.'nın 380. maddesi gereğince ibra kural olarak müdürlerin, bir hesap yılı içinde yaptıkları işlemlerin onaylandığı, şirkete karşı sorumlulukları kalmadığını ifade eder. Bu aklanma işlemini gerçekleştiren organ genel kuruldur⁽⁷⁸⁾.

Genel kurul bazı müdürleri ibra ederken bazılarını ibra etmekten kaçınabilir. Süre yönünden de faaliyet döneminin bir kısmını ibra kapsamı dışında bırakabilir⁽⁷⁹⁾.

İbra kararı alacaklıları bağlamazken, konu hakkında bilgilendirilmiş olmak kaydıyla dolayısıyla oluşan zarar yönünden ibraya olumlu oy kullanan ortakları bağlar. Şirket sorumlularının ibrası için özel bir nisap öngörülmemiştir. TTK. m. 536 gereğince şirket sermayesinin ödenmiş kısmının çoğunluğu ile karar verilebilir. Ancak ortak olan müdür bu oylamaya katılmaz(TTK. m. 537/3).

İbra kararı ile şirketin ilgili hesap dönemine ilişkin dava açma hakkı ortadan kalkar⁽⁸⁰⁾. İbra kararının ortaklar ve alacaklıların dolayısıyla oluşan zararlarının tazminine yönelik taleplerini etkileyip etkilemeyeceği doktrinde

⁷⁶ Hasan PULAŞLI : a.g.e., 339.

⁷⁷ Mehmet HELVACI : a.g.e., 137.

⁷⁸ Hasan PULAŞLI : a.g.e., 339.

⁷⁹ Hasan PULAŞLI : a.g.e., 340.

⁸⁰ Oğuz İMREGÜN : “A.O.”, 245-246 ; Hasan PULAŞLI : a.g.e., 345 ; Mehmet HELVACI : a.g.e., 145.

tartışmalıdır. Bir kısım yazar⁽⁸¹⁾ ortakların dolayısıyla uğradıkları zararlar yönünden ibra ile dava hakkının ortadan kalktığını savunurken; diğer görüşü benimseyenler⁽⁸²⁾, ortakların dava hakkının bağımsız, asıl, ikincil olmayan bir nitelik taşıdığını, ibra kararının ortakları bağlamayacağını, müdürler aleyhine tanınan bu dava hakkının müktesep hak oluşturabileceğini bu müktesep hakkın da ancak oybirliği ile alınan bir kararla bertaraf edilebileceğini bildirmişlerdir. Genel kurul toplantısına katılmayan, katılıp da ibra konusunda olumsuz oy kullanan ortakların ibra kararı ile bağlı tutulması, bağımsız bir hak olan dava açma hakkının bu şekilde bertaraf edilmesi uygun olmadığından ikinci görüşün menfaatler dengesine daha uygun düştüğü kanaatindeyim.

C-Zamanaşımı

TTK.'nın limited şirketlerde sorumluluğu gerektiren hallere ilişkin düzenlemeleri 309 ve 335. maddelerinde hüküm altına almıştır. TTK.'nın 309. maddesine göre *“mesul olan kimselere karşı tazminat istemek hakkı davacının zararı ve mesul olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve herhalde zararı doğuran fiilin vukuu tarihinden itibaren beş yıl geçmekle müruruzamana uğrar. Şu kadar ki; bu fiil cezayı müstelzim olup ceza kanununa göre müddeti daha uzun müruruzamana tabi bulunuyorsa tazminat davasına da o müruruzaman tatbik olunur”*.Zamanaşımı düzenlemesinde üç ayrı süre söz konusudur. Bunlar:

- Davacının sorumluları ve zararı öğrendiği tarihten itibaren iki yıl,
- Her halükarda zarar verici fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren başlamak üzere beş yıl,

⁸¹ Halil ARSLANLI : a.g.e., C. II-III,185 ; Sait Kemal MİMAROĞLU : a.g.e., 117; Oğuz İMREGÜN : “A.O.”, 250.

⁸² Hayri DOMANIÇ : a.g.e.,874 ; Hasan PULAŞLI :”A.O.”,345-346 ; Mehmet HELVACI :a.g.e.,146.

-Sorumluluğu gerektiren fiil aynı zamanda bir suç teşkil ediyorsa ve bu suça ilişkin ceza zamanaşımı daha uzunsa, bu zamanaşımı süresi,

Zamanaşımı süreleri geçirildikten sonra ortaklık, müdürler aleyhine dava açamaz. Dava açılır ise usul hükümleri doğrultusunda müdürler zamanaşımı def'inde bulunabilirler. Bu durumda süresinde davayı açmayan ortaklık görevlilerinin sorumluluğu doğar. Öğretide büyük çoğunlukla TTK. m.340 yollamasıyla TTK. m. 309'da öngörülen düzenlemenin bütün sorumluluk davalarına uygulanacağı kabul edilirken, aksini savunan görüş, TTK.'nun 309. maddesindeki düzenlemenin sadece pay sahipleri ve ortaklık alacaklılarının dolayısıyla zararları ile ilgili olduğu, şirketin uğradığı zararlar ile pay sahiplerinin ve alacaklıların doğrudan zararlarında uygulanamayacağı, bu durumda BK. m.126/4'de yer alan zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği savunulmuştur⁽⁸³⁾. Kanaatimizce tüm sorumluluk hallerinde TTK. m. 309 düzenlemesi uygulanmalıdır. Zira her ne kadar maddenin kenar başlığı *“ortakların ve şirket alacaklılarının tazminat davasına ait diğer hükümler”* ise de madde metninde “ TTK.'nun 336 ve 337. maddelerin hükümleri gereğince *“...yükletilen mesuliyet hakkında 309.uncu madde hükmü tatbik olunu .”*diyerek sorumluluk halleri genişletilmiştir⁽⁸⁴⁾.

İki yıllık zamanaşımının başlaması için zararın ve sorumluların birlikte öğrenilmesi gerekir. Yalnız bir müdürün öğrenmesi halinde zamanaşımı süresi başlamaz. TTK. m. 547 müdürlerin rekabet yasağını düzenlerken, TTK. m. 335'e atıf yaparak özel bir zamanaşımı süresi de öngörmüştür. Buna göre” bu haklar, zikredilen ticari muamelelerin yapıldığını veyahut idare meclisi azasının diğer bir şirkete girdiğini sair azaların öğrendikleri tarihten itibaren üç aylık ve her halde vukularından itibaren bir yıllık müruru zamana tabidir.”

⁸³ Mehmet HELVACI : a.g.e.,140 ; Bedir KARACA :a.g.e.,118-120.

⁸⁴ Mehmet HELVACI : a.g.e.,148.

III-Sorumluluk davalarında görev ve yetki

TTK. m. 4 gereğince sorumluluk davası ticaret mahkemesinde görülür. Limited şirket müdürlerinin sorumluluk halleri Türk Ticaret Kanununda düzenlendiğinden görevli mahkeme dava değerine bakılmaksızın asliye ticaret mahkemeleridir.

Yetkili mahkeme TTK. m. 309/3 gereğince şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. TTK. m. 1460 gereğince yargılama basit muhakeme usulüne göre yapılır.

5-TASARIDA MÜDÜRLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Müdürler görevlerini yaparken birtakım yükümlülükler altına girerler. Bunlar tasarıda “özen ve bağlılık yükümlülüğü, rekabet yasağı” başlığı altında düzenlendiği gibi diğer maddelerde de belirlenmiştir.

I-Özen Yükümlülüğü

Tasarının 626. maddesinin 1. fıkrasında özen yükümlülüğü tanımlanmıştır. Buna göre:

”(1) Müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralları çerçevesinde, gözetmekle yükümlüdürler. 202 ilâ 205 inci madde hükümleri saklıdır.

”

Limited şirket müdürleri görevlerini yaparken şirket menfaatlerini öncelikli olarak düşünmek ve dürüstlük kuralları çerçevesinde davranmak, tüm özeni göstermek zorundadır. Gerekçede özen ” iş ve işlemlerde gösterilmesi gereken dikkati, ciddiyeti ve bilimselliği ifade eder. Bir karar alınmadan önce pazar araştırması, finansal durum değerlendirmesi, borçlara ve etiğe uygunluk incelemesi yapılması bilimselliğin ve modern yönetim ilkelerinin gereği olup, bu inceleme, araştırma ve değerlendirmeler özen kavramının tanımına dahildir” biçiminde açıklanmıştır.

Anonim şirketlerde yönetim kurulunun özen yükümlülüğünü düzenleyen 369. madde gerekçesinde özen yükümlülüğü kriterleri açıklanmış 6762 sayılı kanundan farklı olarak özeni, tedbirli bir yönetici ölçüsü ile tanımlamış “basiretli iş adamı” kavramından uzaklaşmıştır.

Gerekçeye göre tedbirli yönetici kavramı duruma uygun araştırmaları yapan, ilgililerden bilgiler alıp riskleri belirleyen ve “işadamı kararı “ veren yöneticidir. Bu durumda işlem sonucu olumsuz gelişmeler olsa da şirket zarar etse de özensizlikten sözedilemez ve yönetici sorumlu tutulamaz.

II- Şirket menfaatlerinin Üstün Tutulması

Tasarı metni ile getirilen bir başka kavram “*şirket menfaati*” dir. Kanun koyucu gerekçede özen kavramından ayırdığı, müdürlük görevinin yapılışının doğal bir gerekliliği olduğunu belirttiği bu kavramı ise; “*şirketin menfaatinin kişisel menfaatlere ve başkalarının menfaatlerine feda edilmemesi, diğer menfaatlerin arkasına konulmaması*” anlamına geldiğini belirterek tanımını yapmış, ölçüsünü de “*Şirketin menfaatlerinin gözetilmesinin ölçüsü dürüstlük kuralıdır.*” biçiminde bildirmiştir. Bu kavramın bağlılık yükümlülüğü içinde de değerlendirilemeyeceği gerekçede zikredilmiştir.

626. maddenin 1. fıkrasının son cümlesinde tasarının 202-205 maddelerinde düzenlenen hükümlerin saklı olduğu bildirilmiştir. Tasarının 202-205 maddeleri bağlı şirketle hakim şirket arasındaki ilişkilerden doğan sorumluluğu düzenlemektedir

Madde 202 - (1) a) Hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamaz. Özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukukî işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynî veya şahsî nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yönelmez; meğerki, kayıp, o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilsin veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerde bir istem hakkı tanınsın.

b) Denkleştirme, faaliyet yılı içinde fiilen yerine getirilmez veya süresi içinde denk bir istem hakkı tanınmazsa, bağlı şirketin her pay sahibi, hâkim şirketten ve onun, kayba sebep olan, yönetim kurulu üyelerinden, şirketin zararını tazmin etmelerini isteyebilir.

c) Alacaklılar da, **(b) bendi uyarınca, şirket iflâs etmemiş olsa bile, şirketin zararının şirkete ödenmesini isteyebilirler.**

d) Kayba sebebiyet veren işlemin, aynı **veya benzer** koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına **uygun olarak gözeten ve tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı hâlinde tazminata hükmedilemez.**

e) Pay sahiplerinin ve alacaklıların açacağı davaya, kıyas yoluyla 553, 555 ilâ 557, 560 ve 561 inci maddeler uygulanır. **Hâkim teşebbüsün merkezinin yurt dışında bulunması hâlinde tazminat davası bağlı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılır.**

(2) Hâkimiyetin uygulanması sonucu gerçekleştirilen ve bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan, birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve esas sözleşme değişikliği gibi önem taşıyan işlemlerde, genel kurul kararına red oyu veren veya yönetim kurulunun bu tür kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri, hâkim teşebbüsten, zararlarının tazmin edilmesini veya paylarının borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa, gerçek ya da genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek değerle satın alınmasını isteyebilirler. Mahkeme, somut olayın özelliklerini dikkate alarak, hakkaniyete en uygun hâkim teşebbüsçe satın alınmasını karara bağlar. Belirlemede karar tarihine en yakın tarihteki değer ve veriler esas alınır. Tazminat ve payların satın alınması davası, genel kurul kararının verildiği, yönetim kurulu kararının ilân edildiği tarihten başlayarak, bir ve her hâlde iki yılda zamanaşımına uğrar.

(3) İkinci fıkrada öngörülen dava açılınca, davacıların muhtemel zararlarını veya payların satın alma değerini karşılayan tutardaki paranın teminat olarak, mahkemece belirlenecek bir bankaya mahkeme adına yatırılmasına karar verilir. Teminat yatırılmadığı sürece genel kurul veya yönetim kurulu kararına ilişkin hiçbir işlem yapılamaz.

(4) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmede, pay sahiplerine ve ortaklara tanınmış bulunan diğer haklar saklıdır.

(5) Bağlı şirketin yöneticileri, bu madde hükümleri dolayısıyla pay sahiplerine ve alacaklılara karşı doğabilecek sorumluluklarının tüm hukukî sonuçlarının, bir sözleşme ile üstlenmesini hâkim teşebbüsten isteyebilir.

2. Tam hâkimiyet hâlinde

a) Talimat

Madde 203 - (1) Bir ticaret şirketi bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde yüzüne sahipse, hâkim şirketin yönetim kurulu, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmak şartıyla, kaybına sebep verebilecek sonuçlar doğurabilecek nitelik taşıyıcılar bile, bağlı şirketin yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimat verebilir. Bağlı şirketin organları talimata uymak zorundadır.

b) İstisna

Madde 204 - (1) Bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimat verilemez⁽⁸⁵⁾.

⁸⁵ **MADDE 202. – (1)** Bir şirketin diğer bir şirket üzerinde herhangi bir şekilde doğrudan veya dolaylı hâkimiyeti haiz olması halinde, bu şirket, hâkimiyetini, bağlı şirketin kaybına sebep olabilecek şekilde, bağlı şirketi

a) iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukukî işlemler yapmasına ve kârının kısmen veya tamamen aktarılmasına;

b) malvarlığını aynî ve şahsî yüklerle sınırlandırmaya, kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye, başkaları için ödemelerde bulunmaya;

c) tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak veya bunu tasarlamak gibi verimliliğini veya faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar almaya veya benzer işlemleri gerçekleştirmeye

sevk edecek tarzda kullanamaz; meğerki, kayıp, bağlı şirkete sağlanan bir yararla hemen, tamamen, fiilen ve o hesap yılı içinde denkleştirilsin.

(2) Denkleştirmenin süresi içinde yerine getirilmemesi, bağlı şirkete ve her bir pay sahibine, kaybın şirkete tazmin edilmesini hâkim şirketten talep etmek hakkını verir. Tazminat davası, denkleştirme talebini, kaybın vukubulduğu faaliyet yılını takip eden faaliyet yılının ilk doksan günü içinde dava açmak suretiyle hâkim şirkete karşı ileri sürmeyen, bağlı şirketin yönetim kurulu üyelerine karşı da ikame edilebilir. Birinci fıkranın (c) bendine giren hallerde denkleştirmenin güvencesi hemen verilmezse hesap yılı sonu beklenmeden tedbir istenebilir ve kararın iptali davası açılabilir.

(3) Şirket alacaklıları da, iflâs etmemiş bile olsa şirketin zararının şirkete ödenmesini bir dava ile talep edebilir. Ancak, bunun için, alacaklının dava açmasını bağlı şirketten noter aracılığı ile talep etmesi ve bağlı şirketin iki ay içinde bu talebe uyarak davayı ikame etmemiş olması gerekir. Şirketin açtığı davaya pay sahipleri ve alacaklılar müdahale edebilirler.

(4) Bağlı şirketin, pay sahiplerinin veya şirket alacaklılarının açacağı davaya kıyas yoluyla 553, 555 ilâ 557 ve 561 inci madde hükümleri uygulanır.

(5) Bağlı şirketin davasından feragat edilemez. Sulh sözleşmesinin, esas veya çıkarılmış sermayenin en az yüzde doksanbeşini oluşturan payların verdiği oylarla onanması şarttır.

(6) Hâkimiyetin uygulanması suretiyle kararlaştırılan ve bağlı şirket yönünden açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan; tür değiştirme, birleşme, bölünme, fesih, işletme veya bir üretim birimi kapatma, menkul kıymet ihracı, esas sözleşme değişikliği, işletmenin kısmen veya tamamen satışı gibi durumlarda; bu işlemlere genel kurulda muhalif oy veren, yönetim kurulunun ya da başka bir yetkilinin bu işlemlere ilişkin kararına

Bağlı şirket, tasarının 195. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre bir şirket, diğer bir şirketin doğrudan veya dolayısıyla .oy haklarının çoğunluğuna sahipse, yönetim kurulunda karar alabilecek çoğunluğu oluşturan üyenin seçimini sağlayabilme hakkına sahip ise, kendi oy hakları yanında bir sözleşmeye dayanarak tek başına yahut ortaklar ile oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyor ise, bir şirket diğer bir şirketi sözleşmeye dayanarak yahut başka yollarla hakimiyeti altında tutabiliyorsa birinci şirket hakim, diğer şirket bağlı şirket kabul edilmektedir. Tasarı 202–205 maddelerde bağlı şirketlerde hakim şirketin hakimiyetini bağlı şirketi zarar uğratacak tarzda kullanamayacağı ana ilkesini koyduktan sonra, hakimiyetin hukuka aykırı kullanılmasının tarifleri yapıp, bunlara bağlanan sonuçlar düzenlenmekte ayrıca tam hakimiyet halinde uyulması zorunlu kararlarla istisnası sayılmakta ve nihayet 205.maddede bağlı şirket organlarının şirket ve pay sahiplerine karşı sorumsuzluk şartları zikredilmektedir. 626. maddenin 1.fıkra son cümlesinde bağlı şirketlerde bulunan müdürlerin sorumlulukları saklı tutulmaktadır. Gerekçede ilgili maddelerin saklı tutulmasının şirket menfaatinin gözetilmesinin farklı bir anlamının tezahürü olduğu bildirilmiştir.

muhalafetini açıklayan paysahipleri, hâkim şirketten, zararlarının tazmin edilmesini veya paylarının borsa veya gerçek değer veya genel kabul gören başka bir değerle satın alınmasını talep edebilirler. Bu halde mahkeme, somut olayın özelliklerini dikkate alarak, olayda bu değerlerden hangisi hakkaniyete uygun ise o değerle payların satın alınmasını karara bağlar. Söz konusu dava bu fıkra da anılan kararlara itila tarihinden itibaren bir yıl ve her halde iki yıl içinde ikame edilir.

(7) Davanın açılması üzerine, ortakların muhtemel zararlarını veya payların tahmini satın alma değerini karşılayan ve tutarı ile niteliği mahkeme kararıyla belirlenen, güvence yatırılmadığı takdirde, altıncı fıkra da öngörülen işlemlere ilişkin kararlar geçerlik kazanmaz.

(8) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin hükümler saklıdır.

2. Tam hâkimiyet halinde

a) Talimat

MADDE 203. – (1) Bir şirket diğer bir şirketin doğrudan veya dolaylı olarak paylarının ve oy haklarının yüzde yüzüne sahipse, hâkim şirketin yönetim kurulu, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmak şartıyla, bağlı şirkete, onun kaybına sebep olabilecek sonuçlar doğurabilecek olsa bile, yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimat verebilir. Bağlı şirketin organları talimata uymak zorundadırlar.

b) Talimata uymanın istisnası

MADDE 204. – (1) Bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan veya tehlikeye düşürebilecek ya da önemli varlıklarını yitirmesine sebep olabilecek talimatlara uyulmaz.

c) Bağlı şirketin organlarının şirkete ve paysahiplerine karşı sorumsuzluğu

MADDE 205. – (1) 203 üncü madde kapsamındaki talimatlara uymaları nedeniyle, bağlı şirketin yönetim kurulu üyeleri ile yöneticileri ve sorumlu tutulabilecek diğer kişiler şirkete ve paysahiplerine sorumlu olmazlar.

III-Bağlılık Yükümlülüğü

Tasarının 626. maddesi son fıkrasında bağlılık yükümlülüğü düzenlenmiştir. 626. m son fıkrasına göre:

“(3) Müdürler de, ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık borcuna tâbidir.”

Müdürlerin bağlılık yükümlülüğü tasarı ile ortakların bağlılık yükümlülüğüne atıf yapılarak düzenlenmiştir. Ortakların bağlılık yükümünü hüküm altına alan madde Tasarının 613. maddesidir. Bu maddede:

“(1) Ortaklar, şirket sırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz.

(2) Ortaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar. Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar...

(3)...

(4) Geri kalan ortakların tümü yazılı olarak onay verdikleri takdirde, ortaklar, bağlılık yükümüne aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilirler. Esas sözleşme birinci cümledeki onay yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir.”

6762 sayılı kanunda ortakların bağlılık yükümü öngörülmemişken Tasarı yeni bir düzenlemeye gitmiştir. Madde gerekçesinde bu yükümlülük, *“Güçlü kişisel öğeleri haiz bir şirkette sır saklama, önde gelen ve vazgeçilmez nitelikte bir bağlılık yükümüdür. Bu sebeple Tasarı, şirketin sırlarının saklanmasını, emredici bir biçimde düzenlemiştir. Ancak emredicilik, yükümün kaldırılamayacağına yöneliktir. Sınırlamanın geçerli olup olmadığı, sınırı ve şirket sırrı kavramı öğreti ile mahkeme kararlarınca belirlenecektir. Sır kavramı sürekli değişir. Bu sebeple kanun tanımlamamıştır.*

İkinci fıkra: İkinci fıkrada, bağlılık yükümü ile ilgili olarak "çıkarlarını zedeleyecek davranışlar" ibaresine yer verilmesinin sebebi yüküme geniş bir kapsam kazandırmaktır. Bu ibare dolayısıyla, inter alia, şirkete karşı, onu engelleyecek, kötüleyecek, güç duruma düşürecek, gelişmesini köstekleyecek, yatırımlarına etki yapacak her çeşit davranış kapsamdadır. Tasarı, ortağın kendisine özel menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren davranışlarını bağlılık yükümünü ihlâl eden ayrı bir kategori olarak kabul etmiştir. Bağlılık yükümünün sınırı rekabet yasağıdır. Sınırlı sorumluluk ilkesiyle, ortaklık haklarının sermayeye bağlanmış olması limited şirkette ortağın kanunen rekabet yasağı altına konulmasını, kural olarak haklı gösteremez. Bu sebeple şirket sözleşmesinde öngörülmemişse ortağa yönelik rekabet yasağı yoktur. Sözleşmede açık hüküm bulunmuyorsa bağlılık yükümünden hareketle yasağa varılamaz. Burada "özel menfaat sağlanması" ile "şirketin amacına zarar verilmesi" birbirini tamamlayan şartlardır. “ biçiminde açıklanmıştır. Müdürler şirket işlerini yönetirken öğrendiği şirkete ait sırları saklamak, şirket çıkarlarını zedeleyici davranışlarda bulunmamak, kendi yararını şirket yararı üstünde tutmamak zorundadır.

Sır saklama yükümlülüğü şirket sözleşmesi ile yahut genel kurul kararı ile kaldırılamaz. Kanun koyucu sırrın ne olduğunu, yasağa sınırlama konulup konulamayacağını ve yasağın sınırını uygulamaya ve öğretiye bırakmıştır; ki bu yöndeki düzenleme kanaatimizce doğrudur. Ticaret hayatının dinamikler, öğreti ve uygulama bu boşlukları zaman içinde dolduracaktır.

6762 sayılı kanunda, özen borcunun kapsamı, BK. 'na yapılan atıf sebebiyle vekilin dolayısıyla da işçinin ihtimam derecesine ilişkin hükümler ile düzenlenmektedir. Tasarıdaki düzenlemelerin ticaret hukuku mevzuatı bakımından yerinde olduğu görüşündeyim. Yeri geldiğinde tabidir ki atıf yapılacaktır. Ancak mevzuat bütünlüğü içinde kurumların özelliklerine uygun,

ihtiyaca cevap veren düzenlemeler yapılması daha yerindedir. Tasarı bu ihtiyacı karşılar düzenlemeler yapmaya çalışmıştır.

IV-Rekabet Yasağı

Tasarıda rekabet yasağı 626.maddenin 2.fıkrasında düzenlenmiştir:

“(2) Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemiş veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürler şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamazlar. Şirket sözleşmesi ortakların onayı yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir”.

Müdürlerin rekabet yasağı “şirketle rekabet oluşturan faaliyet “ sınır ile belirlenmiştir. Bu düzenleme 6762 sayılı kanunun 547. maddesi karşılığıdır. 547. maddede açıkça yapılamaz işler sayılmış iken,tasarıda genel bir kavram bırakılmıştır.Gerekçede bu yönde kanun koyucunun bir tercihte bulunduğu,rekabet yasağı sınırının 547. maddedeki hallerle birlikte bu haller dışında kalan rekabet hallerini de kapsadığı bildirilmiştir. 547.madde dışında kalan hallere örnek gerekçede *”dolaylı ve gereğinde etkisi duyulan komşu alan rekabeti”* olarak gösterilmiştir.

Düzenleme bu haliyle yürürlükte bulunan yasal düzenlemeden daha geniş bir rekabet yasağı kavramını hüküm altına almak istemektedir.Bu düzenlemede de şirket sözleşmesi ile yahut diğer ortakların yazılı izni ile şirketle rekabet yasağının kaldırılabilceği kabul edilmiştir. 6762 sayılı kanunda müdürün rekabet yasağından kurtulabilmesi için diğer ortakların açık veya zımni muvafakatini ararken, tasarıda şirket sözleşmesinde hüküm yahut diğer tüm ortakların açık yazılı izin koşulunu aramaktadır. Şirket sözleşmesi ile tüm ortakların onayı yerine genel kurul kararı öngörülebileceği

de tasarı ile düzenlenmiştir. Böylece oy birliği şartı yerine ekseriyet yahut nitelikli çoğunluk arama olanağı şirket sözleşmesi ile kararlaştırılabilir.

V-Eşit İşlem Yükümlülüğü

Tasarının 627. maddesinde getirilen düzenleme ile eşit işlem yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Madde 627 - (1) Müdürler ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yaparlar.

Bu yönde açık bir düzenleme yürürlükte bulunan kanunumuzda yoktur.Yükümlülüğün açıkça zikredilmesi bir yeniliktir. Eşit işlem borcu ortaklara yöneliktir. Ortaklar arasında eşitlik ilk şirket sözleşmesi ile bozulabilir. Oyda, karda yahut diğer haklarda eşitsizlik yaratılmak isteniyorsa ilgililerin onayı alınmak suretiyle eşitsizlik yaratılabilir. Burada eşitlikten kasıt, eşit şartlarda olanlara eşit davranılmasıdır.

6-TASARIDA MÜDÜRLERİN SORUMLULUKLAR

Tasarının 644. maddesi sorumluluğu belirlemiştir:

Madde 644 - (1) Aşağıda madde numaraları bildirilen anonim şirketlere ilişkin hükümler limited şirketlere de uygulanır.

a) Belgelerin ve beyanların kanuna aykırılığına ilişkin 549 uncu; sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hakkında 550 nci; değer biçilmesinde yolsuzluğa dair 551 inci;

kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen 553 üncü; denetçilerin ve işlem denetçilerinin sorumluluğuna ilişkin 554 ilâ 561 inci maddeler.

b) Feshe ilişkin 353 üncü, şirkete karşı borçlanma yasağına dair 358 inci maddeler.

c) Yönetim kurulunun kararlarının butlanı hakkındaki 391 inci ve genel kurul kararlarının butlanına ilişkin 447 ilâ 451 inci maddeler.

d) Limited şirketlere de uygulanan 549 ilâ 551 inci maddelerine aykırı hareket edenler, 562 nci maddenin yedinci ilâ dokuzuncu fıkralarında öngörülen cezalarla cezalandırılırlar⁽⁸⁶⁾.

Tasarı 644. madde 1.cümlesi ile bu hükümde bildirilen maddelerdeki anonim şirketlere ilişkin hükümlerin limited şirketlere de uygulanacağını belirtmiştir. Böylece yeni düzenleme yapma ve tekrardan kaçınarak atıf ile sorumluluk hükümlerini düzenlemiştir. İlgili madde ışığında sorumluluk hallerini inceleyelim.

I-Belgelerin Ve Beyanların Kanuna Aykırı Olmasından Doğan Sorumluluk

Tasarının “a” bendinin ilk cümlesinde belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olmasını düzenleyen 549. maddeye atıf vardır. Buna göre:

“Madde 549 - (1) Şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve

⁸⁶ TBMM’ye sunulan ve Alt Komisyon tarafından değiştirilmemiş gerekçede madde düzenlemesi değişiktiir.Buna göre:” **MADDE 644. - (1)** Kurucuların şirketin yönetimi, denetimi, işlemlerin denetimi ve tasfiyesi ile görevli kişilerin sorumluluğu hakkında ilgili anonim şirket hükümleri uygulanır. Ayrıca, şirketin kuruluşunda kanuna aykırı hareket edilerek ortakların, alacaklıların ve kamunun menfaatlerinin ihlâli veya tehlikeye düşürülmesi halinde, şirketin feshi ile yönetim kurulu kararlarının butlanı hakkında, anonim şirketlerin genel kurul kararlarının butlanına dair hükümleri geçerli olur.”Alt komisyon gerekçesinde maddenin yeniden yazılması gerekçesi, bazı cezaî hükümlerin kapsama alınması için olarak açıklanmıştır..

garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur”.Bu düzenleme 6762 sayılı kanunun 305. maddesinin karşılığıdır. Mevcut düzenlemeden ayrıldığı noktalar ise :

- 305. maddede belgelerin gerçeğe aykırı düzenlenmesine özgülenmiş bir sorumluluk varken burada “yanlış, hileli sahte gerçeğe aykırı belge ve beyanlar ile gerçeğin saklanmış olmasından kaynaklanan zararlardan” dolayı sorumluluk söz konusudur.

- 305. maddede kusurdan söz etmediği bu sebeple bu yönde sorumluluk şartı olarak aranıp aranmayacağı yönünde tartışmalara sebep olduğu halde tasarının 549. maddesi açıkça düzenleyenler için kusursuz sorumluluk bu işe katılanlar için kusurlu sorumluluğu kabul etmiştir.

- 549. maddenin hüküm alanı 305. maddeye göre daha geniştir Hüküm kuruluş, birleşme, bölünme, tür değiştirme, sermayenin artırılıp azaltılması gibi işlemler ile bu işlemleri denetlemeye yönelik tüm işlemleri kapsamaktadır.

Hukuki sorumluluk davasında bu durumda davacı bu eylemden zarar gören kişiler olacaktır. İşlemin özelliğine göre ortaklar, şirket alacaklıları gibi kişiler bu davada davacı olabilir. Maddenin hukuki sonucu bu şekilde gerçeğe aykırı beyanda bulunan hileli yanlış bilgiler veren gerçeği saklayan taraftan belgeyi düzenleyenler ve kusurlarının varlığı halinde buna katılanlar zararı tazmin sorumluluğu altında olmasıdır. Müdürler konumları gereği büyük ölçüde bu hukuka aykırılığı doğuran işlemlerin ortasında bulunacağından bizzat yapmışlarsa işlemi yaptıkları için başka bir sebeple dolayısıyla bir katkıları varsa kusurları sebebiyle tazmin sorumluluğu altında kalacaklardır. Sorumluluk şartları gerekçede “ *kanuna aykırı, doğru olmayan, gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmayan beyanlar ve bazı hususların gizlenmiş olması bundan*

zarar doğmuş bulunması ve uygun nedensellik bağıdır. Birlikte zarar verilmesi halinde 557. madde uygulanır.”

II-Kanundan Ve Şirket Sözleşmesinden Doğan Yükümlülüklerin İhlali

Tasarının 553. maddesinde:

“(1) Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini, kusurlarıyla ihlâl ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar” hükmünü getirmiştir

Kanunun açıkça yüklenen görevleri yahut şirket sözleşmesine konulan hükümlerle verilen görevleri yerine getirmeyen müdürler oluşacak zarardan sorumludur. Bu sorumluluk kusurlu bir sorumluluk olup BK. m. 43-44 kapsamında kusur araştırması yapılması gerekir. Sorumluluğu sınırlayan ilk koşul f. 2 ile getirilmiştir. Buna göre:

*(2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde **makul** derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar⁽⁸⁷⁾.*

⁸⁷ TBMM’ye gönderilen ilk metindeki düzenleme şöyledir:” 2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen gösterdiklerini ispat ettikleri takdirde, bu kişilerin eylem ve kararlarından sorumlu olmaz”Alt komisyon tasarı gerekçesinde düzenlemeyi ifadeyi düzeltmek için yaptığını belirtmekle birlikte,ilk metinde ispat yükü müdürlere ait iken,alt komisyon metninde ispat yükümlülüğü bunu iddia eden tarafa düşmektedir.Kanaatimizce ilk metin daha yerindedir.Zira şirket işleyişini yapılanmayı müdürden iyi bilecek kimse yoktur.İspat argümanlarına dah kolay ulaşma olanağı müdürlerdendir.

Madde gerekçesinde bu fıkranın 6762 sayılı kanunun 336/son hükmüne benzediği bildirilmiş ancak farklılıklar bulunduğu “*mevcut hüküm, sadece eski 336. maddenin 5. bendinde yazılı görevlerden birinin eski 319. madde uyarınca yönetim kurulu üyelerinden birine bırakılması durumunda sorumluluğun ancak ilgili üyeye yükletilmesi gerektiğinden, o işlemten dolayı müteselsil sorumluluğun geçerli olmayacağını belirtmişti. Tasarının hükmü belli bir maddeye göre devir sınırlamasını kaldırmış, onun yerine kanuna dayanarak, yani kanunun cevaz verdiği tüm devirleri kapsama almıştır. Bu durumda 367. madde ile 370. maddeler uyarınca yapılan devirler hükmün kapsamına girecek, hatta 368. madde de -yargı kararlarında öngörülen şartlarla- dikkate alınabilecektir. Ancak hükümde söz konusu olan, kanuna dayalı görev ve yetki devri olduğu için yardımcı kişilere devirde hüküm uygulanmayacaktır. Ayrıca 367. maddedeki görevlerin devredilmesi olanağı yoktur. Birinci fıkra devredene seçimde makûl özen yükümü yüklemiştir.*” açıklaması ile bildirilmiştir

.Bu sorumluluktan kurtulma koşulu ise, f. 3 ile düzenlenmiştir. Tasarının 553. madde f. 3 hükmüne göre:

(3) *Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz”*

Bu düzenleme müdürlerin nezaret görevini önemli ölçüde bertaraf etmektedir. Müdürün inisiyatifi dışındaki hukuka, şirket sözleşmesine aykırılık hallerinden ve yolsuzluklardan sorumlu tutulması madde metni çerçevesinde kaldırılmıştır. Bu sorumluluktan kurtulma hali özen ve gözetim yükümü ile kısıtlanamaz, bertaraf edilemez.

III-Kurucuların Kuruluş Aşamasında Yaptıkları Hukuka Aykırı İşlemlere Kusurlu Olarak İştirak

Tasarının 550. maddesine göre:

“ (1) Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler.

(2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar.”

Madde çerçevesinde müdürlerin sorumluluğu şirket yetkilisi olarak kusurlu sorumluluktur. Müdürler kusurlu olmaları şartıyla bu ödenmemiş ve ödenmiş gibi gösterilmiş payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılığı ile zararı faiziyle ödeme yükümlülüğü altına girerler. Bu hüküm 6762 sayılı TTK. 'ndaki 306. maddeyi karşılamaktadır.

Yine sermayeye değer biçilmesinde yolsuzluk yapılması halinde de sorumlu tutulmuşlardır.

Madde 551 - (1) Aynî sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur⁽⁸⁸⁾

Tasarının 551. maddesi TTK.'nın 307. maddesi karşılığıdır. Maddeler arasındaki fark bulunmaktadır. Şöyle ki 307. maddede değer biçmede hile kullananlar ve buna iştirak edenlerden söz edilirken, Tasarının

⁸⁸ TBMM'ne gönderilen ilk metnin değiştirilmemiş hali şöyledir: **MADDE 551. - (1)** Aynî sermayeye veya devralınacak işletme ve aynılara değer biçilmesinde, emsaline nazaran yüksek fiyat takdir ederek, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı göstererek veya başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar bundan doğan zarardan sorumludur.

551. maddesinde hileye gerek yoktur. "Aynî sermayeye emsaline nazaran yüksek fiyat biçilmiş olması veya işletme veya aynın niteliğinin (meselâ, arsa iken bina; sosyal amaçlı yapı iken üretim birimi; mesken iken turistik tesis gösterilmesi gibi) veya durumunun (meselâ, imar durumu yokken varmış gibi gösterme; imar durumunu olduğundan iyi gösterme; imar durumu hakkında belirtme yapmama gibi) farklı gösterilmesi veya başka bir tarzda yolsuzluk yapılması (kurucular kabul etmemişken etmiş; mahkeme bilirkişisi yerine özel bilirkişiden rapor almak vs. gibi) yeterlidir."

Tasarının 551. maddesindeki düzenleme kusur esasına dayanmaktadır. Bu husus gerekçede şu şekilde açıklanmıştır. "Bu, özellikle "emsaline nazaran yüksek" ibaresi yönünden önem taşır. Madde kaleme alınırken "yüksek"lik", "açık", "önemli derecede yüksek", "aşırı" gibi sıfatlara bilinçli olarak yer verilmemiştir. Bunun iki sebebi vardır: Bir taraftan bu sıfatların yorum güçlükleri doğuracağı, diğer taraftan da ölçümü altındaki farkların yasal kabul edileceğinden endişe edilmiştir. Oysa mahkeme konuyu hem kusur araştırması hem de takdir hakkı bağlamında karara bağlar. Kusursuz sorumluluk, değerlendirme, emsal belirleme hatalarının bile sorumluluk doğurmasına yol açardı. Aktif dava ehliyeti şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara aittir. Pasif dava ehliyeti somut olaya göre belirlenir." Müdürler bu fiillere iştirak ettikleri ölçüde sorumlu olacaklardır.

IV-Haksız Fiilden Doğan Sorumluluk

Müdürler şirkete ilişkin görevlerini yerine getirirken işlediği haksız fiilden şirket sorumludur. Tasarıda bu düzenleme 632. maddede yapılmıştır:

Madde 632 - (1) Şirketin yönetimi ve temsili ile yetkilendirilen kişinin, şirkete ilişkin görevlerini yerine getirmesi sırasında işlediği haksız fiilden şirket sorumludur.

Bu hüküm 6762 sayılı kanunun 542/2.maddesinin tekrarıdır

V-Sorumluluğun Hükümleri

Limited şirket müdürlerinin tasarıda hem hukuki, hem cezai sorumluluğu öngörülmüştür.

A-Tazminat Sorumluluğu

Müdürler tasarı gereğince üzerine düşen görevleri yerine getirmemekten, yükümlülüklerine uymamaktan dolayı sorumludur. Bu durumda oluşan zararları tazmin yükümlülüğü altındadır. BK. m. 42 ve devamı gereğince sorumluğun tespiti halinde müdürlerin tazminat sorumluluğu doğar. Müdürlere görev ve yükümlülük olarak yüklenen her görevin gereği gibi yahut hiç yerine getirilmemesi sebebiyle oluşan zararlardan müdürler sorumludur.

B-Cezai Sorumluluk

Tasarının 644. maddesi son bendinde “ **Limited şirketlere de uygulanan 549 ilâ 551 inci maddelerine aykırı hareket edenler, 562 nci maddenin yedinci ilâ dokuzuncu fıkralarında öngörülen cezalarla cezalandırılırlar** “ hükmü ile tasarıda suç olarak addedilmiş fiiller Türk Ceza Kanunu sistematığına uygun olarak suç haline getirilmiş ve

müeyyidelendirilmiştir. Buna göre, belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olması, kurucuların kuruluş aşamasında yaptıkları işlemlere dolayısıyla iştirak edilmesi hallerinde müdürlerin bu suçlarda sorumluluğu var ise 562. maddenin 7–9. maddeleri çerçevesinde cezai sorumlulukları da bulunmaktadır. İlgili madde;

“(7) Bu Kanunun 549 uncu maddesine aykırı hareket edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

(8) Bu Kanunun 550 nci maddesine aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılırlar.

(9) Bu Kanunun 551 inci maddesine aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

VI-Sorumluluk Hükümlerinin Değerlendirilmesi

Daha önce de belirttiğimiz gibi sorumluluğu düzenleyen “uygulanacak hükümler” başlıklı 644. madde TBMM.’ne gönderildikten sonra Alt Komisyon tarafından cezai hükümlerin kapsama alınması gerekçesi ile yeniden kaleme alınmıştır.

Önceki metin 6762 sayılı TTK.’nın 556. maddesine paralel bir düzenleme şeklini benimsemişken, Alt Komisyon metni sayma yöntemini seçmiştir. Bu düzenleme şekli kanaatimizce eksik kalmıştır. Ceza hükümlerinde düzenleme yapılması ve sayma yönteminin seçilmesi yerinde ise de, birinci fıkrada, sorumluluk hallerine yapılacak genel bir atıf ile diğer sorumluluk halleri de düzenlenebilecekken, gerekçe amacını aşan bir sonuç doğmuş, sorumluluk hükümlerini düzenleyen 557, 558, 559, 560, 561. maddeler atıf kapsamından çıkmıştır. Yapılan düzenleme ile bu hükümlere ulaşılmasında yorum hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı doktrinde ve uygulamada tartışma yaratacaktır. Kanaatimizce burada yapılması gereken

Tasarının 644.maddesinin (a) bendindeki düzenlemenin son cümlesindeki denetçilerin ve işlem denetçilerinin sorumluluğunun atıf yapıldığı 554. maddesi ibaresinden sonra genel olarak 555 – 561. maddelerin kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, tasfiye memurları, denetçiler ile işlem denetçilerine uygulanacağını bildiren bir düzenlemedir. Bu bendin şu şekilde değiştirilmesi gerektiği kanaatindeyim:

“a)...kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin,yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen 553 üncü; denetçilerin ve işlem denetçilerinin sorumluluğunu düzenleyen 554 üncü maddeler ile kurucular,yönetim kurulu üyeleri,yöneticiler,tasfiye memurları ile denetçiler ve işlem denetçilerinin şirket zararlarından sorumluluğunu düzenleyen 555-561. maddeleri”

Yapılacak bu düzenlemenin amaca uygun, şirket zararlarını tazmine yönelik, sorumluluğun kapsamını ve sınırlarını belirlemede taraflara kolaylık sağlayan bir kural olacağı inancındayım.

SONUÇ

Limited şirketlerde “idare ve temsil”e ilişkin düzenlemeler Türk Ticaret Kanunun 540-547. maddelerinde yapılmış; bu maddelerde müdürlerin görevlendirilmesi, yetki ve sorumlulukları, görevlerinin sona erme usulleri hüküm altına alınmıştır.

İdare ve temsil yetkisi limited şirketlerde sadece bir hak olarak tanınmamış, bir görev olarak da belirtilmiştir. Bu açıdan limited şirketler, kolektif şirketlere özgü nitelikleri taşımakta olup, temsil yetkisinin kaldırılmasında yasada açıkça kolektif şirketleri düzenleyen TTK. 161 ve 162 maddesine (TTK. m.543), temsil yetkisinin kapsamı ve sınırı konusunda anonim şirketlere ilişkin TTK. 321. maddeye atıf yapılmıştır (TTK. m. 542/1).

Müdürlerin sorumluluğunun kapsamını belirlemede de TTK. 336 vd. maddelerinin uygulanacağı bildirilmiştir(TTK. m. 556). Limited Şirketlerde müdür sıfatının kazanılması; kanun gereği, esas mukavelede düzenleme yapılarak ve ortaklık genel kurul kararı ile olur. Esas mukavelede veya ortaklar genel kurulu kararı ile müdürlük sıfatı bir veya birkaç ortağa bırakılmamış ise tüm ortaklar idare ve temsil ile görevlidir. Esas mukavele ile müdürlük sıfatı bir veya birkaç ortağa bırakılabileceği gibi dışarıdan ortak olmayan kişilere de bırakılabilir. Ortaklık genel kurul kararı ile de müdürler belirlenebilir. Gerçek kişiler ve tüzel kişiler müdürlük sıfatını kazanabilir. Uygulamada tüzel kişinin temsilcisi olan gerçek kişi, müdür olarak tescil ve ilan edilmektedir. Müdürlük sıfatı, ölüm, medeni hakları kullanma ehliyetinin kısıtlanması gibi kanuni sebeplerle kaybedilebileceği gibi, esas mukavelede belirlenen şartın gerçekleşmesi gibi esas mukaveleden kaynaklanan sebeplerle de sona erebilir.

Bunun dışında, şirket müdürü ortaklar arasından belirlenmemiş ise ister esas mukavele ile ister ortaklık kararı ile seçilmiş olsun her zaman

azlolunabilir. Ortaklar arasından ve mukavele ile seçilmiş müdür, mukavele değiştirilmedikçe azlolunamazken, esas mukavele yapıldıktan sonra verilen kararla atanmış ise ortakların çoğunluğunun kararı ile her zaman azil olunabilir (TTK. m.543). Ortak müdür hakkında ibra etmeme kararı alındığı takdirde, genel kurul müdürü azledemese bile muhik sebeplerin varlığı halinde mahkemeden müdürün azlini isteyebilir.

Müdürler limited şirketi idare ve temsil yetkisine sahiptir. Bu şekilde kanundan ve esas mukaveleden doğan görevlerini yerine getirirler.

Limited şirkette idare yetkisi “şirket maksat ve mevzuunu elde etmek için icrası gereken günlük ve sürekli olan mutad işleri” kapsar. Müdürler, mutad işleri icra yetki ve görevine sahiptir. Müdürlerin temsil yetkileri belirli istisnai haller dışında sınırlandırılmaz. Hatta sınırlandırılrsa bile üçüncü iyi niyetli kişilere karşı ileri sürülemez. Sınırlama tescil ve ilan edilmek şartıyla ancak merkez ve şube işleri ve/veya birlikte temsil halinde mümkündür. Bunların dışındaki sınırlamalar sadece iç ilişkide hükümlerini doğurur.

Müdürlerin limited şirketi temsil ve idare ederken şirket mevzuunda işlem görebilmesi ve maksadına erişebilmesi için yapmak zorunda olduğu görevleri vardır. Bu görevlerin bir kısmı TTK.’da düzenlenmiş, bir kısmı da çeşitli kanunlarda gösterilmiştir. TTK. m.556 yollamasıyla müdürlerin şirketin kuruluş ve idaresinden doğan hukuki ve cezai sorumlulukları, anonim şirketler hükümlerine tabidir.

Müdürlerin TTK. ve diğer kanunlardan doğan görevleri mevcuttur. Bu görevleri yerine getirirken müdürlerin uymakla yükümlü oldukları yükümlülükleri vardır Bu yükümlülükler, idare ve temsil yükümlülüğü, özen yükümlülüğü, sadakat borcu, rekabet yapma yasağıdır.

Müdürler limited şirketi, şirket maksat ve mevzuu doğrultusunda yönetmek ve bu doğrultuda işlemler yapmak, dışarıda temsil etmek ve gerekli faaliyetlerde bulunmakla yükümlüdürler. Bu asli bir görevdir.

Müdürler görevlerini yaparken basiretli bir yönetici gibi davranmalı kendisinden beklenen özeni yerine getirmelidir. Sadakat borcu, müdürün limited şirket menfaatlerini gözeterek işlemler yapma, şirketi zarara uğratacak davranışlardan kaçınması yükümlülüğüdür. Müdürler, şirket yönetimi sırasında edindikleri gizli bilgileri başkalarına açıklamamak, işletmenin ticari ve imalat sırlarını ifşa etmemek durumundadırlar. Yine, müdür olan ortak, diğer ortakların muvafakatı olmadıkça, şirketin uğraştığı ticaret dalında kendisi veya başkası hesabına iş göremeyeceği gibi başka bir işletmeye sorumluluğu tahdit edilmiş ortak, komanditer ortak veya limited şirket ortağı sıfatıyla dahi iştirak edemez. Müdürlerin diğer kanunlardan doğan yükümlülükleri de bulunmaktadır.

TTK. m.556 yollamasıyla müdürlerin şirketin kuruluş ve idaresinden doğan hukuki ve cezai sorumlulukları, anonim şirketler hükümlerine tabidir. Müdürler tüzel kişinin kanuni temsilcileri olduğundan şirket adına yapılan muameleleri ve vazifeleri sırasında işlenen haksız fiillerden limited şirket sorumludur (TTK. m.542/). Müdürlerin yapmış olduğu mukavele ve muamelelerden sadece şirket alacaklı ve borçlu olur

Müdürlerin sorumluluğunda TTK'nun 556 maddesi yollamasıyla TTK. m.338 gereğince kusur karinesi kabul edilmiştir. Buna göre sorumluluk davalarında davacılar müdürlerin kusurunu ispatlamakla yükümlü değildirler. Müdürlerin TTK.'ndan ve diğer kanunlardan doğan sorumlulukları bulunmaktadır. Müdürler TTK. ve diğer kanunlardan doğan görevlerini ve yükümlülüklerini yerine getirmemekten sorumludur.

TTK. m.556 yollamasıyla, TTK.'nun 336/5 maddesine göre "gerek kanunun gerek esas mukavelelerinin kendilerine yüklediği sair vazifelerin

kasten veya ihmal neticesi olarak yapılmamasından" şirkete, münferit pay sahiplerine, şirket alacaklarına karşı müdürler müteselsilen mesul olurlar. Sorumluluk davasında şirket, ortaklar, şirket alacaklıları, üçüncü kişiler, şirketin iflası halinde iflas idaresi, tasfiye memurları sorumluluk davasının davacısı olabilirler. Davalı konumundaki kişi sorumluluk doğuran fiili gerçekleştiren müdürlerdir.

Müdürler sorumluluktan kurtulmak için kusursuz olduğunu, ibra edildiğini kanıtlayabilir. Bu durumda sorumluluktan ya tamamıyla kurtulur yahut da kısmen sorumluluğu hafifleyebilir.

Bunun dışında müdürler zamanaşımı def'inde bulunabilir. Yasada üç ayrı zamanaşımı süresi vardır: Bunlar, davacının sorumluları ve zararı öğrendiği tarihten itibaren iki yıl, her halükarda zarar verici fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren başlamak üzere beş yıl, sorumluluğu gerektiren fiil aynı zamanda bir suç teşkil ediyorsa ve bu suça ilişkin ceza zamanaşımı daha uzunsa, bu zamanaşımı süresidir.

TTK.'nın yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar uzun zaman geçmesi, dünyada iletişimin de gelişmesi ile yoğun ve karmaşık ticari ilişkiler oluşması sebebiyle, çağa ayak uydurmak, globalleşen piyasalarda gelişen ve karmaşık bir hale gelen ticaret hayatında varlık göstermek ve değişen ticari kavramlarla paralel düzenlemeler yaparak uyum sağlamak amacıyla TTK'nda diğer yasalarda olduğu gibi yeni düzenlemeler yapma gereği doğmuş ,uzun çalışmalar sonucunda TTK tasarısı hazırlanarak TBMM'ne sunulmuştur. TBMM Alt Komisyonunda da bazı değişikliklere uğrayan tasarı ,Ekim 2006 tarihinde görüşmeye başlanmış ve görüşmeler devam etmektedir.

Tasarının müdürlere ilişkin düzenlemeleri ile genel olarak TTK tasarısının kabul edilen anlayışına paralel, limited şirketlerin ticaret hayatında

ağırlıklı hale getirilmesini pekiştirmeye yönelik hükümler getirilmeye çalışmıştır.

Buna göre organsal yapı da önemli bir değişikliğe gidilerek “özden yönetim” ilkesi yerine “seçilmiş yönetim” düzeni kabul edilmiştir. Şirket temsil ve yönetiminde “aksi kararlaştırılmadıkça ortakların hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idare ve temsil hak ve görevi olduğu” fikrinden uzaklaşılarak “şirket sözleşmesi ile “ yönetim ve temsil hususlarının kararlaştırılacağı kabul edilmiştir.

Müdürlerin birden fazla olması halinde “başkanın üstün oyu” kavramı ile bir yeniliğe yer vermiştir. Genel kurul, müdürü görevden alabilir, yönetim hakkını veya temsil yetkisini sınırlandırabilir.

Tasarının 625. maddesinde müdürlerin görev, yetki ve yükümlülükleri düzenlemektedir. Bu şekilde müdürlerin, devredilemez ve vazgeçilemez görevler düzenlenmiştir. Temsil yetkisi düzenlemesinde yine anonim şirketlere ilişkin hükümlere atıf yapılmış, yalnızca tek ortaklı limited şirketlerde müdürlerin kendisi ile piyasa şartlarına göre günlük, sıradan, önemsiz sözleşmeler dışında yaptığı sözleşmelerin yazılı yapılması koşulu getirilmiştir.

Temsil yetkisinde mevcut yasal düzenlemelere göre köklü değişiklikler getirilmiştir. Öncelikle 6762 sayılı kanunun temel ilkelerinden olan “ultra vires” ilkesinden vazgeçildiğinden buna bağlı olarak şirketin hak ehliyetinin sınırını işletme konusunun çizmeyeceği kabul edilmiştir. Açıklamalar ışığında tasarıda ultra vires ilkesinden vazgeçilmesinin doğal sonucu olarak temsil yetkisinin sınırları değişmiştir. Bu sınır “*şirketin amacı ve işletme konusuna giren her türlü işler ve hukuki işlemler*”dir.

Müdürlerin yükümlölükleri, özen yükümlölüğü, yeni bir kavram olarak getirilen şirket menfaatinin korunması yükümlölüğü, bağılılık yükümlölüğü, eşit işlem yükümlölüğü ve rekabet yasağı yükümlölüğüdür.

Müdürlerin sorumluluğun kapsamını düzenleyen hükümler Alt Komisyon'da uğradığı değışiklikle eksik kalmıştır. Şöyle ki, cezai hükümleri sayma yolu ile anonim şirket düzenlemelerine atıf yapılırken diğler sorumluk hükümlerine yapılan atıf bulunmadığı için sorumluluk hükümleri, zamanaşımı, ibra gibi düzenlemeler eksik kalmıştır. Kanaatimizce bu düzenlemelerin yeniden yapılması gerekir.

KAYNAKÇA

- ANSAY**, Tuğrul, Çağdaş Anonim Şirketlerinin Sorunları ve Türk Anonim Şirketleri, Ankara, 1971 .
- ANSAY**, Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, 6.Baskı, Ankara, 1982.
- ANSAY**, Tuğrul, Yargıtay Uygulamasında Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1981.
- ARSLAN**, İbrahim, “Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve Şirket Adına Açılacak Sorumluluk Davasında Şirketin Temsili Sorunu”, XVI. THYKS, Ankara, 1999, 119-147.
- ARSLANLI**, Halil, Anonim Şirketler, C.I, Umumi Hükümler, 3.Baskı, İstanbul, 1960.
- ARSLANLI**, Halil, Anonim Şirketler, C. II-II, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul, 1960.
- ARSLANLI**, Halil, Anonim Şirketler, C. IV-V, Anonim Şirketin Hesapları-Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi, İstanbul, 1961 .
- ARSLANLI**, Halil/ **DOMANIÇ**, Hayri, Türk Ticaret Kanunun Şerhi, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, C.III, İstanbul, 1989.
- ARSLANLI**, Halil, Ticaret Kanunu Şerhi, Limited Şirketler, 2.Kısım (Limited Şirkette Ortakların Hak ve Borçları m.518-535), İstanbul, 1963
- ASLANKÖYLÜ**, Resul, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, Ankara, 2004.
- ATAN**, Turhan, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti, Ankara, 1967.
- AYAN**, Özge, Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu toplantıya Çağırma Gündeme Madde eklenmesini isteme ve Sorumluluk Davası Açma hakları İzmir, 2004.
- AYHAN**, Rıza, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, İstanbul, 1992.
- BAŞTUĞ**, İrfan, Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, İzmir, 1966 .
- BAŞTUĞ**, İrfan/Göksoy, Y.Can, “Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul, 1998, 35-75.
- BAHTİYAR**, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, 2005.
- BİRSEL**, Mahmut T., “Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları”, İmran ÖKTEM’e Armağan, Ankara, 1970, 621-659.
- ÇAMOĞLU**, Ersin, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, 1972 (Anılış : Yönetim Kurulu)

ÇAMOĞLU, Ersin, “Anonim Ortaklık İdare Meclisi Üyelerinin Umumi Heyet Kararlarının İcrasından Doğan Mesuliyeti”, BATİDER 1966, C.III, S.3, 523-532 (Anılış: Umumi heyet)

ÇAMOĞLU, Ersin, “Anonim Ortaklık İdare Meclisi Üyelerine Karşı Açılacak Mesuliyet Davalarında Zamanaşımı”, BATİDER, 1965, C.III, S.2, 266-279.

ÇAMOĞLU, Ersin, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurulu Kararlarının İcrasından Doğan Sorumluluğu Konusunda Yeni Gelişmeler”, BATİDER 1971, C.VI, S:2, s.283-296.

ÇAMOĞLU, Ersin, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Borcu”, İmran ÖKTEM’e Armağan, Ankara, 1970, 389-402.

ÇEVİK, Orhan Nuri, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, 4.Baskı, Ankara, 2003.

ÇEVİK, Orhan Nuri, Anonim Şirketler, 4.Baskı, Ankara, 2002.

DOĞANAY, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C.2,3.Baskı, Ankara, 1990 .

DOĞANAY, İsmail, “Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Anonim Şirketlerde, Azınlıkta Kalan Pay Sahiplerinin, Genel Kurul Kararlarını İptal Ettirebilmeleri Hali”, İmran ÖKTEN’e Armağan, Ankara 1970, 359-388.

DOĞANAY, İsmail, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin ‘Hukuki’ Sorumlulukları”, BATİDER 1994, C.XVII, S.3, 57-65.

DOMANIÇ, Hayri, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C.II, Anonim Şirketler ve Uygulaması, İstanbul 1988 (Anılış: Şerh).

DURAL, H.Ali, “Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi”

Prof. Dr. Erdoğan MOROĞLU’na 65.yaş Günü Armağanı, İstanbul, 1999, 179-192.

ERİŞ, Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1995.

ERİŞ, Gönen, Açıklamalı – İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri, C.I, 2.Baskı, Ankara, 1992.

ERMAN, Eyüp Sabri, “Limited Şirketlerde Teşkilat, Yönetim ve Sorumluluk”, Yargıtay Dergisi, 1975, S.4, 47-61.

HELVACI, Mehmet, “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğunun Müteselsil olmasının Anlamı ve İsviçre Borçlar Kanunu 759.Maddesi ile Getirilen Müteselsil Sorumluluğunun Anlamının Tanıtılması”, Prof. Dr. Hayri DOMANIÇ’e 80.Yaş Günü Armağanı, C.I, İstanbul, 2001, 219-232.

HELVACI, Mehmet, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, 2.Baskı, İstanbul, 2001 .

İMREGÜN, Oğuz, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları”, Prof. Dr. Hayri DOMANIÇ’e 80.Yaş Günü Armağanı, C.I, İstanbul, 2001, 277-292.

İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989.

İMREGÜN, Oğuz, Anonim Şirkette Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri, İstanbul 1962 (Anılış: Menfaat İhtilafları)

İMREGÜN, Oğuz, Kara Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul, 2001.

İZMİRLİ, Yadigar, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi Ve Hukuki Sonuçları, Ankara, 2001.

KARACA, Bedir, “Anonim Ortaklıkta Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları” İstanbul, 2005.

KARAYALÇIN, Yaşar, Sistemler ve Hukuk açısından Büyük İşletme, Ankara, 1985.

KARAYALÇIN, Yaşar, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu”, Özel Hukukta Meseleler ve Görüşler “Hukuki Mütalaalar” (1988-1991) IV, Ankara 1992, 111-128.

KAYA, Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001

KİRTİL, Neşe, Anonim Ortaklıklarda Pay Sahipleri Genel Kurulu, İzmir, 2005.

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.I, 6.Baskı, İstanbul, 2001

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.II, 6.Baskı, İstanbul, 2001

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.III, 6.Baskı, İstanbul, 2001

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.IV, 6.Baskı, İstanbul, 2001

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.V, 6.Baskı, İstanbul, 2001.

MİMAROĞLU, Sait Kemal, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti, Ankara, 1967.

MOROĞLU, Erdoğan, “Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Toplantıya Davet İçin Azınlık Pay Sahiplerini Yetkilendirilen mahkeme Kararının Uygulanmasının Ertelenmesi”, Prof. Dr. Hayri DOMANIÇ’e Yaş Günü Armağanı, C.1, İstanbul 2001, 355-364.

MOROĞLU, Erdoğan, “Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması”, Batider 1994, C.XVII, S.3, 47-55.

MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3.Baskı, İstanbul, 2001 .

MOROĞLU, Erdoğan, Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri, 2.Baskı, Ankara, 1996.

OKÇUOĞLU, Yavuz N., “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Hakkında Azlık Oyları ile Dava Açılması Koşulları (TTK 341)”, Prof. Dr. Ali BOZER’e Armağan. Ankara, 1998, 57-69.

ÖZTAN, Bilge, Tüzel Kişiler Ders Notları, Ankara, 1994.

POROY, Reha / Tekinalp, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, 10. Baskı, İstanbul, 2005.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Güncelleştirilmiş Temel Esaslar, 3.Baskı, Adana, 2005.

SÜMER, Ayşe, Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi, İstanbul, 1991.

SÜZEK, Sarper, İş Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 2005.

TEKİL, Fahiman, Anonim Şirketler Hukuku, 2.Baskı, İstanbul, 1998.

TEKİL, Fahiman, Şirketler Hukuku, Anonim Şirketler, II. Cilt, 2.Baskı, İstanbul 1976

TEKİL, Fahiman, Şirketler Hukuku, C. III, Limited Şirketler ve Kooperatifler, 2. Baskı, İstanbul, 1978 .

TEKİNALP, Ünal, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Düşünce Yapısının Taşıyıcı Kolonları”, Türk ticaret Kanunu Tasarısı Konferans, Bildiriler-Tartışmalar. BTHAE, Edi: ERTEN, Rifat / ABDULLAHZADE, Cavid, Ankara, 2005, 9-15.

TEOMAN, Ömer, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Toplantı Yapmaksızın Karar Alması (TTK.m.330, f.2)”, Prof. Dr. M. Kemal OĞUZMAN’ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, 1147-1159.

TEOMAN, Ömer, “Anonim Ortaklıkta Denetçiler Genel Kurulu Tek Başlarına Toplantıya Çağırabilirler mi?”, İktisat Maliye Dergisi 1979, C. XXVI, S.1, 24-28.

TEOMAN, Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku, C-I, Hukuki Mütalalar; Kitap-11, İstanbul, 2004.

TEOMAN, Ömer, “Yönetim kurulu Üyesinin Sorumluluğu”, Yaşayan Ticaret Hukuku, C.I, Hukuki Mütalalar, Kitap 5, (1992-1993), Ankara 1993, 79-94.

TÜRK, Hikmet Sami, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı ve Başlangıcı”, VI. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1989.

YANLI, Veliye, Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu, E.Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1999.

YILDIZ, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu, E.Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1999.

YİĞİT, İlhan, Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişı Ve Ortaya Çıkan Sorunlar, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul,2005.

ÖZET

Limited şirketlerde “idare ve temsil”e ilişkin düzenlemeler Türk Ticaret Kanunun 540-547. maddelerinde yapılmış; bu maddelerde müdürlerin görevlendirilmesi, yetki ve sorumlulukları, görevlerinin sona erme usulleri hüküm altına alınmıştır. Müdürler limited şirketi idare ve temsil yetkisine sahiptir. Bu şekilde kanundan ve esas mukaveleden doğan görevlerini yerine getirirler. Müdürlerin limited şirketi temsil ve idare ederken şirket mevzuunda işlem görebilmesi ve maksadına erişebilmesi için yapmak zorunda olduğu görevleri vardır. . Bu görevleri yerine getirirken müdürlerin uymakla yükümlü oldukları yükümlülükleri vardır Bu yükümlülükler, idare ve temsil yükümlülüğü, özen yükümlülüğü, sadakat borcu, rekabet yapma yasağıdır.

Müdürler limited şirketi, şirket maksat ve mevzuu doğrultusunda yönetmek ve bu doğrultuda işlemler yapmak, dışarıda temsil etmek ve gerekli faaliyetlerde bulunmakla yükümlüdürler. Bu asli bir görevdir.

Müdürler sorumluluktan kurtulmak için kusursuz olduğunu, ibra edildiğini kanıtlayabilir. Bu durumda sorumluluktan ya tamamıyla kurtulur yahut da kısmen sorumluluğu hafifleyebilir.

TTK.’nun yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar uzun zaman geçmesi, dünyada iletişimin de gelişmesi ile yoğun ve karmaşık ticari ilişkiler oluşması sebebiyle, çağa ayak uydurmak, küreselleşen piyasalarda gelişen ve karmaşık bir hale gelen ticaret hayatında varlık göstermek ve değişen ticari kavramlarla paralel düzenlemeler yaparak uyum sağlamak amacıyla TTK.’nda diğer yasalarda olduğu gibi yeni düzenlemeler yapma gereği doğmuş, uzun çalışmalar sonucunda TTK. tasarısı hazırlanarak TBMM.’ne sunulmuştur. Tasarının müdürlere ilişkin düzenlemeleri ile genel olarak TTK. tasarısının kabul edilen anlayışına paralel, limited şirketlerin ticaret hayatında

ağırlıklı hale getirilmesini pekiştirmeye yönelik hükümler getirilmeye çalışmıştır.

ABSTRACT

The regulations related to “administration and representation” in limited companies are performed in the Articles 540-547 of the Turkish Commercial Code. With these articles, the appointment of managers, their authorities and responsibilities and the procedures for dissolution are subjected.

The manager possesses the authority to administer and represent the company. In this way, he accomplishes his duties emerging from the law and the original contract.

While administering and representing the limited company, there are duties, which managers have to accomplish in order to be able to be processes in the company’s theme and to achieve its objective.

While accomplishing these duties, managers are subject to liabilities, which they are supposed to obey. These liabilities consist of the liability to administer and to represent, liability of elaboration, liability of fidelity and the restriction of rivalry.

Managers are supposed to administer the limited company and to transact according to the company’s objective and theme, to represent the company externally and to be present in required activities. This is his primary duty.

In order to escape from responsibility, the managers may prove that he is blameless and that he was discharged. In that case, he shall escape from responsibility completely or his responsibilities shall diminish partially.

Due to the fact that quite a long time has passed since the TCC has come to force and that intense and complex commercial relations have come

into being because of the communicative improvements the world has undergone, the need to make new regulations in the TCC has emerged in order to comply with the age, to make its presence felt in trade, which is improving in the globalizing markets and thereby getting more and more complex, and to accommodate with the changing trade terms by making parallel regulations. After long studies the TCC proposal was prepared and presented to the Grand National Assembly of Turkey.

With the regulations related to managers, it has been aimed at issue provisions that would be parallel to the acknowledged understanding of the TCC proposal and that are aimed at supporting the limited companies to become dominant in trade.